Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Srovnání ekonomiky ČR a Slovenska z hlediska přijetí eura

Veronika Ševčíková

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Veronika Ševčíková

Provoz a ekonomika

Název práce

Srovnání ekonomiky ČR a Slovenska z hlediska přijetí eura

Název anglicky

Comparison of Czech and Slovak Economy from the Perspective of Euro Adoption

---

Cíle práce

Diplomová práce je zaměřena na proces začlenění ČR do eurozóny a na přijetí eura na Slovensku jakožto k zemi, která je České republice ekonomicky nejblíže. Cílem diplomové práce bude využít zkušenosti Slovenska s přijetím eura a určit možné dopady zavedení eura v České republice. V práci budou porovnány ekonomiky obou zemí a vyhodnoceny výhody a nevýhody přijetí jednotné měny.

Metodika

Diplomová práce bude čerpat z odborné literatury, oficiálních dokumentů, statistických přehledů a internetových zdrojů. Teoretická část práce bude zaměřena na Lisabonskou smlouvu, evropský měnový systém, Evropskou unii a podmínky pro vstup do eurozóny. Praktická část bude zaměřena zejména na komparaci České republiky a Slovenska při zavedení eura. Budou porovnány ekonomické ukazatele obou zemí, zejména HDP, vývoj nezaměstnanosti, vývoj inflace, vývoj zahraničního obchodu a měnový kurz. Následně bude zjištěno, zda je Česká republika připravená na vstup do eurozóny.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Maastrichtská konvergenční kritéria, přijetí eura, eurozóna, Česká republika, Slovenská republika

---

Doporučené zdroje informací

FAJMON, H. – PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna : dilemata jednotné měny v době dluhové krize.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-265-6.

LACINA, K. *Evropská veřejná správa.* Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2004. ISBN 80-86754-10-3.

LACINA, L. – RUSEK, A. *Evropská unie : trendy, příležitosti, rizika.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-077-2.

SOJKA, M. *Česká ekonomika v evropských integračních procesech : vybrané problémy.* Brno: Doplněk, 2009. ISBN 978-80-7239-234-6.

WYPLOSZ, C. – BALDWIN, R E. – ŠAROCH, S. *Ekonomie evropské integrace.* Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 7. 10. 2016

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 10. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 02. 01. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Srovnání ekonomiky ČR a Slovenska z hlediska přijetí eura" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____ _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a příteli za trpělivost a podporu při studiu.

Srovnání ekonomiky ČR a Slovenska z hlediska přijetí eura

Souhrn

Diplomová práce se zabývá srovnáním české a slovenské ekonomiky z hlediska přijetí eura. Obě tyto země vstoupily v roce 2004 do Evropské unie, a tím se zavázaly k přijetí eura. Práce se tedy zaměřuje na vývoj ekonomik obou zemí právě od vstupu do Evropské unie v letech 2004 až 2015. Dále na ekonomiku Slovenské republiky po přijeti jednotné měny a možné dopady přijetí eura na ekonomiku České republiky. Teoretická část práce je zaměřena na základní makroekonomické ukazatele, také na vývoj měnové integrace, Evropský měnový systém, Hospodářskou a měnovou unii a v neposlední řadě na eurozónu. V praktické části dochází zprvu ke zhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií České i Slovenské republiky. Dále k vyhodnocení jednotlivých makroekonomických ukazatelů obou zemí, v časovém horizontu dvanácti let. Pomocí tabulek a grafů jsou vyznačeny největší výkyvy u daného ukazatele, které jsou následně okomentovány. Hodnocena je u každého ekonomického ukazatele zprvu Česká republika, poté Slovenská republika a na závěr následuje srovnání obou zemí, opět pomocí grafu. Závěrečná část práce se zabývá vyhodnocením dopadů přijetí eura na Slovensku a možnými dopady zavedení eura v České republice.

Klíčová slova: Česká republika, Slovenská republika, euro, maastrichtská konvergenční kritéria, eurozóna, HDP, inflace, nezaměstnanost, zahraniční obchod, státní rozpočet, měnový kurz.

Comparison of Czech and Slovak economy from the perspective of Euro adoption

Summary

The thesis deals with comparasion Czech and Slovak economy from the perspective of euro adoption. Both countries joined the European union in 2004, and thus are commited to adopting euro. These work is focus on the development economy both countries, just since joining the European Union in time horizon 12 years. Further on the economy Slovak republik after adopting united currency and potential impacts of Euro adoption on economy of the Czech republic. Teoretical part of the thesis focus on basic macroeconomic indicators, development monetary integration, European monetary system, Economy and monetary union and European area. Practical part deals with observance maastrichts convergence criteria in the Czech and Slovak republic. In additon to the individaul evaluation macroeconomic indicators in both countries during 12 years. Using the tables and graphs are marked the most fluctuations of concrete indicators and then commented. On first place is evaluated Czech republik and then Slovak republic and finally comparation both countries using graphs. Final part deals with evaulation of impacts Euro adoption in the Slovak republic and potential impact of adoption in the Czech republic.

Keywords: Czech Republic, Slovak Republic, euro, maastricht convergence criteria, euro area, GDP, inflaction, unemployment, external trade, state budget, exchange rate.

Obsah

1 Úvod 10
2 Cíl práce a metodika 11
3 Teoretická východiska 13
3.1 Ekonomické ukazatele 13
3.1.1 Hrubý domácí produkt 13
3.1.2 Inflace 15
3.1.3 Nezaměstnanost 19
3.1.4 Státní rozpočet 20
3.1.5 Zahraniční obchod 22
3.1.6 Úroková míra 24
3.1.7 Měnový kurz 25
3.2 Měnová integrace 27
3.2.1 Historie měnové unie 28
3.2.2 Měnová unie ve světové ekonomice 28
3.2.3 Brettonwoodský systém 29
3.2.4 Wernerova zpráva 29
3.2.5 Had v tunelu 30
3.3 Evropský měnový systém 30
3.3.1 Krize EMS 1992-1993 31
3.4 Hospodářská a měnová unie 32
3.4.1 Delorsova zpráva 33
3.4.2 První etapa HMU 33
3.4.3 Druhá etapa HMU 34
3.4.4 Maastrichtská smlouva 34
3.4.5 Třetí etapa HMU 34
3.4.6 Maastrichtská konvergenční kritéria 35
3.5 Eurozóna 35
3.5.1 Evropská centrální banka 36
3.5.2 Eurosystém 36
3.5.3 Eurobankovky 37
3.5.4 Eurominneed 38
4 Praktická část 39
4.1 Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií ČR a SR 39
4.2 Vývoj ekonomických ukazatelů ČR a SR v letech 2004-2015 45
4.2.1 Hrubý domácí produkt 46

4.2.2 Inflace 49
4.2.3 Nezaměstnanost 52
4.2.4 Zahraniční obchod 56
4.2.5 Státní rozpočet 63
4.2.6 Měnový kurz 69
4.3 Dopady přijetí eura na Slovensku 70
4.4 Zavedení eura v České republice 72
4.4.1 Postup ČR v přípravách na zavedení eura 73
4.4.2 Výhody a nevýhody zavedení eura v České republice 75
4.4.3 Prognóza možných dopadů zavedení eura v České republice 78
5 Výsledky 80
6 Závěr 83
7 Seznam použitých zdrojů 85
8 Přílohy 90

1 Úvod

Československá republika zažila od dob jejího vzniku v roce 1918 mnohé. Od ekonomické krize v roce 1929, druhé světové války, až po komunismus do roku 1989. Všechny tyto etapy přečkalo Československo jako jeden stát. Před 24 lety se ale rozdělila na dva nové státy, Českou republiku a Slovenskou republiku. Od 1. 1. 1993 se tedy ekonomiky těchto dvou států rozvíjejí a případné krize řeší samostatně.

Česká a Slovenská republika vstoupila 1. května 2004 spolu s dalšími osmi zeměmi do Evropské unie. Tímto vstupem a podpisem Smlouvy o přistoupení se všech deset zemí zavázalo vstoupit do Hospodářské měnové unie a přijmout tak jednotnou měnu euro. Slovenská republika tento slib naplnila k 1.1.2009 a stala se členem eurozóny. Pro vstup do eurozóny musí splňovat země určité podmínky, které se nazývají maastrichtská konvergenční kritéria. Jejich úkolem je posoudit, zda je stát schopen se plynule integrovat do eurozóny, bez toho, aniž by v dané zemi vznikla nestabilita. Vzhledem k tomu, že není pevně stanoven termín, kdy má země Evropské unie vstoupit do eurozóny a přijmout společnou měnu, tak Česká republika s tímto rozhodnutím nespěchá. V tuto dobu plní kromě vstupu do ERM II všechna maastrichtská kritéria a v nadcházejících letech se nepředpokládá, že by tomu bylo jinak.

Termínů vstupu České republiky do eurozóny bylo několik, ten první se odhadoval na rozmezí let 2009 až 2010, další byl v letech 2013 až 2014 a poslední odhadovaný termín je mezi roky 2021-2026. Hlavními důvody neustálého oddalování přijetí jednotné měny v Česku je především chybějící politická vůle. Dalším zásadním důvodem je krize eurozóny, se svými kořeny v Řecku, která stále přetrvává a velkým zbrzděním byla taktéž světová hospodářská a finanční krize, která u nás propukla v roce 2009. Podle nynějšího premiéra Bohuslava Sobotky je Česká republika podle ekonomických ukazatelů na vstup do eurozóny připravena, ale hodlá vyčkat, dokud se nezvýší životní úroveň ve vztahu k vyspělejším státům Evropské unie. Tím hlavním důvodem neustálého oddalování České republiky je vytvořit ty nejlepší podmínky, pro vstup do eurozóny, s co nejmenšími dopady na českou ekonomiku.

2 Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je vyhodnotit, jak se vyvíjely ekonomiky České a Slovenské republiky v horizontu dvanácti let po vstupu do Evropské unie. Hlavním cílem diplomové práce je tedy porovnat ekonomické ukazatele obou zemí a následně zjistit, zda Slovenské republice přijetí jednotné měny eura pomohlo ve vývoji ekonomiky, či nikoliv. Dále na základě dopadů přijetí eura na Slovensku určit, zda by mělo přijetí eura v České republice pozitivní, či negativní vliv na vývoj ekonomiky. Diplomová práce je zaměřena na komparaci České a Slovenské republiky z důvodů jejich podobného vývoje ekonomik.

První část diplomové práce je zaměřená na teoretická východiska, ve kterých jsou popsané makroekonomické ukazatele. Zejména se jedná o hrubý domácí produkt, inflaci, nezaměstnanost, státní rozpočet, zahraniční obchod, úrokovou míru a měnový kurz, tyto ekonomické ukazatele jsou následně použity v praktické části. Dále je podrobně rozepsán vývoj měnové integrace, Evropský měnový systém, Hospodářská a měnová unie, včetně maastrichtských konvergenčních kritérií, které jsou následně taktéž hodnoceny v praktické části a na závěr popis fungování eurozóny. Teoretická část práce čerpá především z odborné literatury a vybraných internetových zdrojů.

Praktická část diplomové práce je rozdělena do čtyř podkapitol. První kapitola je zaměřena na plnění maastrichtských konvergenčních kritérií České a Slovenské republiky od vstupu do Evropské unie. Hodnoty maastrichtských kritérií jsou zaznamenány do tabulek a grafů a následně okomentovány důvody neplnění. V další kapitole jsou porovnávány ekonomické ukazatele České a Slovenské republiky v letech 2004 až 2015, opět jsou data zaznamenány v tabulkách a znázorněny nejlepší a nejhorší hodnoty. Následně jsou ekonomické ukazatele obou zemí, jako je hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, zahraniční obchod, státní rozpočet a měnový kurz srovnány a znázorněny výkyvy pomocí grafů. Předposlední kapitola se zabývá dopadem přijetí eura na Slovensku, kde je zjišťován vliv eura na jednotlivé ekonomické ukazatele. Čtvrtá kapitola je zaměřena na zavedení eura v České republice, kde je popsán konkrétní postup ČR v přípravách na zavedení eura, včetně scénáře, strategie a harmonogramu. Dále jsou popsány jednotlivé výhody a nevýhody, které euro přinese České republice a na závěr prognóza možných dopadů zavedení eura v Česku. V praktické části byla data získána především z internetových stránek, statistických ročenek a odborných

článků. Zejména byly využity internetové stránky České národní banky a jejich ročenky, Českého statistického úřadu, Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu a obchodu. Pro Slovenskou republiku byly čerpány data ze Slovenské národní banky, Statistického úřadu Slovenské republiky a také Statistického úřadu Evropské unie.

3 Teoretická východiska

3.1 Ekonomické ukazatele

Pro zhodnocení ekonomiky, jako celku se používají tzv. makroekonomické ukazatele, jako je hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, státní rozpočet, zahraniční obchod, úroková míra a měnový kurz.

3.1.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je peněžním vyjádřením veškeré úrovně vyrobeného zboží a služeb v jedné zemi za určité časové období, a to bez ohledu, zda byl vyroben nebo poskytnut zahraničním či tuzemským subjektem. Téměř všechny země ho dnes používají jako měřítko výkonu své ekonomiky, a to z důvodů snadné zjistitelnosti požadovaných údajů. Hrubý domácí produkt můžeme vypočítat hned pomocí tří metod, patří mezi ně metoda produkční, důchodová a metoda výdajová (Brčák, Sekerka, 2010).

Produkční metoda se zjistí pomocí produkcí jednotlivých firem, jsou zde obsaženy všechny konečné výrobky a služby bez ohledu na to, komu jsou prodávány, zda spotřebitelům, firmám či státu. U výpočtu produkční metody je využíván jako základ přidaná hodnota výroby, tato přidaná hodnota byla k určitému statku ve finální podobě přidána. Vypočteme jí tedy tím způsobem, že od hodnoty celkové produkce se odečte meziprodukt, což jsou veškeré služby a zboží, které firmy využívají jako určitý vstup pro výrobní spotřebu. Pokud bychom meziprodukt přičetli k hodnotě celkové produkce, mělo by to za následek, že by tato hodnota byla do ukazatele výkonosti započtena vícenásobně. Celkově HDP pomocí produkční metody vyčíslíme jako, HDP minus mezispotřeba + daně z produktů - dotace na produkty. Pomocí produkční metody můžeme určit podíly jednotlivých odvětví, například podíl průmyslu, služeb či zemědělství na tvorbě HDP (Paulík, 2008).

Výdajová metoda vyjadřuje souhrn výdajů všech firem, domácností, zahraničí a států. Výdaje, které jsou určeny na nákup zboží a služeb, jsou rovnocenné hodnotám těchto statků. Výpočet touto metodou obsahuje součet užití služeb a výrobků rezidentských jednotek a salda veškerého vývozu a dovozu. Konkrétně se jedná o spotřební výdaje domácností na službách a zboží, které jsou označovány písmenem C, dále vládní výdaje určené na nákup

zboží a služeb označené G, investiční výdaje označovány jako I a nakonec čistý export pod písmenem E. Na základě těchto označení můžeme vyčíslit konkrétní výpočet HDP výdajovou metodou: (Urban, 2015)

$$HDP = C + I + G + E$$

Důchodová metoda vyjadřuje vytvoření HDP pomocí sečtení všech důchodů jednotlivých subjektů, tyto důchody získávají vlastníci výrobního faktoru za služby výrobních faktorů. Mezi tyto výrobní faktory patří čistý úrok, renta, zisk firem, hrubé mzdy, důchody firem nezapsaných v obchodním rejstříku, odpisy a nepřímé daně. HDP pomocí důchodové metody vyčíslíme jako: (Paulík, 2008)

$$HDP = w + i + z + n + s + a + Tn$$

w – čistý úrok
i – renta
z – zisk
n – hrubé mzdy
s – důchody firem
a – odpisy
Tn – nepřímé daně

U těchto jednotlivých způsobů vyjádření HDP vznikají rozdíly, například rozdíl kvůli nezahrnuté některé položce, časový rozdíl nebo statistická odchylka. Jak hrubý domácí produkt, tak národní domácí produkt je velmi důležitým ukazatelem národního hospodářství. Pomocí tohoto ukazatele je možné učinit různá ekonomická rozhodnutí, také pomáhají u mezinárodních srovnání, například hrubý domácí produkt přepočten na jednoho obyvatele nebo pracovníka. U tohoto ukazatele ale musíme brát ohled zejména na **vliv změn cenové hladiny**, kde je důležitým ukazatelem hospodářského vývoje změna HDP v procentech, která představuje tempo hospodářského růstu. Dále se zohledňuje **změna počtu obyvatel**, pokud totiž roste produkce v nějaké konkrétní zemi o něco rychleji než počet obyvatel této země, pak je těmto obyvatelům k užitku větší počet zboží a služeb, tím pádem i poroste průměrná životní úroveň těchto obyvatel. Naopak pokud poroste produkce pomaleji než

obyvatelstvo, pak připadne na jednotlivého obyvatele menší podíl a průměrná životní úroveň těchto obyvatel bude klesat. Proto je tedy potřeba vyčíslit hrubý domácí produkt na hlavu, abychom dosáhli požadovaného stanovení ekonomické nebo životní úrovně národního hospodářství. Vyčíslíme jej podílem HDP a počtem obyvatel, pomocí tohoto výpočtu je možné srovnat životní a ekonomické úrovně zemí. Také se u HDP zohledňuje **škodlivé zboží**, to jsou různé služby a zboží, které v hrubém domácím produktu sice zahrnuty jsou, ale považují se spíše za škodlivé, mohou to být například vlivy znečišťující vodu, vzduch nebo půdu. Do HDP se ale náklady, které jsou potřeba na odstranění tohoto znečištění neodečítají, ale naopak jsou k němu přičteny. Také zde pozorujeme **změny kvality**, které nejsou do HDP zahrnuty, pokud nejsou započítány přímo v ceně. Jedná se o situaci, kdy při zvýšení kvality určitého výrobku, se cena tohoto výrobku nezmění. Do HDP se také nezahrnuje **netržní produkce**, to znamená, že tento ukazatel neobsahuje zboží a služby, které neprošly trhem, nejsou tedy oficiálně zaregistrovány. Mimo tento ukazatel jsou výrobky vyrobené pro vlastní potřebu (Urban, 2015).

3.1.2 Inflace

Inflace se považuje za jeden z nejpoužívanějších jevů v ekonomice, je to negativní jev, který také negativně ovlivňuje životy lidí. *„Vyznačuje se jako růst cenové hladiny v čase, který zachycuje všechna zboží a služby“ (*Brčák, Sekera, str.153, 2010). Při pozorování zdražování například potravin, oblečení a jiného zboží, se zvyšuje cenová hladina a nazýváme to tedy inflací a zároveň je inflací způsobeno znehodnocování peněz. Naopak pokles cenové hladiny je nazýván deflace, ale s touto variantou se v dnešní době téměř nesetkáme. Máme více druhů inflace, patří mezi ně inflace mírná, pádivá a hyperinflace. Inflaci mírnou lidé většinou považují za vyhovující a nesnaží se zbavit svých peněz, tempo růstu cen totiž nepřekračuje tempo růstu výrobků a reálný i nominální produkt roste. U inflace pádivé již peníze začínají ztrácet kupní sílu a lidé se jich snaží držet, pokud možno co nejméně. Tempo růstu cen je již před templem růstu výroby. U hyperinflace peníze přestávají mít hodnotu a dochází k barteru, tedy ke směňování zboží za zboží. Tempo růstu výroby nemá již nic společného s tempem růstu cen, které je příliš vysoké (Brčák, Sekerka, 2010).

3.1.2.1 Měření inflace

Pro měření inflace používáme vyjádření míra inflace, ta je vyjádřena změnou cenového indexu naproti minulému období. Cenový index je vyjadřován ve dvou různých obdobích na základě váženého průměru individuální ceny vybraných košů zboží a služeb. U měření inflace používáme nejčastěji index cen výrobců, index spotřebitelských cen a deflátor hrubého domácího produktu.

Index spotřebitelských cen je nejpoužívanějším indexem, má ale velký nedostatek, a to ten, že nebere zřetel na změnu v preferencích spotřebitelů a na změny v kvalitě košů služeb a zboží. Tento index je vyjádřen ve dvou obdobích, která se porovnávají a vyjadřuje právě ty změny nákladů, které jsou potřeba na zaopatření koše zboží a služeb (Paulík, 2008). Obecně můžeme index spotřebitelských cen vyjádřit pomocí vzorce:

$$CPI = \frac{\text{spotřebitelský koše vyjádřen v cenách P1}}{\text{stejný spotřebitelský koš vyjádřen v cenách P0}} * 100$$

Index cen výrobců značený PPI je vyjádřením změny cenové hladiny u velkoobchodů, tedy u výrobců. U výpočtu se od indexu spotřebitelských cen odlišuje pouze obsah spotřebního koše, jinak je výpočet shodný. Tento index ukazuje zejména konkurenceschopnost domácích a zahraničních výrobců a jak na ně působí domácí inflace (Paulík, 2008).

Deflátor hrubého domácího produktu, který se značí IPD obsahuje cenu veškerých statků, pomocí kterých je vytvářen hrubý domácí produkt (Paulík, 2008). Lze ho vyjádřit pomocí vzorce:

$$IPD = \frac{\text{hrubý domácí produkt běžného roku oceněný v cenách běžného roku}}{\text{hrubý domácí produkt běžného roku oceněný v cenách minulého roku}} * 100$$

(Paulík, 2008)

3.1.2.2 Poptávková a nabídková inflace

Poptávková inflace nastane, pokud se k potencionálnímu produktu přiblíží svou velikostí skutečný produkt, dále postupuje růst agregátní poptávky, ale nedochází k růstu

potencionálního produktu. Inflace vyvolává výdaje na spotřebu, ze státního výdaje nebo čistého export, ale i z výdajů na investice.

Graf č. 1 Poptávková inflace

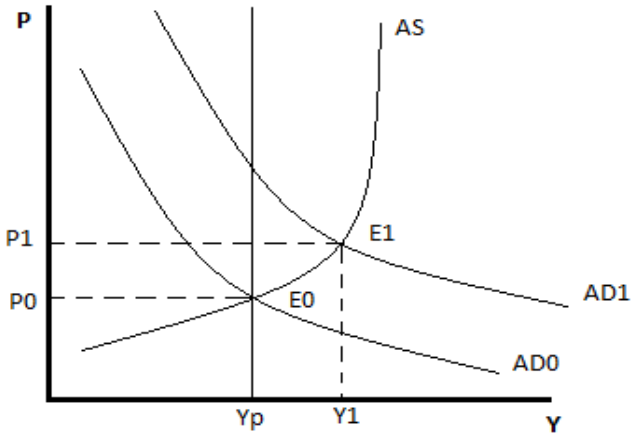

Zdroj: Vlastní zpracování na základě: Paulík, 2010

Růstem agregátní poptávky se posouvá křivka z AD0 do úrovně AD1, tímto procesem se tedy posune i bod rovnováhy z E0 do E1 a produkt se zvýší, což znázorňuje graf č. 1. Nárůst AD vyvolává poptávkovou inflaci (Brčák, Sekerka, 2010).

Na grafu č. 2 lze vidět, že nabídková inflace vzniká na straně agregátní nabídky a důvodem bývá růst nákladů firem například z důvodů růstu cen surovin a energie, nominálních mezd, depreciací měnového kurzu. Jsou to tzv. nabídkové šoky, které zvyšují náklady firem a zároveň zvyšují agregátní nákladové a cenové hladiny.

Graf č. 2 Nabídková inflace

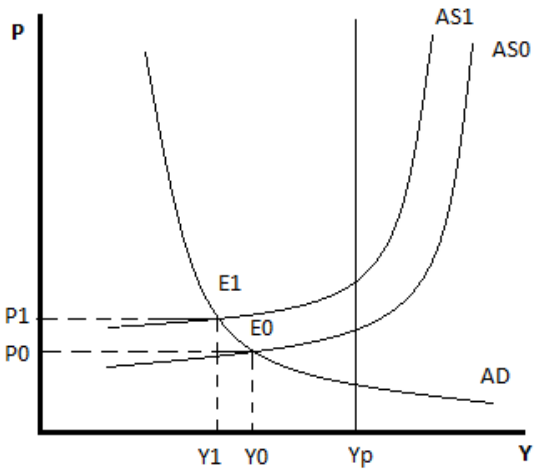

Zdroj: Vlastní zpracování na základě: Paulík, 2010

Za předpokladu růstu cen vstupů se posune agregátní nabídka z AS1 do AS0, také rovnováha se posune z E1 do E0, cenová hladina poroste a produkt bude klesat (Brčák, Sekerka, 2010).

3.1.2.3 Důsledky inflace

Inflace velmi zpomaluje ekonomický růst a ekonomika tak stagnuje. Oslabuje se tedy jedna ze základních funkcí peněz, kterou je uchování hodnoty v důsledku snižování kupní síly peněz. Má to za následek, že se bohatství bude přerozdělovat od věřitelů k dlužníkům, přičemž právě pro dlužníky je inflace výhodná, jelikož sníží hodnotu jejich dluhů, naopak pro věřitele je tato situace velmi nevýhodnou. Inflace je tedy velkým problémem i pro ty, kteří se snaží držet peněžní rezervy, jak u bank, tak i například držitelé životních pojistek a dluhopisů, na inflaci tak vydělá jen ten, který dluží bance. Při pevném měnové kurzu posiluje vyšší inflace v tuzemské zemi vůči zahraniční a roste tak převaha nabídky nad poptávkou. Naopak u pohyblivých měnových kurzů s nerovnoměrným tempem inflace dochází k výkyvům u kurzů, nastává pak nestabilita u veškerých peněžních toků spojující tuzemsko se zahraničím. Inflace celkově přináší nevyzpytatelné prostředí pro podnikatele, kteří jen těžko odhadnou prognózu do budoucna ohledně investičních záměrů. Dalším důsledkem inflace je, menší chuť lidí spořit si do budoucna, a přiklání se ke spotřebě. O cenovou stabilitu se stará ČNB, obdobně jako ostatní centrální banky, se snaží soustředit na stabilitu spotřebitelských cen. Lze říci, že inflace tedy vzniká při růstu objemu peněžních prostředků

v ekonomice, tedy pokud je v ekonomice velké množství peněz, pak jejich více potřeba, abychom si mohli koupit věci stejné hodnoty (Brčák, Sekerka, 2010).

3.1.3 Nezaměstnanost

Člověk, který je považovaný za nezaměstnaného, musí splňovat tři kritéria, musí si aktivně hledat zaměstnání, nevykonávat žádnou práci ani na jednu hodinu týdně a poslední, že musí být připraven nastoupit do nového zaměstnání nejpozději do dvou týdnů. Ty osoby, které práci aktivně nehledají a nejsou schopny nastoupit do práce do dvou týdnů jsou osoby ekonomicky neaktivní (Dvořáková, Smrčka, 2011).

Rozlišujeme několik druhů nezaměstnanosti:

Frikční nezaměstnanost nastane tehdy, pokud lidé, kteří práci mají, dobrovolně ze svého zaměstnání odejdou, z důvodů hledání jiného zaměstnání. Tito lidé hledají lepší pracovní podmínky a vyšší mzdu. Délka frikční nezaměstnanosti je závislá na tom, jak lidé rychle hledají novou práci, jak rychle se seznámí s informacemi o volných pracovních místech a následně délka rozhodování o nástupu na nové pracovní místo (Dvořáková, Smrčka, 2011).

Sezonní nezaměstnanost je způsobena především výkyvy poptávky po dané práci v určitém odvětví. Tato nezaměstnanost je závislá na ročním období a počasí, jedná se o pracovní místa například v cestovním ruchu, stavebnictví, zemědělství, různých Ski areálech a koupalištích.

Strukturální nezaměstnanost vzniká z důvodů, že lidé nemají ty správně předpoklady pro určitou práci v daném odvětví, nastává i tehdy, když nabídka práce převyšuje poptávku po práci (Dvořáková, Smrčka, 2011).

Cyklická nezaměstnanost vzniká za předpokladů, kdy nastává období hospodářského poklesu. V tomto období je nedostatečně velká poptávka po zboží a službách a z tohoto důvodu ruší výroba a snižují se stavy zaměstnanců. Tato nezaměstnanost se rozděluje na krátkodobou, která trvá jen několik měsíců, kdežto nezaměstnanost dlouhodobá trvá šest a více měsíců. U cyklické nezaměstnanosti se projevuje nedostatečné vzdělání, ubývající motivace, nízká kvalifikace, to vše má za důsledek zadlužení mnoha lidí (Dvořáková, Smrčka, 2011).

3.1.3.1 Obecná míra nezaměstnanosti

Od roku 2013 má obecná míra nezaměstnanosti nový výpočet, začíná se opět používat ukazatel podíl nezaměstnanosti na obyvatelstvu ve věku 45-64 let. Do této doby se v ČR

používaly dvě míry nezaměstnanosti, a to registrovaná míra nezaměstnanosti a obecná míra nezaměstnanosti. U registrované míry byly hodnoty získávány z podkladů od Ministerstva práce a sociálních věcí naopak obecná míra nezaměstnanosti se vypočítala z dat od Českého statistického úřadu, oba tyto ukazatelé míry nezaměstnanosti se vypočítají pomocí vzorce:

$$u = \frac{N}{Z+N} * 100$$

N – nezaměstnaní

Z – zaměstnaní

Vzhledem k tomu, že u výpočtů těchto dvou ukazatelů byly používány odlišná data, tak i výsledky se lišily (Jurečka, 2010).

Používání těchto dvou odlišných ukazatelů docházelo často k nedorozuměním, ukazatel podíl nezaměstnaných osob by měl tuto situaci zlepšit. Míra nezaměstnanosti má velmi dobrou vypovídající hodnotu o ekonomice daného státu, je vhodná ke srovnání ekonomik České republiky a zahraniční země. Tato míra nám řekne, kolik je na trhu práce volné pracovní síly. Na vzorku náhodně vybraných domácností se zjišťuje obecná míra nezaměstnanosti, a to pomocí výběrového šetření pracovních sil, který provádí tazatel z ČSU. Dále se krom nezaměstnaných osob zjišťuje počet ekonomicky neaktivních osob a počet zaměstnaných osob, také odpracovaná doba zaměstnanců a jejich pracovní podmínky. Obecná míra je mezinárodně srovnatelná a obsahuje počet nezaměstnaných, počet ekonomicky aktivních, zaměstnaných a nezaměstnaných. Ministerstvo práce a sociálních věci zveřejňuje tento ukazatel od roku 2012, porovnává počet uchazečů dosažitelných zaměstnání s počtem všech obyvatel, kde je věková hranice vymezena od 15 do 64 let. Oproti míře nezaměstnanosti jsou v obecné míře nezaměstnanosti také zahrnuti ekonomicky neaktivní obyvatelé, jako jsou například důchodci, studenti, lidé na rodičovské dovolené (Statistika a my.cz, 2013).

3.1.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet je definován jako *" peněžní fond, který vytvářejí, rozdělují a používají státní orgány."* (Paulík, 2008, s. 109) Státní rozpočet pomáhá při hospodaření státu, je to takový peněžní fond, který je rozdělován, tvořen a používán na několika principech, například

principu nedobrovolnosti, neekvivalence a nenávratnosti. Státní rozpočet sestavuje samotné ministerstvo financi a následně se stará o jeho plnění. Státní rozpočet má hned několik funkcí, zejména pak funkci stabilizační, redistribuční a alokační. Alokační funkce je realizována pomocí financování požadavků celého veřejného sektoru. Stabilizační funkce se snaží ovlivnit ekonomickou stabilitu státního rozpočtu pomocí příjmů a výdajů, a tím se stávají veřejné finance mimořádně důležitými v součásti hospodářské politiky a prostupují také do makroekonomické problematiky. Funkce redistribuční se spojuje s přerozdělováním HDP, následně také mírní nerovnosti mezi jednotlivými subjekty. Státní rozpočet je také nástrojem fiskální politiky, ovlivňuje tak agregátní poptávku, zaměstnanost a hospodářský růst, to vše pomocí rozpočtového salda. Do státního rozpočtu nejvíce přispívají daňové příjmy, zejména pak spotřební daň, daň z přidané hodnoty a daně z příjmu. Další významnou položkou jsou cla, je to nepřímá spotřební daň, která se platí jednorázově (Paulík, 2008).

Struktura státního rozpočtu

Státní rozpočet obsahuje příjmy a výdaje. To, do jaké míry příjmy do státního rozpočtu pokryjí výdaje ze státního rozpočtu vyjadřuje rozpočtové saldo. Pokud na druhou stranu budou příjmy do státního rozpočtu nižší než výdaje, nastává situace, kdy je státní rozpočet schodkový, tedy deficitní. U státního rozpočtu je častý krátkodobý schodek, který je ale pokryt pomocí emisí státních poukázek, bankovní úvěr pro financování schodku je v mnoha zemích přímo zakázán. Schodek dlouhodobý povede ke zvyšování veřejného dluhu a stává se tak velkou zátěží, jelikož úrokové náklady, které jsou velmi vysoké zabraňují dostat se k vyrovnanému rozpočtu. Emise státních dluhopisů souvisí s financováním dluhu státního rozpočtu, využívá se pro prodej do zahraničního nebo soukromého sektoru. U prodeje těchto dluhopisů soukromému sektoru vzniká vnitřní dluh a omezuje tak financování soukromých investic. U prodeje státních dluhopisů do zahraničí vzniká vnější dluh, ten má negativní dopad na růst salda platební bilance. Dlouhodobě se může státní schodek řešit financováním pomocí státních aktiv, konkrétně z rezerv, které byly vytvořeny v minulosti anebo z privatizovaného státního majetku. Je dalších mnoho variant, může dojít i na zvýšení daní. U dluhu státního rozpočtu rozlišujeme jak dluh hrubý, tak dluh čistý, právě dluh čistý vyčíslíme jako hrubý dluh snížen o celkový objem státních pohledávek. Dále pokud se příjmy a výdaje do státního rozpočtu rovnají, pak je státní rozpočet vyrovnaný, naopak stane-

li se, že příjmy státního rozpočtu převýší výdaje, je státní rozpočet přebytkový (Paulík, 2008).

3.1.5 Zahraniční obchod

Pomocí mezinárodního obchodu je rozšířena národní spotřeba, to znamená, že země mohou spotřebovávat mnohem více určitého zboží a služeb, než kdyby byly uzavřeny hranice a konkrétní země, tak mohla spotřebovávat jen své vlastní domácí produkty. Pomocí mezinárodního obchodu mohou země užívat i ty statky, které v jejich zemi nejsou k dostání nebo je z určitého důvodu nelze vyprodukovat. Hlavním důvodem směny mezi jednotlivými zeměmi je ten, že každá země má jiné geografické a klimatické podmínky a přírodní zdroje. Dále se u jednotlivých zemí liší ekonomické podmínky, tedy počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, to vše vede k tomu, že stejný výrobek je vyráběn v různých zemích s odlišnými náklady. Proto je výhodné u těchto zemí nechávat dovážet ty statky, u kterých mají vysoké náklady na výrobu, a naopak vyrábět statky, kde jsou náklady nízké, tyto směny mezi zeměmi jsou pak ekonomicky výhodnější (Vlček, 2009).

V každé zemi se používají určitá hlediska pro hodnocení zahraničního obchodu, jsou to efektivnost, proporcionalita a demonstrativní efekt.

Efektivnost – zde je kladen důraz na výrobky, u kterých může daná země dosahovat co největších úspor společenské práce. U těchto výrobků se pak země soustředí na propagaci, vývoj a výzkum. I u zemí, které patří mezi nejvyspělejší, je export soustředěný jen na určitý druh výrobků, například u Japonska je to robotizace, různé elektronické výrobky a optika.

Proporcionalita – ta se projevuje u zemí, které jsou průmyslově velmi vyspělé a mají domácí trh tak velký, že mohou být soběstačné, mají dostatečně velkou surovinovou základnu a mohou tak zabezpečit tuzemskou průmyslovou výrobu. Mezi tyto země patří například Rusko, USA nebo Čína (Svatoš et al., 2009).

Demonstrativní efekt – úroveň ekonomicky vyspělé země ukazuje vývozní program, a naopak pomocí dovozního programu země získají ty určité suroviny, kterých má stát nedostatek nebo je nemá vůbec. Je to tedy určitý módní, designový a technický trend, který zapůsobí pozitivně na ekonomické pokroky, cílem je zejména přesun světových trendů, jedná se zejména o různé ekologické prvky, různé novinky v balení a bezpečnosti práce (Svatoš et al., 2009).

Dalším pozitivem zahraničního obchodu je skutečnost, že díky provázanosti zemí kvůli exportu jsou vztahy těchto zemí více stabilní, snižuje se tak riziko konfliktů a podporují mír (Svatoš et al., 2009).

V zahraničním obchodě se projevují dva směry, jedním je protekcionalismus a druhý liberalismus. Hlavní prioritou u zahraničního obchodu je odstraňování překážek a dosažení volného pohybu kapitálu, zboží a služeb. Liberalizace je, že se obchod uskutečňuje pomocí dohod, jak dvojstranných, tak mnohostranných, k čemuž napomáhá jim k tomu mezinárodní instituce. Hlavní institucí je Světová obchodní organizace (WTO), v této instituci jsou právě ty státy, které mají zájem o mezinárodní obchod, a mezi nimi je v současnosti zrealizováno přes 90 % veškerého světového obchodu. Protekcionalismus zase chrání různými prostředky před konkurencí ze zahraničí domácí trh. Patří sem hlavně zajišťování národní bezpečnosti, a to tak, že se snaží udržet v dané zemi ta odvětví, která jsou pro bezpečnost důležitá. Jedná se například o zpracování ropy a letecký průmysl. Další je například ochrana proti dumpingu, znamená to se vyvarovat prodeji určitého zboží do zahraničí, pod výrobní náklady. Každý stát se proto snaží ochraňovat domácí výrobce před těmito dumpingovými cenami. Dále je zde ochrana před rozvinutými odvětvími, zde je potřeba chránit domácí výrobce před zahraniční konkurencí v těch odvětví, které nejsou ještě konkurenceschopné. A poslední je obava z nižších zahraničních mezd, tento problém je zejména ve vyspělých zemích, které nemohou konkurovat těm zemím, které jsou méně vyspělé a mzdy jsou tam značně nižší. Hlavním nástrojem protekcionalismu jsou kvóty a cla. Clo je v podstatě daň za dovoz a vývoz zboží ze země, pokud se zvýší celní sazba, pak je omezen dovoz zboží a nastává snížení agregátní nabídky. Kvůli clům je pak určité zboží dražší, což pozitivně podporuje tuzemský trh, který je pak konkurenceschopnější a je podporována domácí produkce, následně se zvyšuje i zaměstnanost (Vlček, 2009).

Graf č. 3 Ochranný účinek cla

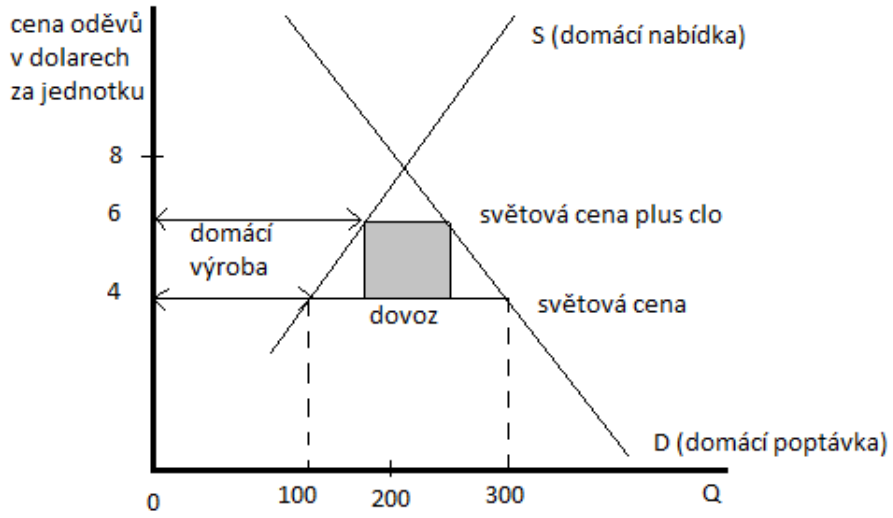

Zdroj: Vlastní zpracování na základě: Vlček, 2009

Graf č. 3 je popisován v amerických dolarech a je zde ukázán trh oděvů. Pokud se stane, že na trh nebudou dováženy žádné oděvy, pak by byla rovnováha trhu v průsečíku křivky S a D. Jestliže se trh otevře, pak do něj vstoupí další země se svým produktem, pak se cena oděvů sníží. Pokud do tohoto trhu vstoupí clo, pak se sníží domácí spotřeba, ale povede to ke zvýšení domácí výroby a sníží se tak dovoz. Čtverec uprostřed ukazuje vládní příjmy z cla (Vlček, 2009).

3.1.6 Úroková míra

Pokud si vypůjčí dlužník od věřitele určitou návratnou částku peněz, pak je úrok cena za zapůjčení. Velikost tohoto úroku se odvíjí od délky výpůjčky, tedy od doby, kdy jsou peníze vypůjčeny, až do doby, kdy jsou peníze navráceny věřiteli, dalším kritériem je také velikost půjčené částky a také velikost úrokové míry. „*Úroková míra je poměr velikosti úroku za období jednotkové délky k velkosti zápůjčního kapitálu*.“ (Brčák, Sekerka, 2010). Úroková míra je určována pomocí trhu, konkrétně bankami, ty odebírají vklady a následně poskytují úvěr, dále úrokovou míru určují subjekty, které působí na kapitálových trzích. Centrální banky ale tyto kapitálové trhy ovlivňují, a to tak, že vyhlašují určité základní sazby, za které následně vypůjčuje finanční prostředky ostatním komerčním bankám. Další možností je, že za tyto základní sazby přijímá vklady od ostatních bank. Centrální banka může tedy ovlivnit celkový finanční trh a také vývoj ekonomiky, ale její působení je omezené tím, že musí

zohledňovat vývoj finančního trhu. Jednou z nejdůležitějších úrokových měr je tzv. diskontní sazba, která je vyhlášená emisní bankou. Úrokové sazby dělíme na nominální a reálné, nominální úrokové sazby najdeme především uvedené v různých smlouvách o úvěru, naopak reálnou úrokovou sazbu dostaneme snížením oslabené reálné hodnoty neboli kupní síly od nominální úrokové sazby, jedná se především o půjčovné. Oslabení kupní síly neboli reálné hodnoty je totéž jako inflace za určité období (Kohout, 2010).

3.1.7 Měnový kurz

Na měnovém trhu je jedním z hlavních faktorů cena, za tuto cenu se pak zahraniční měny buď, prodávají anebo nakupují, probíhá zde tedy směna peněz za peníze. Tato směna je nazývána měnovým kurzem, na který je pohlíženo ze dvou stran, první strana je nazývána nominální kurz a strana druhá reálný kurz. Nominální kurz je sledován v běžných cenách a v praxi se s ním setkáváme častěji, zatímco kurz reálný sledujeme ve stálých cenách. Nominální měnový kurz je definován jako cena jedné měny, která je vyjádřena jednotkou druhé měny. Uvažujeme zde tedy, kolik musíme vynaložit jednotek měny domácí, abych získali jednu jednotku měny zahraniční, tomuto pořadí měn se říká přímá kotace. Naopak nepřímá kotace vyjadřuje, kolik musíme dát počet jednotek cizí měny za jednu jednotku domácí měny. Jednotlivé kurzy jsou určeny na devizovém trhu, to je takový trh, který se nachází po celém světě pro jednotlivé národní měny. Výše směnných kurzů ovlivňuje ceny vývozu a dovozu služeb a zboží (Vlček, 2009).

Systém pevných měnových kurzů

Pevné měnové kurzy jsou jakýsi systém podporující cenu. Centrální banky mají za úkol dosáhnout toho, aby se směnné kurzy neměnily. Aby toho dosáhly, tak je důležité uchovávat zásobu zahraniční měny. Banka zasahuje na měnovém trhu, a to tak, že zahraniční měnu buď prodává nebo nakupuje. Takto na měnovém trhu zasahují až do doby, dokud mají dostatek rezerv (Brčák, Sekerka, 2010).

Pružný měnový kurz

U pružného měnového kurzu naopak centrální banka nezasahuje a nechává ho, aby se volně pohyboval, a tím přizpůsobil poptávku a nabídku po zahraničních měnách. U těchto pružných kurzů se rozlišuje čistý a řízený floating. U čistého floatingu banka nijak

nezasahuje a nechává, aby se měnový kurz určoval na trhu zahraniční měny. Vzhledem k tomu, že banka nezasahuje, tak se ani její rezervy nenaplňují a platební bilance je tedy nulová. U čistého floatingu centrální banka zasahuje do prodejů a nákupů zahraniční měny a ovlivňuje tak měnový kurz, rezervy se poté začnou naplňovat (Brčák, Sekerka, 2010).

Měnové kurzy se utvářejí pomocí nabídky a poptávky.

Graf č. 4 Měnový kurz

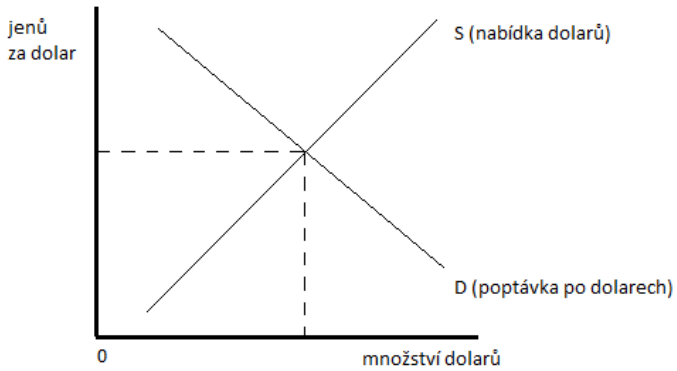

Zdroj: Vlastní zpracování na základě: Vlček, 2009

V grafu č. 4 výše je znázorněn japonský trh amerického dolaru. Křivka poptávky (D) nám ukazuje poptávku po amerických dolarech, pokud poklesne kurz dolaru, bude poptávka po těchto dolarech stoupat. Křivka nabídky (S) stoupá z důvodu toho, že Američané na tomto trhu chtějí nakupovat více zboží a množství amerického dolaru bude na devizovém trhu růst. Tam, kde se nabídka a poptávka protne, je bod rovnováhy a zde se množství prodávaných dolarů rovná množství nakoupených dolarů (Vlček, 2009).

Ekonomiku určité země ovlivňuje vývoj měnového kurzu, pokud se domácí měna zvyšuje, dochází k apreciaci měny, tedy ke zhodnocení. Zde se měnový kurz změní tak, že za jednu jednotku měny národní jsme schopni nakoupit mnohem více jednotek měny zahraniční. Pokud naopak za jednu jednotku měny národní můžeme nakoupit mnohem méně jednotek měny zahraniční, dochází k depreciaci měny, tedy ke znehodnocení. Pokud se tedy znehodnotí jedna měna u měny druhé nastává naopak zhodnocení (Vlček, 2009).

Graf č. 5 znázorňuje růst poptávky po amerických dolarech, který vyvolává změnu kurzu a americký dolar bude tedy zhodnocen, naopak jen bude znehodnocen (Vlček, 2009).

Graf č. 5 Depreciace jenu

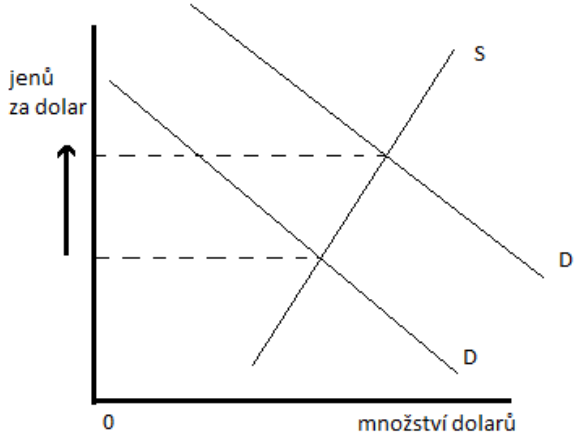

Zdroj: Vlastní zpracování na základě: Vlček, 2009

3.2 Měnová integrace

V historii bylo již mnoho pokusů o vytvoření systému fixních kurzů a měnové unie, ale většina skončila neúspěšně. Proto se mnoho odborníků zabývá tím, kde se v minulosti stala chyba a zda je vůbec měnová unie z dlouhodobého hlediska reálná. Eurozóna je naopak v podstatě nový projekt, který vznikl v roce 1999, kdy se však zpočátku prováděly pouze bezhotovostní operace, teprve od roku 2002 se přidala i hotovostní podoba. Podle Cohena je měnová unie definována jako „seskupení dvou nebo více států, které sdílí společnou měnu nebo její ekvivalent“. Měnovou unii můžeme tedy chápat, jako soustředění veškeré pravomoci do společné instituce a také opuštění národní měny a přijetí měny společné. Jsou i různé formy mírnější měnové integrace, nejedná se jen o opuštění národní měny ve prospěch společné měny, ale hlavně o výměnu za měnu silnějšího partnera, toto nahrazení se nazývá „dolarizace“. Další možností je, že si státy stále vydávají svojí národní měnu, ale nesmí chybět provázanost fixních směnných kurzů. Toto je případ tzv. Brettonwoodského systému a Evropského měnového systému (Lacina, Rusek, 2007).

3.2.1 Historie měnové unie

V 19. století se používaly zejména zlaté a stříbrné mince, kurz mezi těmito měnami záležel hlavně na těžbě. Kromě Anglie převládaly v celé Evropě stříbrné mince, a to až do doby, kdy v 50. letech 19. století začaly dominovat nálezy zlata, což vedlo k opuštění stříbra. Na území evropského kontinentu vznikalo mnoho měnových unií, významné jsou pak tyto:

Románsko – evropská měnová unie – tato měnová unie vznikla za pomocí Švýcarska, Francie, Belgie a Itálie v roce 1865. Byl to takový první náznak měnové unie, jak ji známe dnes. Tato měnová unie dlouho nevydržela, byla zrušena již v roku 1878, po francouzsko-německé válce v roce 1870-1871. Zrodilo se nové německé císařství a stříbro nahradilo zlato a oslabilo tak francouzské finance. Dalším nežádoucím účinkem byla nová naleziště stříbra v Nevadě, což vedlo pochopitelně u stříbra k poklesu ceny.

Skandinávská měnová unie – vznikla roku 1873, dohodou Švédka, Norska a Dánska. Tato měnová unie neměla také dlouhého trvání, zanikla roku 1924 po vypuknutí první světové války. Měl to být symbol, který podporuje společnou korunu skandinávského hnutí. Měny zemí skandinávské měnové unie byly navzájem v oběhu v ostatních zemích (Baldwin, Wyplosz, 2013).

3.2.2 Měnová unie ve světové ekonomice

Důvodem vzniku měnové unie byl především ekonomický, historický a politický důvod. Vznikaly tam za tzv. tečka regionální měnové zóny, kde byly zapojeny zejména malé země, které akceptovaly silnější sousední stát, mezi které patří zejména Vatikán, Monako a Lichtenštejnsko. Krom eurozóny je ve světové ekonomice mnoho měnových unií, které stále fungují. Jedná se například o Britskou měnovou unii, kde je stejná měna jak v Anglii, tak ve Skotku, a to od roku 1707. Dalším je Východokaribský dolar, který je používá na Svatém Kryštofu, Svaté Lucii, Anguilla, Dominica a dalších. Také CFA frank se používá u středoafrických států, zejména pak v Čadu, Středoafrické republice, Kongu, Guineji. Patří sem i dolar Spojených států, který se krom Spojených států používá i Mikronézii, Panamě, Ekvádoru, na Panenských ostrovech a Paulu. Takových měnových unií je po celém světě mnoho (Lacina, Rusek, 2007).

3.2.3 Brettonwoodský systém

První zmínky o Brettonwoodském řádu byly roku 1944 na mezinárodní měnové a finanční konferenci. Impulzem pro zavedení tohoto systému byla zejména nespokojenost s volně plovoucím kurzem a praktikami konkurenčních devalvací. Hlavním bodem bylo tedy přizpůsobení kurzů. Americký dolar byl v převládajícím postavení a navazoval na zlato v paritě 35 USD za jednu trojskou unci. K dohlížení na plynulém fungování kurzového systému byl nově zřízen a pověřen Mezinárodní měnový fond. V 60. a 70. letech se ale Brettonwoodský systém začal dostávat do velkých problémů, americký dolar začal ztrácet na důvěryhodnosti a přestal garantovat směnitelnost za zlato, proto americká vláda v roce 1977 přerušila směnnost amerického dolaru za zlato. Pro záchranu tohoto systému bylo rozšířeno pásmo fluktuací dolarových kurzů na plus/mínus dvě a čtvrt procenta. Tato záchrana byla neúspěšná, a proto roku 1973 přešel dolar na volně plovoucí. (Zavedení eura, 2014).

3.2.4 Wernerova zpráva

V roce 1969 na summitu předsedů vlád a hlav státu konající se v Haagu byl poprvé zmíněn návrh o vzniku hospodářské a měnové unie. Cílem této hospodářské a měnové unie měl být volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. S myšlenkou na vytvoření takovéto oblasti se ale nakládalo velmi opatrně, protože společenství bylo příliš různorodé proto, aby mohla fungovat taková oblast. Vytvořením plánu zavedení HMU byl pověřen Pierr Werner, což byl Lucemburský ministr financí a premiér. V roce 1970 tak byl vytvořen první obsáhlý stupňovitý plán na zavedení hospodářské a měnové unie tzv. Wernerova zpráva. Prolínaly se zde dva směry názorů tzv. monetaristé a ekonomisté. K monetaristům patřila Itálie, Lucembursko, Belgie a Francie, Velká Británie jen do roku 1980. Hlavním cílem této skupiny bylo, co nejzazší zavedení jednotné měny, domnívali se, že to bude mít pozitivní dopad na hospodářské sblížení. Naopak ekonomisté, ke kterým patřila Itálie do roku 1970, Německo a Nizozemsko tvrdili, že měnová unie může fungovat až tehdy, kdy dojde ke splynutí národních ekonomik. Tato zpráva měla být zavedena celkem ve třech etapách. V první etapě mělo dojít ke sblížení fiskální a měnové politiky, mělo dojít k restrikci kolísání měn proti dolaru a snížení mezi evropskými měnami fluktuačního pásma. Na popud této zprávy byl přijat roku 1971 návrh o vytvoření hospodářské a měnové unie (Sychra, 2009).

3.2.5 Had v tunelu

Důležitou roli při vytvoření Hospodářské a měnové unie hraje Had v tunelu. Tento Had napomáhal sbližovat bilaterální směnné kurzy evropských měn. Hodnota těchto směnných kurzů byla určena ke vztahu k americkému dolaru. Prioritou bylo vzájemné navázání evropských měn a následně zjištění právě vazby na americký dolar. V roce 1971 se přešlo z pevných kurzů na systém plovoucích kurzů, a to kvůli světové měnové krizi, kvůli které se i zhroutil celý Brettonwoodský systém. Prioritou navzájem navázané evropské měny s vazbou na dolar bylo udržet měnovou spolupráci. Po podepsání šesti bank kandidátských a členských zemí, vznikl pojem „Had v tunelu“. Navzájem navázané evropské měny byly právě pojmenované jako „Had“, kde bylo rozpětí maximálně 2,25 %. Rozpětí vůči dolaru bylo 4,5 %, a to byl tzv. tunel, ve kterém se had pohyboval. Tento systém ale také nezůstal dlouho reálný, v roce 1973 došlo k opuštění tunelu, a to státy sdružené v hadovi. Důvodem byla zejména měnová situace, která byla nestabilní. Had úplně zrušen nebyl, ale zůstali v něm jen ty země, které byly silné. V dalších letech se had zaměřil pouze na německou marku, na kterou vázaly svoji měnu státy, které měly s Německem velmi intenzivní obchodní vztahy. Na začátku 70. let nebylo možné udržet pevný měnový kurz, kvůli velkým hospodářským rozdílům mezi členskými zeměmi. Nebyla zde ani shoda mezi ekonomickými ukazateli, která byla potřebná k tomu, aby se země mohli zapojit do měnové unie (Sychra, 2009).

3.3 Evropský měnový systém

Evropský měnový systém byl vytvořen v roce 1979 francouzským prezidentem a německým kancléřem. Tento systém navazoval na neúspěchy Brettonwoodského systému a také na selhání Hada. Důležité bylo vytvoření mechanismu směnných kurzů (ERM), což byl systém společných řízených pevných kurzů, které byly nastavitelné. Do tohoto mechanismu směnných kurzů se mohly zapojovat všechny země Evropské unie. Země, které byly členy Evropského mechanismu směnných kurzů si mohly určit střední kurz své měny vůči evropské měnové jednotce, tím se určil i Bilaterální střední kurz. Tyto bilaterální kurzy měly povolenou odchylku jen plus/mínus 2,5 %. Kvůli výhodným podmínkám pro obchod mezi členskými zeměmi byla vynucována stabilita kurzů. Od samého počátku, tedy roku 1979 měl Evropský měnový systém 8 členů, a to Nizozemí, Itálii, Irsko, Francii, Belgii, Dánsko, Lucembursko a Německo. Postupně se přidávaly i ostatní země, v roce 1989 to bylo

Španělsko, 1990 Velká Británie, 1992 Portugalsko, 1955 Rakousko, 1996 Finsko a poslední roku 1998 Řecko (Plchová et al., 2010).

Evropský měnový systém je propojen mechanismem úvěrovým, mechanismem směnných nebo devizových kurzů (ERM) a evropskou měnovou jednotkou (ECU). **Evropská měnová jednotka** byla zprvu plánována jako košová jednotka, a to pro 9 zemí Evropského společenství a při přetvoření do eura k roku 1999 obsahovala 12 zemí Evropské unie, ale bez Švédska, Finska a Rakouska, tyto státy se staly součástí EU až v roce 1995. Evropská měnová jednotka nejprve obsahovala k roku 1975 devět zemí Evropského společenství a nazývala se Evropská zúčtovací jednotka. Na základě ECU se vytvářel varovný systém, který včas stanovil kurzové odchylky. Dával dopředu znamení, kdy je potřeba přijmout opatření devizové intervence, a to před tím, než pozorovaná měna převýší hranici pozorované oscilace. Také byla jednotkou, která se používala u plateb mezi zeměmi Evropského měnového systému a centrálními bankami. Dále se využívala při financování schodku platební bilance v rámci Evropské unie. ECU se ale nestala plnoprávnou měnovou jednotkou, nenahrazovala národní měnu, ty stále hrály hlavní roli v domácích i zahraničních směnách a u kapitálových trhů. **Mechanismus směnných kurzů** měl jako hlavní cíl mezi jednotlivými zeměmi Evropského měnového systému a zeměmi Evropské unie dosáhnout stabilních kurzových relací. Evropská komise stanovila centrální kurzy Evropské měnové jednotky v měnách jednotlivých členských zemích. Centrální sazby se měnily velmi často, a to z důvodů provádění revizí koše měn po 5 letech, také začleňování nové měny do koše a prováděním, jak revalvací, tak devalvací členských zemí. Změny se prováděly i několikrát ročně a do roku 1995 proběhla změna nejméně 25krát. Pomocí centrálních sazeb se vypočetl bilaterální sazby zemí, které byly v Evropském mechanismu směnných kurzů, a to jejich oboustranným porovnáním. Tržní kurzy se nesměly odchýlit od bilaterálních sazeb, které byly fixně stanoveny. Oscilační pásmo odchylek bylo původně plus/mínus 2,5 %, ale od roku 1993 je to až plus/mínus 15 %. Centrální banky byly povinny udržet tržní kurzy, a proto musely intervenovat na devizových trzích (Brůžek et al., 2007).

3.3.1 Krize EMS 1992-1993

Nerovnoměrný ekonomický vývoj měl velký podíl na neschopnosti udržet fixní kurz a zároveň na krizi jednotlivých měn. Projevovalo se to vysokou inflací, v deficitu běžných

účtů u zemí Španělsko a Itálie a vysokými úrokovými sazbami v zemích jako jsou Španělsko, Británie, Itálie a Portugalsko. Hospodářskou recesí prošla v roce 1991 Velká Británie, Irsko na tom bylo naopak ekonomicky dobře. Měnová krize se naštěstí nepřevýšila do finanční krize, která by přinesla rozpad finančního trhu, zůstalo pouze u recesí v některých zemích. Největší devalvace byla zaznamenána ve Španělsku, a to v podobě 5 %, 6 % a 8 % všechny v průběhu 8 měsíců, kvůli těmto devalvacím bylo potřeba rozšířit fluktuační pásmo. Evropský fond, který měl dostatek devizových zdrojů, pomohl v letech 1992-1993 odklonit měnovou krizi. Země, které byly mimo Evropský měnový systém (EMS) a Evropský mechanismus směnných kurzů (ERM), ale vázaly kurz pevně k ECU, také podlehly krizi. Jedná se zejména o švédskou korunu, finskou marku a norskou korunu. Tato krize zvýšila pochybnosti o tom, zda je vůbec možné zafixované měnové kurzy udržet. Mělo to za následek zpochybnění vytvoření hospodářské a měnové unie (Plchová et al., 2010).

3.4 Hospodářská a měnová unie

Evropský měnový systém, který pokračovat po neúspěších Wernerovy zprávy z roku 1970, byl považován jen za přijetí alternativního řešení. V roce 1985 nastoupil do hlavního postavení Komise J. Delorse a prezentoval tam první myšlenky Hospodářské a měnové unie. Považoval jednotnou měnu za nutný krok, který je potřebný pro výstavbu politické unie a zejména pak ekonomickou integraci. Hospodářská a měnová unie byla prioritou Jednotného evropského aktu (JEA). Tím, že se měnová spolupráce uvedla v JEA, byl dán impuls pro její rozvoj, a to se pak také potvrdilo v 80. letech na zasedání Evropské rady. Toto rozhodnutí ale nevyhovovalo úplně všem státům Evropského společenství, tím hlavním státem byla Velká Británie s premiérkou Margaret Thatcherovou, která nesouhlasila i s dalšími projekty Delorsovy komise. Nebyl ještě dokončen volný pohyb kapitálu a společný trh a už měla být zahájena měnová integrace, to samozřejmě vzbuzovalo obavy, proto byla Komisí vypracována expertiza. Byla vypracována italskou skupinou pod vedením Tommase Padoa-Schioppiho, což byl italský finančník, zpráva se nazývala „Výkonnost, stabilita a spravedlnost“. Tato zpráva nevyvrátila vytvoření HMU, ale dala najevo potřebu utvoření volného pohybu kapitálu, samostatnou měnovou politiku všech členských zemí a také stabilitu měnových kurzů (Fiala et al,. 2009).

3.4.1 Delorsova zpráva

Evropská rada na zasedání v Hannoveru v červenci roku 1988 pověřila experty o vypracování modelu Hospodářské a měnové unie. Podle prezidenta Evropské komise byla pojmenována jako Delorsova zpráva, tato zpráva byla představena a schválena roku 1989 na zasedání Evropské rady. Navazovala na Wernerovu zprávu a měla za cíl vytvořit měnovou unii do roku 1980 ovšem ve třech etapách, které na sebe navazovaly, tyto etapy ale nebyly nijak ukotveny pevnějším termínem. Tato zpráva se od Wernerovy lišila tím, že nekladla důraz na centralizaci měnové politiky, která měla být doprovázená centralizací rozpočtové politiky, kladla ale důraz na ostražité chování národního rozpočtu, což se mělo zprvu projevovat dobrovolnou koordinací a sankcemi po přechodu do měnové unie. Zpráva také požadovala výkonnější jednotný trh, a také měla prioritu, aby Evropský systém centrálních bank nebyl závislý a který by měl za úkol pečovat o cenovou stabilitu. Delorsova zpráva byla využita na mezinárodní konferenci o Hospodářské a měnové unii a také byla použita v Maastrichtské smlouvě (Zavedení eura v ČR, 2013).

3.4.2 První etapa HMU

Na zasedání v Madridu v červenci 1989 byla projednána Delorsova zpráva Evropskou radou a rozhodla tak zahájit první etapu Hospodářské a měnové unie k 1. červenci 1990. Zahájení první etapy mělo mnoho odpůrců, mezi ně patřila i Velká Británie, která si stanovila podmínky, za kterých je ochotna spoluúčasti. Zejména se jednalo o odstranění omezení volného kapitálu, dokončení jednotného trhu a také o klesající inflaci. Velká Británie také v roce 1989 navrhovala vlastní obměnu měnové integrace, jejím cílem bylo zavedení Evropské měnové jednotky, která by byla rezervní měnou a také k platebním operacím. Alternativou se měl stát plán německého bankéře K.O.Pohla, který navrhovat dodržení konvergenčních podmínek, to by ale znamenalo, že Hospodářská a měnová unie by byla vybudována jako dvourychlostí Evropa, tuto podmínku by ale splnila jen Francie, Německo a Benelux. Důležitou roly zde hrál Výbor guvernéru, který vznikl roku 1946 a v roce 1990 získal nové důležité úkoly. Mezi ně patřila konzultace s členskými státy o měnové politice kvůli dosažení cenové stability. Tento výbor zahájil také přípravné práce na třetí etapě (Evropská centrální banka, 2016).

3.4.3 Druhá etapa HMU

První myšlenka Komise byla, aby k zahájení druhé etapy došlo 1. ledna 1993. Hned po tomto návrhu byl předložen Španělský požadavek, aby se druhé etapa odložila o jeden rok, Evropská rada však tento požadavek zohlednila a posunula na 1. ledna 1994.

V roce 1994 byl založen Evropský měnový institut, tím byla zavedená druhá etapa HMU a také ukončena činnost Výboru guvernérů. Hlavním cílem Evropského měnového institut byl soulad měnové politiky a upevnění spoluprací mezi centrálními bankami. Dalším úkolem byly přípravy k ustavení ESCB. Měnový institut vytvářel prostor pro informace, konzultace a výměny názorů o tom, aby ESCB splňoval úkoly ve třetí etapě. V roce 1995 bylo zvolené slovo „euro“ Evropskou radou pro jednotnou měnu, která měla být zavedena ve třetí etapě, a také byl zvolen termín pro zahájení třetí etapy na 1. ledna 1999 (Evropská centrální banka, 2016).

3.4.4 Maastrichtská smlouva

Maastrichtská smlouva od roku 1991 postupně rozšiřuje pojetí Evropské unie, a to nejvíce od Římské smlouvy. Tato smlouva je také nazývána Smlouva o Evropské unii a je brána jako nová etapa, která utváří užší vztahy mezi státy Evropy. Nahradila měny evropských zemí eurem a umožnila volný pohyb kapitálu. Činnost této smlouvy je tvořena třemi pilíři, mezi něž patří: **Ekonomická oblast**, v této oblasti je cílem vytvořit hospodářskou a měnovou unii a dosáhnout prostoru bez vnitřních hranic. Dalším pilířem je **Oblast bezpečností a zahraničněpolitická**, cílem bylo posílit bezpečnost členských státu a celé Evropské unie, upevňovat demokracii, zachovávat mír a zabezpečovat společné hodnoty. Posledním pilířem je **oblast vnitřních věcí a justice** v této oblasti je cílem volný pohyb osob v oblasti Evropské unie. Patří tam zejména přistěhovalecká a azylová politika, policejní spolupráce, kontrola vnějších hranic a také spolupráce soudů. Tato smlouva mimo jiné zavádí občanství Unie, toto občanství je uděleno všem občanům členských států. Umožňuje tak volný pohyb mezi členskými státy, pracovat a žít, volit a kandidovat a být chráněn v každém členském státě (Cihelková et. al., 2014).

3.4.5 Třetí etapa HMU

Třetí etapa začala 1. ledna 1999 a tím Hospodářská a měnová unie započala svoji činnost. Evropské společenství mělo veškeré kompetence měnové politiky, dále také zodpovědnost

za tuto měnovou politiku, převzetí ESCB a Evropskou centrální banku. Byly také zafixovány směnné kurzy mezi eurem a zúčastněných států. V roce 2001 se dvanáctým členem HMU stalo Řecko, třináctou zemí bylo Slovinsko roku 2007, dále následoval Kypr a Malta, v roce 2009 Slovensko, dalšími zeměmi Estonsko, Lotyšsko a poslední v roce 2015 Litva. Roku 2002 bylo oficiálně zavedeno euro, jako jednotná měna a proběhla tedy výměna všech národních mincí a bankovek za tuto jednotnou měnu. Tato výměna byla ukončena 28. února 2002, což bylo dříve, než bylo plánováno (Sychra, 2009).

3.4.6 Maastrichtská konvergenční kritéria

Maastrichtská kritéria hodnotí připravenost jednotlivých zemí, které chtějí vstoupit do eurozóny. Tyto kritéria hodnotí Evropská centrální banka a Evropská komise a země musí splňovat všechny čtyři kritéria zároveň.

Kritérium cenové stability – průměrná míra inflace nesmí překročit o více než 1,5procentního bodu míru inflace tří státu s nejlepší inflací. Toto měření se provádí v průběhu roku před prováděním tohoto šetření.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb – dlouhodobá úroková sazba nesmí překročit o více než 2procentní body úrokovou sazbu tří státu s nejlepším výsledkem. Měření se provádí v průběhu roku před prováděním tohoto šetření.

Kritérium kurzové stability – země ucházející se o vstup do eurozóny se musí nejméně dva roky účastnit mechanismu ERM II a kurz se nesmí příliš vychylovat mimo předem stanovené pásmo.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí – deficit státního rozpočtu nesmí překročit 3 %. Jsou zde možné výjimky, a to pokud je tento deficit pouze dočasný a výjimečný. Další podmínkou je, že by tento poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně poblíž referenční hodnoty.

Dalším kritériem udržitelnosti veřejných financí je, že poměr veřejného rozpočtu a HDP nesmí překročit 60 % (Zavedení eura v ČR, 2013).

3.5 Eurozóna

Pojmem Eurozóna můžeme označit státy, které přijaly euro, jako svou národní měnu. Měnovou jednotkou eurozóny je euro se symbolem epsilon, což je řecké písmeno. V současnosti je eurozóna tvořena celkem 19 zeměmi, které byly ochotny vyměnit svojí

národní měnu právě za euro. Do eurozóny také patří nejrůznější území, departmenty, ostrovy a satelitní státy, patřící k zemím v eurozóně. Jsou jimi například portugalské ostrovy Madeira, Azorské ostrovy a Kanárské ostrovy, které jsou španělské. Dále francouzské departmenty, jako je Francouzská Guyana , Réunion, Martinik, Guadeloupe. Prvními státy, které se 1. ledna 1999 staly členy eurozóny, bylo těchto 11 států: Francie, Belgie, Finsko, Irsko, Lucembursko, Itálie, Nizozemsko, Německo, Portugalsko, Rakousko a Španělsko. Rozšiřování ale pokračovalo, a to hned roku 2001, kdy přistoupilo Řecko, dále pak 2007 Slovinsko, 2008 Kypr a Malta, 2009 sousední Slovensko, 2011 pobaltské Estonsko, 2014 Lotyšsko, 2015 Litva. Trvalou výjimku ze zavedení si vyjednalo Dánsko a Velká Británie. Ostatní země, které jsou členy Evropské unie, se zavázaly přijmout euro, jakmile splní požadovaná kritéria (Zavedení eura v ČR, 2014).

3.5.1 Evropská centrální banka

Po vzniku eurozóny, a tedy jednotné evropské měny, bylo potřeba zřídit i Evropskou centrální banku (ECB) pro těchto 19 zemí, aby pečovala o cenovou stabilitu. Zřízena byla 1. července 1998. Je pod záštitou Evropského systému centrálních banka a sídlo má v Německu ve Frankfurtu nad Mohanem. V této centrální bance pracuje nad 2 500 pracovníků, kteří se skládají z celé Evropy. Banka má také svého prezidenta, kterým je Mario Draghi a svého víceprezidenta Vítora Constância. Dále je velmi důležitá Rada guvernérů, která má za členy guvernéry jednotlivých centrálních banka všech 19 států eurozóny a Výkonnou radu se šesti členy, která spolu s guvernéry je hlavní rozhodovací orgán. Úkolem této rady je posoudit hospodářskou a měnovou situaci a každých 6 týdnů přijmout měnová rozhodnutí. Základní kapitál Evropské centrální banky byl k roku 2009 asi 5,5 mld. EUR. Podíl národních centrálních banka na základním kapitálu byl dán rovným dílem toho, jaký má členský stát podíl na celkovém počtu obyvatelstva a na HDP EU (Evropská centrální banka, 2016).

3.5.2 Eurosystém

Eurosystém byl zřízen 1.1.1999 a skládá se z Evropské centrální banky a na rozdíl od Evropského systému centrálních bank (ESCB), který se skládají z bank členských i nečlenských států eurozóny, tak Eurosystém zahrnuje je centrální banky členských států, které zavedly euro. Proto ESCB a Eurosystém musí společně koexistovat, dokud se všechny státy Evropské unie nestanou také členy eurozóny. Evropská centrální banka nevykonává

mnoho operací v oblasti Eurosystému. Zejména pak dává pokyny k určitým opatřením měnové politiky a podrobnosti k požadovaným operacím, dále provádí kontrolu, zda byly operace dobře provedeny. Hlavním úkolem Eurosystému je zajistit, aby devizové operace, které ovlivňují směnné kurzy, nevybočovaly mimo cíle měnové politiky. Dále podporuje plynulost fungování platebního systému, měnovou politiku eurozóny, má také poradní funkci, která spočívá v konzultacích s Evropskou centrální bankou, také sestavuje statistické údaje, provádí emisi eurobankovek a tím bojuje proti padělání a ověřuje pravost těchto bankovek, a nakonec drží a spravuje devizové rezervy (Plchová et. al., 2010).

3.5.3 Eurobankovky

Na první straně eurobankovek můžeme vidět různé náměty oken a portálů, které značí spolupráci a otevřenost. Naopak na zadní straně jsou k vidění různé realizace mostů, jakožto ikonou úzkých vazeb mezi Evropou, evropskými národy a zbytkem světa. Existují již dvě série těchto eurobankovek, ta první je zavedena 1. ledna 2002 a druhá série roku 2013. Druhá série je nazývána jak Europa, u této nové série zůstává vzhled a barva a zůstává také nominální hodnota těchto bankovek (Zavedení eura v ČR, 2013).

3.5.3.1 Ochranné prvky eurobankovek

Každá eurobankovka má ochranné prvky, které ji chrání před padělaním a zneužitím. Bankovky mají celkem 7 těchto ochranných prvků a patří mezi ně ochranný proužek, fólie s hologramem, vodoznak, iridiscentí pruh, opticky proměnlivá barva a hlubotisk. Zkontrolovat bankovku můžeme pomocí hmatu, naklonění proti světlu a nastavení proti světlu.

HMAT – bankovky mají zvláštní materiál, který je na dotek unikátní. Nápisy, čísla a různé motivy jsou na eurobankovce vystouplá, a proto je bankovka na omak lehce rozpoznatelná (BusinessInfo.cz, 2008).

NAKLONĚNÍ PROTI SVĚTLU - při naklonění se na zadní straně mění barva čísla hodnoty bankovky, také se objeví zlatý pruh. Pokud budeme bankovku naklánět, tak se na hologramu mění číslo hodnoty bankovky právě na portál anebo na okno (BusinessInfo.cz, 2008).

NASTAVENÍ PROTI SVĚTLU – při nastavení eurobankovky proti světlu se doplní číslo, uvidíme ochranný proužek, a také vodoznak, a to z obou stran (BusinessInfo.cz, 2008).

3.5.4 Eurominces

Eurominces máme v hodnotě 1 a 2 euro a dále centy v hodnotě 10, 20 a 50. Opět máme dvě provedení, první motiv šel do oběhu v roce 2002 a ukazuje tak Evropskou unii ještě před rozšířením o země jižní a východní Evropy. Druhé provedení bylo dáno do oběhu v roce 2007. Centy pak vyobrazují glóbus Evropy. Na rozdíl od papírových bankovek je věnována zadní strana mince národním symbolům, které si každá země určí sama. Výjimku tvoří i čtyři země, které nejsou členy Evropské unie a mohou si razit eurominci s vlastní národní stranou, a to z důvodu, že tyto země v minulosti používali měnu některé země, která je již dnes členem eurozóny. Mezi tyto země patří: Monako, Vatikán, San Marino a Andorra. Ochrannými prvky u těchto eurominců je pak bimetalická úprava mince hodnoty 1 a 2 euro, což znamená, že jedna jejich část je magnetická. Dále se používá speciální materiál tzv. slitina severského zlata, a to u mincí hodnoty 10, 20 a 50 centů, tato slitina je těžko tavitelná. Také se na 2 eurovou minci vyráží speciální nápis (Zavedení eura v ČR, 2013).

4 Praktická část

V roce 2004 vstoupila Česká i Slovenská republika do Evropské unie, tím se obě země zavázaly k přijetí jednotné měny euro. Slovenská republika euro přijala k 1.1.2009 a stala se tedy členem eurozóny. Česká republika ale stále setrvává mimo eurozónu. Praktická část je proto zaměřena na ekonomiky obou těchto zemí v letech 2004-2015, kde bude sledován vliv eura na slovenské ekonomické ukazatele a porovnán s českými ekonomickými ukazateli.

Praktická část diplomové práce je rozdělena do čtyř podkapitol. První kapitola je zaměřena na plnění maastrichtských konvergenčních kritérií České republiky v letech 2004-2019, u Slovenské republiky je tento horizont pouze v letech 2004-2008. V další kapitole jsou porovnávány ekonomické ukazatele České a Slovenské republiky v letech 2004-2015, zaznamenány v tabulkách a znázorněny nejlepší a nejhorší hodnoty. Jedná se o hrubý domácí produkt, inflaci, nezaměstnanost, zahraniční obchod, státní rozpočet a měnový kurz. Následně jsou tyto ekonomické ukazatele obou zemí porovnány a pomocí grafů znázorněny největší rozdíly. Předposlední kapitola se zabývá dopady přijetí eura na Slovensku, kde je popsán vliv eura na jednotlivé ekonomické ukazatele. A poslední kapitola se zabývá zavedením eura v České republice, kde je popsán konkrétní postup ČR v přípravách na zavedení eura, dále jednotlivé výhody a nevýhody, které euro přinese Česku a na závěr prognóza možných dopadů zavedení eura v České republice.

4.1 Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií ČR a SR

Maastrichtská kritéria vyhodnocují, zda země, která je členem Evropské unie je připravena na vstup do eurozóny, a tedy na přijmutí jednotné měny euro. Pro vstup země do eurozóny je potřeba dosahovat vysokého stupně konvergence, který je měřen právě čtyřmi kritérii, a to kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, což jsou tzv. monetární kritéria, dále pak kritérium vládního dluhu a kritérium vládního deficitu, což jsou tzv. fiskální kritéria, a nakonec kritérium stability měnového kurzu. Každý stát se při vstupu do Evropské unie zavázal k tomu, že bude podnikat kroky tak, aby byl co možná nejdříve připraven vstoupit do eurozóny.

4.2.1 Česká republika

Česká republika vstoupila do Evropské unie v roce 2004, tím se zavázala ke snaze plnit maastrichtská kritéria tak, aby byla schopna co nejdříve vstoupit do eurozóny. Česká republika od roku 2013 splňuje všechna maastrichtská konvergenční kritéria, pouze nevstoupila do ERM II a nepředpokládá se, že by tomu bylo v následujících letech jinak.

Tabulka č. 1 Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií ČR v letech 2004-2019

Maastrichtská konvergenční kritéria ČR					
Rok	Kritérium cenové stability ČR / průměrná hodnota 3 zemí + 1,5 b	Kritérium vládního deficitu %	Kritérium vládního dluhu %	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb ČR / průměrná cena 3 zemí + 2 b	Kritérium stability měnového kurzu
2004	**2,7/2,4**	**5,2**	38,6	4,9/5,8	**ne**
2005	1,5/2,4	**4,8**	37,4	3,3/5,8	**ne**
2006	2,4/2,7	**4**	31,7	3,9/6,1	**ne**
2007	2,4/2,8	**3,4**	30,4	4,4/6,2	**ne**
2008	**6,4/4,1**	1,2	28,8	4,7/6,6	**ne**
2009	0,6/1,6	**6,6**	35,6	4,9/6,1	**ne**
2010	1,4/2,2	**5,1**	39,3	3,7/6,3	**ne**
2011	2,2/3,1	**3,7**	40,5	3,7/5,3	**ne**
2012	**3,5/2,7**	**5**	45,5	3,4/3,8	**ne**
2013	2,1/2,3	2,9	46,1	2,2/4,9	**ne**
2014	1/1,9	1,5	43,8	2,4/5,9	**ne**
2015	0,4/1	1,9	40,9	0,7/3,6	**ne**
2016	06/1,1	0,2	38,6	0,7/3,9	**ne**
2017	1,5/2,3[1]	0,2[1]	38,5[1]	1,2/6,1[1]	**ne**
2018	1,8/2,3[1]	0,1[1]	38[1]	1,5/4,3[1]	**ne**
2019	1,9/3[1]	0,5[1]	37,1[1]	1,8/3,8[1]	**ne**

Zdroj: *Vlastní zpracování na základě Ministerstva financí ČR*

<u>Kritérium cenové stability</u>

Kritérium cenové stability určují tři členské státy, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability, tedy státy, které mají nejnižší inflaci. Česká republika tedy musí vykazovat dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a rok před zahájením šetření nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu tři státy s nejnižší inflací. Česká republika toto kritérium neplní konkrétně v roce 2004, 2008 a 2012, v ostatních letech je toto kritérium naplněno.

[1] Výhledová data

Graf č. 6 Kritérium cenové stability ČR v letech 2004-2019

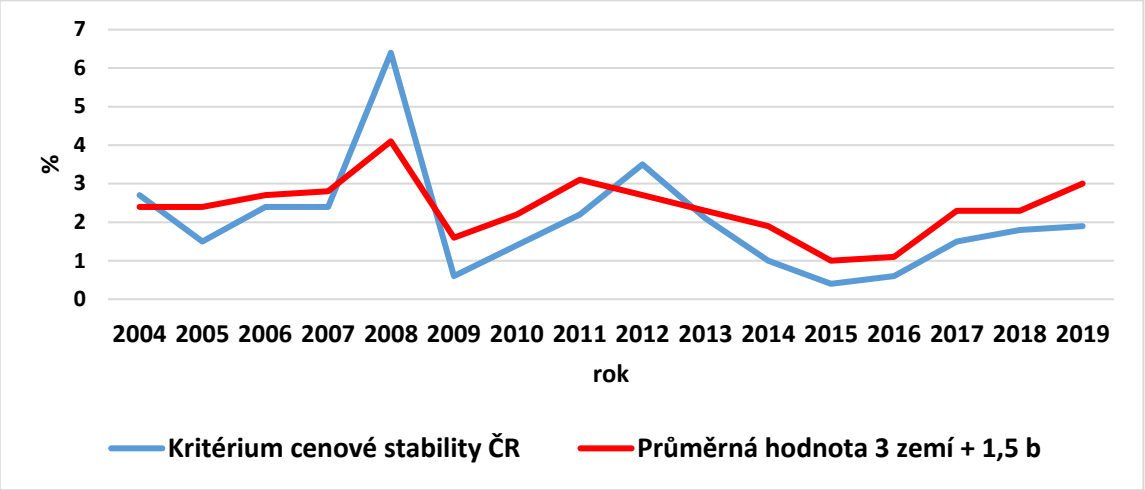

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Ministerstva financí ČR

Neplnění kritéria cenové stability v roce 2004 bylo následkem úpravy nepřímých daní, kvůli této úpravě došlo k nárůstu inflace. Dalším důvodem růstu inflace byla cena ropy, a také neenergetických komodit, které se v roce 2004 zvyšovaly.

V roce 2008 byl nárůst inflace největší, meziroční růst byl o celé 4 %. Tento velký nárůst inflace měla na svědomí především světová finanční a hospodářská krize, a také evropské dluhové krize. Inflace, která v tomto roce překročila hranici 6 % byla způsobena také daňovou reformou, kdy byla nižší sazba daně zvýšena z 5 % na 9 %, dále se zvýšila ekologická daň a spotřební daň na cigarety, a také zdražením potravin, což je opět následkem světové finanční a hospodářské krize.

Poslední rok, kdy inflace překročila hranici kritéria cenové stability byl rok 2012. Důvodem je opět změna v nepřímých daních, kdy se DPH zvýšilo z 10 % na 14 %, následné zdražení potravin se promítlo v růstu inflace (Mfcr.cz, 2012).

Kritérium cenové stability by měla Česká republika plnit bez problémů i v letech 2017-2019, hlavně kvůli tomu, že ČNB se chystá opustit od kurzového závazku, a také se budou zvyšovat úrokové sazby. Tomuto plnění napomáhá i inflační cíl ČNB, který je stanovený od roku 2010 na 2 %. ČNB se snaží, aby se inflace od tohoto cíle neodchýlila (Mfcr.cz, 2016).

Kritérium vládního dluhu

Kritérium vládního dluhu říká, že vládní dluh k HDP ve stálých cenách nesmí překročit hranici 60 %. Česká republika nemá prozatím s plněním tohoto kritéria problémy, i když má od roku 2008 spíše rostoucí tendenci a v roce 2013 vládní dluh dosahoval až ke 46 % HDP.

Tento velký nárůst se přisuzuje zejména finanční a hospodářské krizi, která začala v roce 2008, zvyšoval se tak deficit rozpočtů veškerých státních institucí a zároveň se začal snižovat růst nominálního HDP. Kvůli těmto problémům musel stát přistoupit k tvoření rezerv, které byly následně využity k financování deficitu v roce 2012, i proto byl v tomto roce nárůst vládního dluhu tak velký. Při postupném rozpouštění těchto rezerv se bude od roku 2014 vládní dluh pomalu zmenšovat a do roku 2018 by měl dosáhnout hodnoty 38 %. Při porovnání tohoto dluhu s okolními státy Evropské unie má Česko poměrně dobré výsledky a toto kritérium by měla splňovat i v následujících letech (Mfcr.cz, 2016).

Graf č. 7 Kritérium vládního dluhu ČR v letech 2004-2019

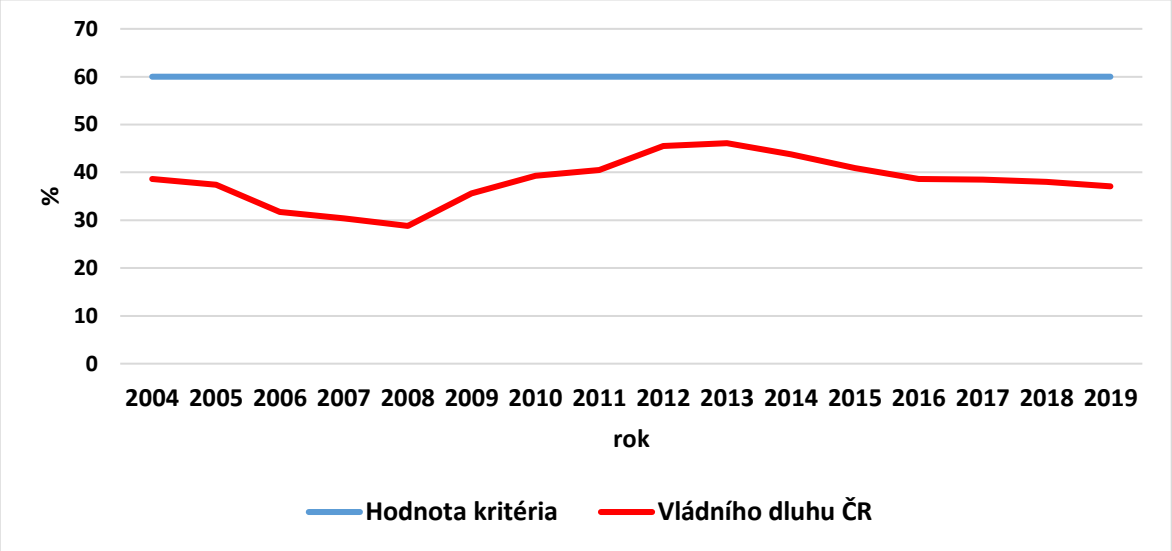

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Ministerstva financí ČR

Kritérium vládního deficitu

Kritérium vládního deficitu je naplněno jen tehdy, pokud je udržen vládní deficit pod 3 % HDP. Toto kritérium Česká republika není schopna dlouhodobě plnit, vládní deficit měl od roku 2004 klesající tendenci, jen v roce 2008 bylo toto kritérium splněno, pak ale nastal velký nárůst. Roku 2009 se vládní dluh vyšplhal až na 6,6 %, což je za sledované období nejvíce, poté vládní deficit pomalu klesá, až na rok 2012, kdy se deficit opět prohlubuje.

Důvodem tohoto prohloubení bylo zejména vyrovnání státu s církevními institucemi. Kvůli problémovému udržení vládního deficitu, byla zahájena proti České republice procedura proti nadměrnému schodku, kvůli plnění kritéria v roce 2008 byla tato procedura tohoto roku ukončena, ale hned roku 2009 byla opět zahájena a trvala až do roku 2014, kdy je deficit opět pod 3 % HDP. Podle odhadů Ministerstva financí, by měla Česká republika toto kritérium splňovat a dosahovat od roku 2017-2019 hodnot pod 1 % HDP (Mfcr.cz, 2015).

Graf č. 8 Kritérium vládního deficitu ČR v letech 2004-2019

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Ministerstva financí ČR

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb nesmí rok před zahájením šetření přesáhnout o 2procentní body úrokovou sazbu tří členských státu EU s nejlepší úrokovou sazbou. Toto kritérium Česká republika s velkou rezervou dlouhodobě plní a nepředpokládá se, že by tomu v budoucnu bylo jinak. Od roku 2009 mají úrokové sazby klesající tendenci a od začátku roku 2014 se úrokové sazby dostávají pravidelně pod 1 %. Pokud bude zachována důvěryhodnost finančního trhu tím, že budou dlouhodobě udržitelné české veřejné finance a zdravý makroekonomický vývoj nebude problém plnit toto kritérium i v dalších letech.

Graf č. 9 Kritérium dlouhodobých úrokových zazeb ČR v letech 2004-2019

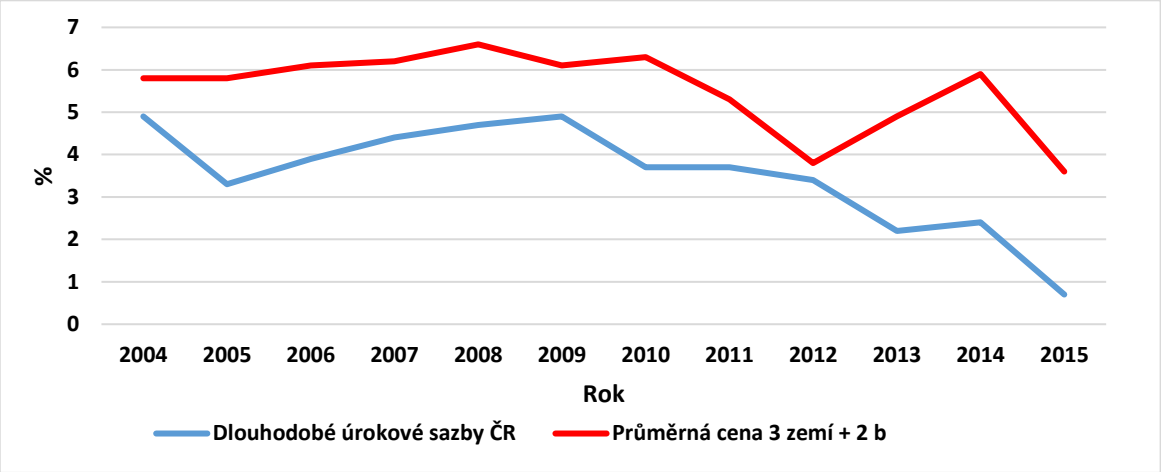

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Ministerstva financí ČR

Kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů

Podmínkou kritéria směnného kurzu je, aby národní měna setrvala alespoň po dobu dvou let v Mechanismu směnných kurzů. Kurz se tedy musí pohybovat v tzv. fluktuačním pásmu, které je plus/mínus 15 %, a to bez velkých tlaků na kurz a bez devalvace centrální parity. Česká republika se do kurzového mechanismu stále ještě nezapojila, a tedy toto kritérium nesplňuje. Naše země nemá určenou centrální paritu vůči euru, proto nebude hodnoceno kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů.

4.2.2 Slovenská republika

Slovenská republika vstoupila do Evropské unie stejně jako Česká republika v roce 2004, proto je plnění Maastrichtských kritérií sledováno od tohoto roku. V roce 2009 vstoupila Slovenská republika do eurozóny, dále již tyto kritéria sledována nejsou.

Tabulka č. 2 Maastrichtská konvergenční kritéria SR v letech 2004-2008

Maastrichtská konvergenční kritéria SR					
Rok	Kritérium cenové stability SR/ průměrná hodnota 3 zemí + 1,5 b	Kritérium vládního deficitu %	Kritérium vládního dluhu %	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb SR/ průměrná cena 3 zemí + 2 b	Kritérium stability měnového kurzu
2004	**7,5/2,4**	2,4	41,5	5/5,8	**ne**
2005	**4,5/2,4**	**3,3**	43,6	4,3/5,8	**ne**
2006	**3,7/2,7**	2,9	34,5	3,8/6,1	ano
2007	2,2/2,8	**3,4**	30,7	4,5/6,2	ano
2008	3,9/4,1	2,2	29,4	4,5/6,6	ano

Zdroj: Vlastní zpracování na základě NBS

Kritérium cenové stability není v prvních třech letech plněno, největší hodnota inflace je hned v prvním roce sledování, a to 7,5 %. Od roku 2007 Slovensko toto kritérium plní. Důvodem tak velké inflace v roce 2004 bylo zvýšení sazby daně z přidané hodnoty, spotřební daně z cigaret a spotřební daně z vína.

Kritérium vládního deficitu je Slovenskou republikou plněno v roce 2004, 2006 a 2008. V letech 2005 není plněno o 0,3 p.b. a v roce 2007 o 0,4 p.b.

Kritérium vládního dluhu je bezproblémově plněno po celou sledovanou dobu. Od roku 2004 postupně klesá a rok před vstupem do eurozóny dosahuje pouze 29,4 %.

Kritérium úrokových sazeb je od roku 2004 také plněno, největší problém s tímto kritériem mělo Slovensko v roce 2004, kde plnilo pouze o 0,8 p.b, v ostatních letech je rezerva plnění větší. Nejlepších výsledků dosahuje v roce 2006, kdy plní o 2,3 p.b.

Slovenská republika vstoupila do mechanismu směnných kurzů 28.11. 2005, i když původní termín byl až v polovině roku 2006. Střední hodnota, která zavázala směnný kurz slovenské měny k euru byla určena na 30,126 SK/EUR a musí se v něm pohybovat minimálně dva roky. Tento vázaný kurz se může pohybovat ve fluktuačním pásmu, které je plus/mínus 15 %.

4.2 Vývoj ekonomických ukazatelů ČR a SR v letech 2004-2015

Tato část diplomové práce je zaměřená na vývoj ekonomických ukazatelů České a Slovenské republiky v letech 2004-2015, tedy od doby vstupu obou zemí do Evropské unie, dále bude provedena komparace těchto států. Hodnocen bude ukazatel hrubého domácího produktu, inflace, obecná míra nezaměstnanosti, zahraniční obchod, státní rozpočet, zejména saldo

státního rozpočtu a státní dluh, a nakonec měnový kurz. Slovenská republika vstoupila rokem 2009 do eurozóny, proto bude pozorován vliv eura na ekonomiku státu.

4.2.1 Hrubý domácí produkt

Pomocí ukazatele HDP můžeme měřit a porovnávat výkonost ekonomiky státu, dále také zjistíme, jaký je vývoj národního hospodářství a v neposlední řadě nám řekne, jaký je ekonomický rozvoj dané země. Pro porovnání vývoje české a slovenské ekonomiky je použit ukazatel reálného HDP v letech 2004-2015

4.3.1.1 HDP České republiky

V tabulce č. 1 můžeme vidět, že reálný HDP od roku 2004 roste, až do roku 2008, kde nastal rapidní pokles z důvodu světové finanční a hospodářské krize. Nejúspěšnějším rokem pro růst reálného HDP je rok 2006, kdy bylo dosaženo hodnoty až 6,9 %. Naopak rokem nejslabším je rok 2009, kdy byl největší meziroční pokles, a to o 4,8 %. Česká republika po vstupu do Evropské unie zaznamenává meziroční nárůst HDP až do roku 2007, což je způsobeno zvýšením investic.

Tabulka č. 3 Reálné HDP ČR v letech 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Růst reálného HDP %	4,9	**6,4**	**6,9**	5,5	2,7	**-4,8**	2,3	2	**-0,8**	**-0,7**	2	4,3

Zdroj: *Vlastní zpracování na základě ČSÚ*

Rok 2004 a tempo růstu HDP nad 4 % je nejlepší výsledek české ekonomiky za posledních 8 let. V tomto roce byl zaznamenán velký růst především výdajů na investice a velký obrat zahraničního obchodu, kdy vývoz byl větší než dovoz. K takto velkému růstu vývozu došlo především díky vstupu České republiky do Evropské unie a zvýšil se meziročně ze 7,3 % na 20,9 %. Na růstu HDP se podílelo i meziroční zvýšení hrubé přidané hodnoty o 3,7 %, nejrychleji tak rostl zpracovatelský průmysl, který činil více než polovinu z hrubé přidané hodnoty, dále pak telekomunikace a doprava. Také k vyššímu HDP přispěla produktivita práce, která rostla meziročně o 4,2 % (Mpo.cz, 2006).

V roce 2006 se Česká republika stává jednou z nejrychleji rostoucích zemí v Evropě, lépe na tom bylo už jen Slovensko, pro které byl tento rok, co se týče HDP také nejúspěšnější.

V tomto roce se velmi měnily výdajové položky produktu, kde se domácí poptávka stává hlavním zdrojem hospodářského růstu. Dále rostl hrubý kapitál, který se meziročně navýšil o 12,2 % a hrubý fixní kapitál o 7,3 %, kde se zvýšily investice do strojů a dopravních prostředků. Také rostla konečná spotřeba domácností, a to o 4,6 %, i když disponibilní příjmy obyvatelstva vzrostly pouze o 3,4 %, proto se výdaje domácností realizovaly i za předpokladu využití úspor. Zvyšoval se i podíl zpracovatelského průmyslu na HDP a dále stavebnictví (Mpo.cz, 2007).

Ekonomický růst začal zpomalovat již v roce 2007 a v roce 2009 nastal velký ekonomický propad, který zapříčinila zejména světová finanční a hospodářská krize, HDP v tomto roce kleslo o 4,8 %. Koncem roku 2009 se začíná česká ekonomika pomalu ozdravovat a v roce 2010 můžeme vidět v grafu č. 10 meziroční růst o 2,3 %.

Světová finanční a hospodářská krize se začala projevovat zprvu u zahraničního obchodu a také u průmyslu. V České republice se dále recese projevila u snížení investic a konečné spotřeby domácností, které byly v letech předchozích jedny z hlavních zdrojů HDP. Tvorba hrubého kapitálu se propadla o 4,5 p.b a fixní kapitál o 2 p.b.

Další recesi můžeme pozorovat již v roce 2012 s poklesem o 0,8 %, která dále pokračuje i v roce 2013 s poklesem o 0,7 %. V těchto letech se projevovala zejména slabá poptávka po investicích, také došlo k poklesu zahraničního obchodu, který jsme mohli pozorovat naposledy v roce 2007 (czso.cz, 2014). Ke konci roku 2013 se výkonost ekonomiky začíná zlepšovat a jak můžeme vidět v grafu č. 10, od roku 2014 začíná ekonomika růst a v roce 2015 se dostává až na meziroční růst 4,3 %.

V roce 2015 se České republice daří za posledních 8 let nejlépe, HDP meziročně roste o 4,3 %. V tomto roce se daří všem druhům poptávky, krom zahraničního obchodu, kde dovoz převýšil vývoz. Největší podíl na růstu HDP měly investice s meziročním růstem o 9,7 % a výdaje na konečnou spotřebu domácností, které vzrostly o 2,9 %.

4.3.1.2 HDP Slovenské republiky

V tabulce č. 4 je zobrazen růst reálného HDP od roku 2004 do roku 2015. Nejlépe se Slovensku vedlo v roce 2007, kdy růst HDP dosahoval až 10,7 %, naopak výsledek nejhorší je zaznamenán v roce 2009 s poklesem o 5,3 %. Od vstupu Slovenské republiky do Evropské

unie reálný HDP neustále rostl, právě až do roku 2007, poté následoval pokles v roce 2008 a rokem 2009 se reálný HDP dostává do záporných hodnot. Ze záporné hodnoty se ale dostává hned v roce 2010, s meziročním růstem o 4,8 %, následně od roku 2011 do roku 2014 stagnuje na hodnotách meziročního růstu okolo 1-2 %.

Tabulka č. 4 Reálné HDP SR v letech 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Růst reálného HDP %	5,2	6,5	8,3	**10,7**	5,4	**-5,3**	4,8	2,7	1,6	1,4	2,4	3,5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostatu

Rok 2007 byl tedy pro Slovenskou republiku nejúspěšnější za celé sledované období. Hlavními důvody nárůstu HDP o 10,7 % bylo především nárůst daní o 11,8 %, zejména pak daně z přidané hodnoty, daně z dovozu po očištění subvencí a spotřební daně. Dále růst HDP ovlivňovala, jak zahraniční, tak domácí poptávka, také růst přidané hodnoty v průmyslové výrobě, ve školství, veřejné správě a zdravotnictví. Nominální objem HDP byl v tomto roce 1 851,8 mld. Sk. Zahraniční poptávka se také zvýšila, a to o 16 %, tím se zvýšila i exportní výkonnost ekonomiky (Nbs.sk, 2008).

Nejhorší rok z pohledu reálného HDP je tedy rok 2009, kde nastal meziroční pokles o 5,3 %, tyto záporné hodnoty zapříčinily i dopady světové finanční a hospodářské krize, z tabulky č. 4 můžeme pozorovat určité zpomalení slovenské ekonomiky již v roce předchozím, tedy v roce 2008, kdy je meziroční nárůst o 5,4 %, což je o polovinu méně, než v roce 2007.

V roce 2009 poklesla zahraniční i domácí poptávka, za velký pokles v tomto roce může především průmysl a služby. Nominální objem HDP je 63 332 mil. €, což je o 5,8 % méně než rok předchozí. Poklesla i daň z přidané hodnoty, daň z dovozu a spotřební daň, a to o 5,6 %. Přidaná hodnota poklesla především v průmyslu, službách a stavebnictví, meziročně o 4,6 %. V tomto roce dále nastal velký pokles u domácí poptávky, zejména v investicích, naopak u zahraniční poptávky nastal velký pokles u investičních aktivit finančních, ale i nefinančních korporací (Nbs.sk, 2010).

4.3.1.3 Komparace HDP ČR a SR

V grafu č. 10 je znázorněné srovnání reálného HDP České a Slovenské republiky. Můžeme zde vidět, že křivky obou zemí se pohybují na podobné úrovni. Slovenské republice se ale

v meziročním růstu HDP daří lépe. Od vstupu obou zemí do Evropské unie, což bylo v roce 2004 reálný HDP meziročně roste, a to až do roku 2007. Pro Česko je nejúspěšnější rok 2006 s reálným HDP 6,9 %, Slovenko v tomto roce, ale dosahuje ještě o 1,4 % více. Slovenská republika nejlepší výsledek zaznamenává v roce 2007, s meziročním růstem 10,7 %, což je o 5,2 % více než vykazuje Česká republika.

Obě země vykázaly největší propad v roce 2009, který zapříčinila právě světová finanční a hospodářská krize, HDP se dostával do záporných hodnot, konkrétně u Česka -4,8 % a Slovenska -5,3 %. Česká republika na rozdíl od Slovenska dosahuje meziročního poklesu ještě v letech 2012 a 2013, důvodem byla malá poptávka po investicích a dále pokles zahraničního ochodu. Rychlejší růst ekonomiky v České republice je zaznamenán až v roce 2015, a to o 1,8 %. Nelze ale jednoznačně říci, že by vstupem Slovenska do eurozóny rostla ekonomika rychleji kvůli zahraničním investicím, protože Česká republika má po roce 2009 zahraničních investic více.

Graf č. 10 Srovnání HDP ČR a SR v letech 2004-2015

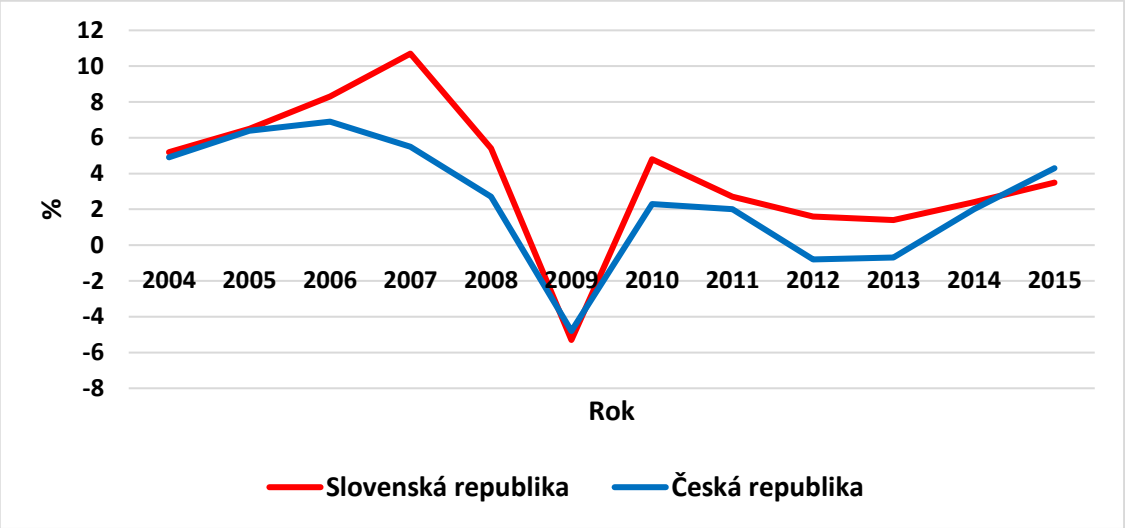

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSÚ a Eurostatu

4.2.2 Inflace

Inflace vyjadřuje oslabení kupních sil vzhledem ke službám a zboží, to znamená, že spotřebitel si za stejný obnos peněz koupí menší množství zboží a služeb. V následující části práce je pozorována průměrná roční inflace České a Slovenské republiky v letech 2004-2015, tedy od vstupu obou zemí do Evropské unie.

4.3.2.1 Inflace České republiky

V tabulce č. 2 můžeme vidět průměrnou roční inflaci v České republice, kde nejnižší hodnota je v roce 2014 a 2015, dostává se tak pod hodnotu 0,5 %. Naopak nejvyšší hodnota je naměřena v roce 2008, a to 6,3 %. Tato hodnota je vůbec nejvyšší od roku 1998, na tento nárůst měla vliv i světová finanční a hospodářská krize.

Tabulka č. 5 Inflace ČR v letech 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrná roční inflace %	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3

Zdroj: *Vlastní zpracování na základě ČSÚ*

Důsledkem takto vysoké inflace v roce 2008 je hlavně změna sazby DPH, která vzrostla z 5 % na 9 %. Dalšími důvody takto vysoké inflace byl velký nárůst cen potravin, také se zvyšovala spotřební daň tabákových výrobků, zavedl se poplatek ve zdravotnictví, zvýšilo se regulované nájemné a ceny energie (FinExpert.cz, 2009).

Další větší nárůst je zaznamenán v roce 2013, který je opět způsoben zvýšením nepřímých daní, a to z 10 % na 14 %, toto zvýšení DPH se promítá zejména do cen potravin. Naopak v roce 2015 je průměrná roční inflace nejmenší za celé sledované období a dosahuje hodnoty pouhých 0,3 %, je to tedy pokles od roku 2008 o celých 6 %.
Důvodem je zejména snížení cen minerálních paliv, také se snižovaly ceny v dopravě, u alkoholických nápojů a potravin

Inflace v roce 2016 se pohybovala stále na velmi nízkých hodnotách, dosahovala 0,7 %. Tato dlouhodobá nízká inflace je způsobená poklesem cen u dováženého zboží, a také nízkou inflací v globálním měřítku. Podle prognóz ČNB by se měla inflace v prvním čtvrtletí roku 2017 pohybovat okolo 2,1 %, opět to způsobuje zvýšení cen potravin, ubytovacích prostorů a dopravy (kurzy.cz, 2017).

4.3.2.2 Inflace Slovenské republiky

V tabulce č. 6 je zaznamenána průměrná roční inflace v letech 2004-2015, kdy největší nárůst je hned v prvním roce vstupu do Evropské unie, a to 7,5 %, naopak nejnižší je v letech

2014 s deflací 0,1 % a 2015, také s deflací 0,3. Další větší nárůst inflace je zaznamenán v letech 2006, a to 4,3 %, dále v roce 2001 s inflací 4,1 %. Nízká inflace se vyskytuje především v letech 2009 a 2010, kde se pohybuje pod 1 %.

Tabulka č. 6 Inflace SR v letech 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrná roční inflace %	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1	3,7	1,5	-0,1	-0,3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostatu

Hodnota inflace v roce 2004 je způsobena především administrativními operacemi, nastal růst regulovaných cen a také ke změně sazeb DPH, kde je zavedena jednotná sazba ve výši 19 %. Také se zvýšila spotřební daň na cigarety a víno. Růst cen způsobovaly externí faktory, zejména vstup Slovenska do Evropské unie, což znamenalo především společnou zemědělskou politiku, otevření společného trhu a posilování směnného kurzu. Posílení slovenské koruny vůči euru se projevilo nejen na cenách potravin, ale i na cenách pohonných hmot (Nbs.sk, 2005).

V letech 2014 a 2015 je na Slovensku zaznamenána deflace, spotřebitelské ceny tak neustále klesají. Problémem deflace většinou je, že spotřebitelé se snaží odkládat své výdaje na pozdější dobu, kvůli očekávaným nižším cenám, což může způsobovat zpomalení hospodářského růstu. Deflace se v těchto letech vyskytuje především z důvodů neustálého poklesu spotřebitelských cen, zejména pak cen potravin, energií a pohonných hmot, které meziročně klesy o 0,8 %. Vzhledem k tomu, že Slovensko patří do zemí eurozóny, tak Slovenská centrální banka v tomto případě nemůže nijak zasáhnout.

4.3.2.3 Komparace inflace ČR a SR

V grafu č. 11 je znázorněna inflace České republiky, která měla průměr za sledované období 2,2 % a Slovenské republiky s průměrem 2,7 %. Obě země měly v jednotlivých letech velmi rozdílné míry inflace. Na Slovensku je největší inflace zaznamenána v roce 2004, a to 7,5 %, zatímco v Česku to je o 4,7 % méně. Velký nárůst inflace zaznamenala Česká republika v roce 2008, pohybovala se okolo 6,3 %, což je nejvyšší hodnota za sledované období, v tomto roce Slovensko zaznamenalo inflaci téměř o polovinu menší.

S příchodem světové hospodářské a finanční krize zaznamenaly obě země pokles inflace a v roce 2009 se pohybovala okolo 1 %. Takto nízkou inflaci si země držely i v roce následujícím, Česko pak i v roce 2011.

V letech 2014 a 2015 se Slovenská republika potýká s deflací, ČNB kvůli obavám z deflace srazila českou korunu na 27 Kč/EUR, tím podpořila i český export. Slovenská centrální banka se stejně jako ČNB bránit nemůže, jelikož po vstupu do eurozóny podléhá Evropské centrální bance.

Graf č. 11 Srovnání inflace ČR a SR v letech 2004-2015

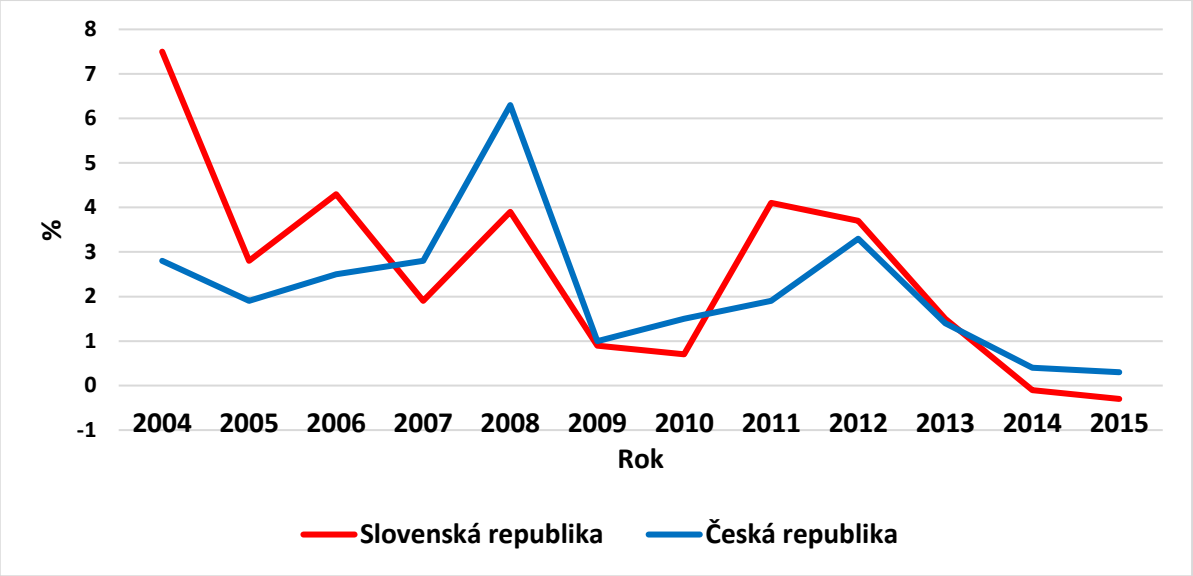

Zdroj: Vlastní zpracování na základe ČSÚ a Eurostatu

4.2.3 Nezaměstnanost

V následující části je pozorována obecná míra nezaměstnanosti České a Slovenské republiky v letech 2004-2015. V roce 2013 se změnil výpočet nezaměstnanosti v České republice z Míry registrovaných osob na Podíl nezaměstnaných osob, proto by porovnávat nezaměstnanost těmito výpočty nemělo dostatečnou výpovědní hodnotu. Je tedy potřeba použít Obecnou míru nezaměstnanosti, která bude pro naše účely nejvhodnější, zároveň je tato metodika doporučena Eurostatem pro porovnání nezaměstnanosti mezi jednotlivými zeměmi.

4.3.3.1 Nezaměstnanost České republiky

Jak můžeme vidět v tabulce č. 7, tak nejvyšší míra nezaměstnanosti je hned v prvním roce pozorování, tedy v roce 2004 s hodnotou 8,3 %. Naopak nejnižší hodnota je v roce 2008, a to 4,4 %. Nízká míra nezaměstnanosti je i v roce 2015 a pokračuje v roce 2016, kde dosahuje 5,5 %. V tabulce č. 7 můžeme pozorovat odchylky míry nezaměstnanosti, kde od roku 2004 nejvyšší hodnota pomalu klesá až do roku 2008, poté nastává nárůst a hodnoty nezaměstnanosti se do roku 2014 drží okolo 7 %.

Tabulka č. 7 Obecná míra nezaměstnanosti ČR v letech 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Obecná míra nezaměstnanosti %	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSÚ

V roce 2004 byl nárůst Obecné míry nezaměstnanosti oproti předchozímu roku o 0,5 p.b., pracovalo tedy o 26,6 tisíc osob méně. Největší pokles zaměstnanců v tomto roce byl mezi podnikateli se zaměstnanci, a to o 17,4 tisíc osob, dále u produkčních družstev s počtem 7,3 tisíc osob (Mpsv.cz, 2005).

Rok 2008 byl tedy nejvíce úspěšný, co se týče míry nezaměstnanosti, oproti předchozímu roku nezaměstnanost klesla o 0,9 p.b., zároveň je v tomto roce zaměstnáno o 72,5 tisíce osob více, než v roce 2007.

Obecná míra nezaměstnanosti v roce 2015 klesá a dostává se na hranici 5 %. Tento rok se vyznačuje druhou nejnižší nezaměstnaností v celé Evropské unii, lepší výsledky má pouze Německo. Důvodem poklesu nezaměstnanosti je zejména velký růst zaměstnanců ve zpracovatelském průmysl, také hraje velkou roli to, že Česká republika v tomto roce prožívá rychlý růst ekonomiky a pracovní trh se stává flexibilním. I investiční aktivity země zesilují, tím se na trhu práce objevují nové pracovní příležitosti.

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2016 klesla míra nezaměstnanosti až na 3,6 %, což je nejméně v historii České republiky. Takto nízké hodnoty se předvídají i pro rok 2017, momentálně se Česká republika předhání o nejnižší nezaměstnanost v Evropské unii s Německem.

4.3.3.2 Nezaměstnanost Slovenské republiky

Pro Slovensko je dlouhodobě největším problémem právě nezaměstnanost, která se ve sledovaném období průměrně pohybuje okolo 13,5 %. Pro porovnání je použita stejně jako u České republiky obecná míra nezaměstnanosti.

Tabulka č. 8 Obecná míra nezaměstnanosti SR v letech 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Obecná míra nezaměstnanosti %	18,8	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,2	11,5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostatu

Největší míra nezaměstnanosti je hned v prvním roce pozorování, a to 18,8 %. V dalších letech se postupně snižovala, až do roku 2008 na 9,6 %, tato míra nezaměstnanosti je nejmenší ve sledovaném období. Od roku 2009 nastává další větší nárůst, především kvůli světové hospodářské a finanční krizi, nezaměstnanost se pohybuje okolo 13-14 %. Nejvíce nezaměstnaní jsou mladí lidé, kteří se podílejí na míře nezaměstnanosti z 33 % a má tedy 6. nejvyšší nezaměstnanost těchto mladých lidí v rámci státu OECD.

Rok 2004 je tedy, co se týče nezaměstnanosti nejhorší a vzrostla oproti roku předchozímu o 0,7 % na 18,8 %. V tomto roce byl největší nárůst nezaměstnanosti zaznamenán v zemědělství, zdravotnictví, školství a telekomunikacích.

V roce 2010 je zaznamenán největší nárůst od roku 2008, nezaměstnaných se v tomto roce zvýšil o celých 20 %, což mělo za následek růst míry nezaměstnanosti na 14,5 %, což je meziroční nárůst o 2,4 %. Tento nepříznivý vývoj je ovlivněn propadem HDP v roce 2009 a hospodářskou krizí. Tyto dva faktory způsobily, že firmy začaly omezovat výrobu a propouštět tak své zaměstnance.

Další velký nárůst míry nezaměstnanosti je zaznamenán v letech 2012 až 2013, kdy se pohybovala okolo 14 %. V těchto letech se nezaměstnanost zvýšila v odvětví průmyslu, v obchodních činnostech a v oblasti nemovitostí. V tomto roce také došlo k většímu nárůstu osob, které odešli pracovat do zahraničí o 13,1 %. V roce 2013 má Slovensko 4. nejvyšší nezaměstnanost v celé Evropské unii, hůře už na tom jsou jen státy jako Řecko, Portugalsko a Španělsko. Nezaměstnanost mladých lidí v tomto roce se dostává na 36,3 %, což znamená, že každý třetí člověk do 25 let je bez práce (Nbs.cz, 2014)

4.3.3.2 Komparace nezaměstnanosti ČR a SR

Co se týče porovnání obecné míry nezaměstnanosti, tak zde má určitě navrch Česká republika. Pro Slovensko je nezaměstnanost dlouhodobým problémem a v průměru se pohybuje okolo 13,5 %, načež Česká republika okolo 6,5 %, tedy o polovinu méně.

Hned v prvním roce pozorování se obě země dostávají na ty nejhorší hodnoty, Slovensko s nezaměstnaností 18,8 % a Česko s 8,3 %. Slovenská republika má tedy v tomto roce nezaměstnanost vyšší o 10,5 %. Naopak nejlepším rokem pro obě země je rok 2008, kdy se Slovensku v tomto jediném roce podařilo dostat pod hranici 10 %, Česká republika dosahuje nezaměstnanost 4,4 %.

Rozdíly v nezaměstnanosti jsou opravdu velké, zatímco Česká republika se v roce 2015 může chlubit po Německu nejnižší nezaměstnaností v Evropské unii v dalším roce se tyto dva státy o prvenství dokonce děly s nezaměstnaností pod 4 %. Slovenská republika se v roce 2015 dostává s nezaměstnaností hodně nad průměr Evropské unie. V roce 2013 Slovensko dokonce zaznamenává 4. nejhorší nezaměstnanost v EU.

Slovensko nejvíce trápí nezaměstnanost mladých lidí, která se pravidelně pohybuje okolo 32 % na celkové nezaměstnanosti, dále pak nezaměstnaní ve věku 44 až 50 lety. Vysoká nezaměstnanost ve Slovenské republice je také zapříčiněna kvůli velkému počtu romských menši, pro které se práce hledá obtížněji.

V grafu č. 12 můžeme sledovat vývoj obecné míry nezaměstnanosti obou zemí. Je zde patrné, že výkyvy nezaměstnanosti jsou téměř totožné, křivky se navzájem kopírují, s tou výjimkou, že u Slovenské republiky se jedná o hodnoty mnohem vyšší. Obě země zaznamenaly největší pokles v roce 2008, poté větší nárůst nezaměstnanosti, který byl především zapříčiněn světovou hospodářskou a finanční krizí.

Graf č. 12 Srovnání obecné míry nezaměstnanosti ČR a SR v letech 2004-2015

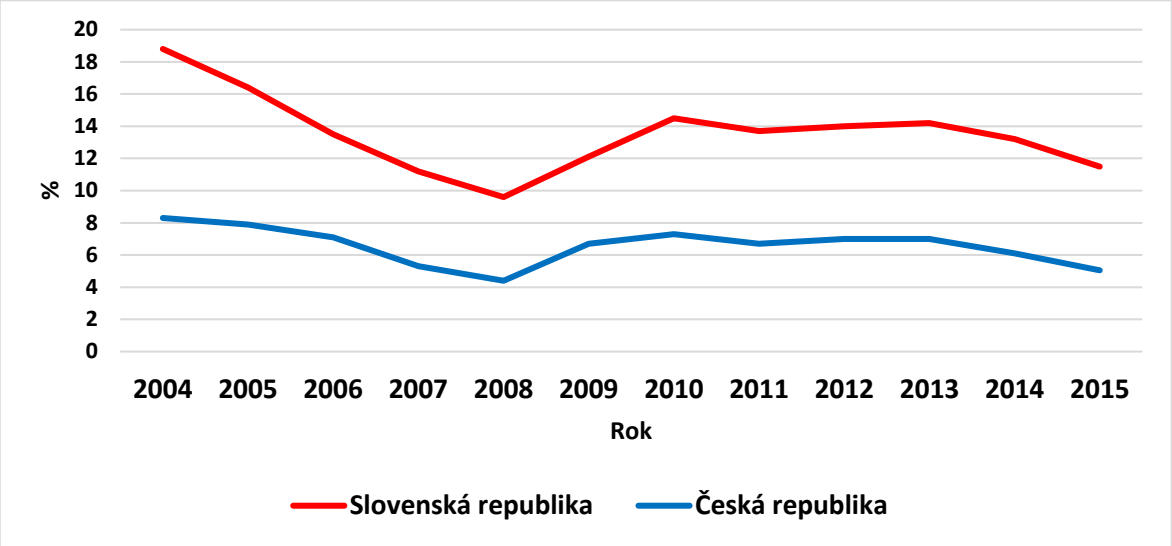

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSÚ a Eurostatu

4.2.4 Zahraniční obchod

Vývoj zahraničního obchodu Česka a Slovenska je hodnocen v letech 2004-2015. Vstupem České a Slovenské republiky do Evropské unie v roce 2004 se v obchodování se zahraničními zeměmi mnohé změnilo. Padly veškeré celní bariéry, snižovaly se transakční náklady a odstranily se všechny překážky při obchodování mezi státy Evropské unie.

4.3.4.1. Zahraniční obchod České republiky

Pro Českou republiko se vstupem do Evropské unie zvětšil trh obchodu a výsledky byly znát hned v roce 2004, kdy se zvýšil dovoz i vývoz a bilance zahraničního obchodu se tak o mnoho zlepšila.

Tabulka č. 9 Zahraniční obchod ČR v letech 2004-2015

Zahraniční obchod v mld. Kč			
Rok	**Saldo**	**Dovoz**	**Vývoz**
2004	**-26,4**	1 749,10	1 722,70
2005	38,6	1 830,00	1 868,60
2006	39,8	2 104,80	2 144,60
2007	87,9	2 391,30	2 479,20
2008	67,2	2 406,50	2 473,70
2009	149,6	1 989,00	2 138,60
2010	121,2	2 411,60	2 532,80
2011	191,1	2 687,60	2 878,70
2012	305,7	2 766,90	3 072,60
2013	350,61	2 816,81	3 167,42
2014	**433,19**	3 455,57	3 888,77
2015	425,5	3 476,2	**3 901,7**

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSÚ

Jak můžeme pozorovat v tabulce č. 9, tak nejhorší výsledky jsou právě v roce 2004, kdy saldo zahraničního obchodu dosahuje záporných hodnot a dovoz tedy převyšuje vývoz. Naopak nejlepší výsledky jsou v roce 2014, kdy je saldo 433,19 mld. Kč a vývoz je na velmi dobré úrovni. Zahraniční obchod má rostoucí tendenci a od roku 2005 se saldo pohybuje v kladných číslech. Rok 2004 je rokem vstupu České republiky do Evropské unie, saldo v tomto roce dosahuje záporné hodnoty, a to 26,4 mld. Kč. I když tato hodnota je záporná, tak od roku předchozího, kdy saldo činilo -43,3 mld. Kč jde o velký posun a meziročně saldo vzrostlo o 22,7 %.

V roce 2004 se začal velmi dobře vyvíjet obchod se zeměmi, které mají vyspělejší ekonomiku. Konkrétně u vývozu byla bilanční aktiva zaznamenána u zemí, kterými jsou Německo, Nizozemsko, Velká Británie, Slovensko a Rakousko a meziročně vzrostl o 342,8 mld. Kč, což je o 25 %. Naopak u dovozu převažovala bilanční pasiva se zeměmi Japonskem, Ruskem a Čínou a meziročně vzrostl o 295,3 mld. Kč, tedy o 2,5 %. Prioritou českého zahraničního obchodu je soustředit se hlavně na evropský trh, zejména pak na země sousedící. Do České republiky se nejvíce dovážely dopravní prostředky a stroje, tyto dvě komodity se podílely celkově ze 42,2 % na celkovém importu, dalšími komoditami byly průmyslové zboží a různé hotové výrobky. U vývozu převládaly také dopravní prostředky a stroje s celkovým podílen na exportu 50,6 % (businessinfo.cz, 2005).

V roce 2005 se saldo zahraničního obchodu dostává poprvé do kladné hodnoty na 38,6 mld. Kč, začíná se tak projevovat vliv vstupu do Evropské unie. Od toho roku saldo neustále roste a z roku 2008 na 2009 dokonce o více než polovinu.

Obrat zahraničního obchodu v roce 2005 vzrostl o 6,9 %, největší vliv na to měl vývoj obchodu se zeměmi, které měly vyspělou ekonomiku, zde vzrostlo meziročně saldo o 72,5 mld. Kč. Vývoz se v roce 2005 zvýšil meziročně o 152,6 mld. Kč, tedy o 8,9 %. Největším obchodním partnerem České republiky je Evropská unie, kam se realizovalo celkem 84,2 % veškerého vývozu a 70,9 % veškerého dovozu. V roce 2003 je do Evropské unie realizováno 69,8 % celkového vývozu a 59,3 % celkového dovozu. Zde je vidět nárůst u vývozu o 14,4 % a u dovozu 11,6 %. Pokud zohledníme jednotlivé země, pak s Českou republikou nejvíce obchodovalo Německo, které se podílelo ze 40,8 % na celkovém obratu, dalšími zeměmi bylo Rakousko, Finsko a Velká Británie. V tomto roce opět u vývozu převládaly stroje a dopravní prostředky, a to více jak z 50 %, u dovozu tomu je stejně (businessinfo.cz, 2006).

Nejlepší bilance zahraničního obchodu byla zaznamenána v roce 2014, jak můžeme vidět v grafu č. 13, tak podobně dobré výsledky jsou ale i v roce 2013 a 2015. V roce 2015 obrat zahraničního obchodu stoupl o 8 % a bilance byla 425,5 mld. Kč, což je o 7,49 mld. Kč méně než v roce 2014.

Největšího vývozu je dosaženo v roce 2015, a to 3 901,7 mld. Kč, což ukazuje na velmi dobrou konkurenceschopnost firem České republiky a jejích schopnost dlouhodobě se udržet na zahraničních trzích. Velmi dobrá situace nastává na evropském automobilovém trhu, díky tomu v Česku pozoruje velké tempo růstu vývozu. V tomto roce směřovalo do Evropské unie celkem 83,3 % vývozu a 65,4 % dovozu, zde můžeme tedy pozorovat velkou závislost České republiky na obchodu se zeměmi Evropské unie a také to, jak moc ovlivňuje národní hospodářství. Aktivní obchodní bilance je dosahována již dlouhodobě s Německem a v roce 2015 meziročně vzrostl o 30 mld. Kč, dále se Slovenskem, Velkou Británií, Francií a Rakouskem (businessinfo.cz, 2016).

Již koncem roku 2014 se nepříznivě na zahraničním obchodu projevují sankce proti Rusku a vývoz do tohoto státu meziročně klesl o 29,1 %, a to na 111,9 mld. Kč. Dále český vývoz ovlivnil pokles ruské ekonomiky, také propad cen na trzích s ropou a plynem. Dále nejobchodovanější komoditou jsou dopravní prostředky a stroje.

Tabulka č. 10 Zahraniční obchod ČR s vybranými státy

Zahraniční obchod ČR s vybranými státy v mld. Kč				
Stát	**Rok**	**Dovoz**	**Vývoz**	**Saldo**
Německo	**2005**	549,25	626,06	76,81
	2015	904,43	1 260,90	326,50
Slovensko	**2005**	99,49	162,66	63,17
	2015	178,91	349,87	134,79
Velká Británie	**2005**	46,09	86,99	40,90
	2015	73,43	206,58	115,92
Čína	**2005**	94,25	7,16	-87,10
	2015	464,68	45,54	-320,64
Rusko	**2005**	104,43	33,61	-70,82
	2015	105,45	78,25	-27,20

Graf: Vlastní zpracování na základě Ministerstva průmyslu a obchodu

V tabulce č. 10 můžeme sledovat, jak se vyvíjel zahraniční obchod s vybranými zeměmi. Německo, Slovensko a Velká Británie se podílí na zahraničním ochodu s Českou republikou nejvíce, jsou to země s aktivní bilanci. Z tabulky č.10 můžeme vidět, že zahraniční obchod se za hodnocených 10 let velmi vyvinul. Vývoz u Německa stoupl o 634,84 mld. Kč, u Slovenska o 187,21 mld. Kč a Velké Británie o 119,59 mld. Kč. Naopak Čína a Rusko jsou státy s pasivní platební bilancí a převažuje u nich dovoz do České republiky. Dovoz u Číny se za 10 let zvýšil 370,43 mld. Kč, u Ruska zůstává téměř stejný, jako v roce 2005 a zvýšil se pouze o 1,02 mld. Kč. Důvodem malého vývoje zahraničního obchodu s Ruskem jsou právě sankce Evropské unie proti Rusku z roku 2014.

4.3.4.2. Zahraniční obchod Slovenské republiky

Vzhledem k tomu, že se Slovenská republika stala v roce 2009 členem eurozóny, bylo potřeba sjednotit měnu pro účel srovnávání, proto jsou veškeré částky v euru a přepočteny pomocí kurzu 30,13 SK/EUR, který byl doporučen slovenským statistickým úřadem.

Stejně jako u České republiky se pro Slovensko vstupem do Evropské unie mnoho změnilo, zejména pak v obchodování se zahraničím. Následkem bylo otevření hranic, a tím se odstranily veškeré překážky v obchodování mezi státy v EU.

Tabulka č. 11 Zahraniční obchod SR v letech 2004-2015

Zahraniční obchod v mld. EUR			
Rok	**Saldo**	**Dovoz**	**Vývoz**
2004	**-1,65**	31,22	**29,57**
2005	**-2,46**	35,32	32,86
2006	**-0,71**	47,87	47,16
2007	**-0,73**	48,07	47,35
2008	**-0,66**	50,22	49,57
2009	1,12	38,53	39,72
2010	0,80	47,50	48,30
2011	2,40	54,00	56,40
2012	3,60	59,20	62,80
2013	4,30	60,10	64,40
2014	4,50	63,11	67,62
2015	**4,74**	66,26	**71,00**

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistického úřadu SR

Slovenská republika se vyznačuje záporným saldem zahraničního obchodu až do roku 2008. Rokem 2009, tedy vstupem Slovenska do eurozóny se saldo stává kladným a zůstává jim až do nynějška. Od roku 2004 zahraniční obchod neustále roste.

V roce 2005 převažoval dovoz nad vývozem o 2,46 mld. EUR a výsledek salda zahraničního obchodu je tak nejhorší za sledované období. Vývoz se oproti roku 2004 zvýšil o 11,5 %, což bylo 3,26 mld. EUR a dovoz vzrostl o 13,7 %, tedy 4,1 mld. EUR.

Největší změny byly zaznamenány v obchodu se státy s vyspělou ekonomikou. Vývoz do států Evropské unie se meziročně zvýšil o 11,8 % a do států OECD o 9,6 %. Naopak dovoz ze státu Evropské unie vzrostl o 9,8 % a ze států OECD o 6,5 %. Mezi nejvýznamnější obchodní partnery v roce 2005 patří Německo, kde vzrostl vývoz o 1,5 %, Česká republika s růstem o 15,7 % a dále státy jako Rakousko, Maďarsko a Francie. U dovozu je největší nárůst zaznamenán v obchodování s Českou republikou, Čínou a Polskem (EuroEkonom.sk, 2015).

Rokem 2009 se saldo zahraničního obchodu stává kladným a od roku 2011 roste větším tempem, až do roku 2015. Roku 2009 nastal první přebytek zahraničního obchodu od roku 1994, můžeme tedy říci, že vstup Slovenska do eurozóny byl v tomto ohledu přínosem.

4.3.4.3 Komparace zahraničního obchodu ČR a SR

Vzhledem k tomu, že hodnoty zahraničního obchodu České a Slovenské republiky jsou v odlišných měnách, je pro porovnání těchto zemí nutné použít meziroční nárůst/pokles cen v procentech.

Tabulka 12 Srovnání zahraničního obchodu ČR a SR v letech 2005-2015

Rok	Česká republika		Slovenská republika	
	% vývoz	% dovoz	% vývoz	% dovoz
2005	8,47	4,63	11,13	13,13
2006	14,77	15,02	**43,52**	35,53
2007	15,60	13,61	0,40	0,42
2008	-0,22	0,64	4,68	4,47
2009	**-13,55**	**-17,35**	**-19,86**	**-23,28**
2010	**18,43**	21,25	**21,60**	23,28
2011	13,66	11,44	16,77	13,68
2012	6,74	2,95	11,35	9,63
2013	3,09	1,80	2,55	1,52
2014	**22,77**	22,68	5,00	5,01
2015	0,33	0,60	5,00	4,99

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSU a statistického úřadu SR

V tabulce č. 12 jsou vyznačeny meziroční změny v procentech, jak u vývozu, tak u dovozu obou sledovaných zemí. Česká republika zaznamenává u vývozu meziroční pokles hned ve dvou letech, v roce 2008, ale pouze o 0,22 % a dále v roce 2009, kde je pokles o 13,55 % větší. Sousední Slovensko zažívá pokles u vývozu pouze v roce 2009, ale o téměř 20 %. Důsledkem meziročního poklesu v roce 2009 je určitě světová hospodářská a finanční krize, kdy se ekonomiky téměř všech zemí nejen Evropské unie zpomalily. Meziroční pokles u dovozu je taktéž zaznamenán u obou zemí v roce 2009, a to ze stejného důvodu. V ostatních sledovaných letech zahraniční obchod rostl.

V grafu č. 13 je zaznamenán meziroční nárůst nebo pokles vývozu České a Slovenské republiky v procentech. V roce 2016 je jasně vidět, že Slovenská republika zaznamenala meziročně velký nárůst vývozu, jednalo se o téměř 44 %, Česká republika v tomto roce za svým sousedem zaostávala a s vývozem 14,77 %. Naopak v dalším roce se Slovensko

meziročně posunulo pouze o 0,4 %, přičemž Česko vzrostlo o téměř 15 %. V roce 2009 zažívají obě země značný meziroční propad v důsledku světové krize, ale v dalších letech obě země zaznamenávají meziroční nárůsty a do roku 2013 se jejich hodnoty téměř kopírují. Pro Českou republiku je nejlepší rok 2014, kde meziročně vzrostla o 22,7 %, Slovensko pouze o 5 %.

Graf č. 13 Srovnání vývozu zboží a služeb ČR a SR v letech 2005-2015

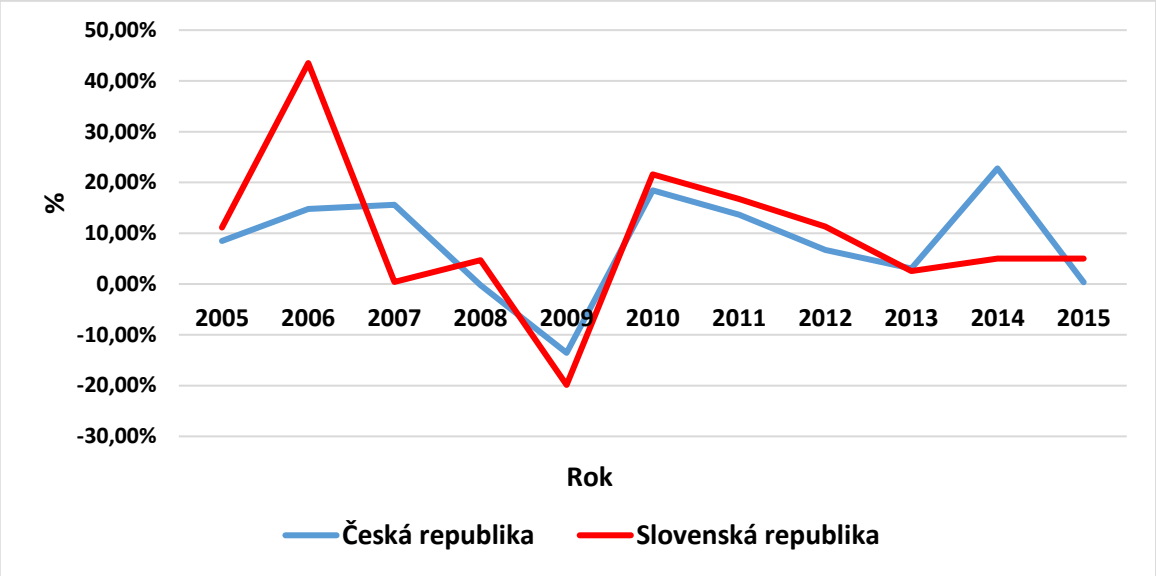

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSÚ a statistického úřadu SR

V grafu č. 14 je zaznamenán dovoz obou zemí, zde můžeme sledovat opět velké výkyvy, kde u obou zemí dovoz meziročně roste, až do roku 2008. Následně nastává opět pokles v roce 2009, u České republiky o 17,55 % a Slovenska o 23,28 %. Poté se hodnoty dovozu obou zemí opět takřka kopírují, a to až do roku 2013. V roce 2014 jsou zaznamenány větší výkyvy, kdy dovoz v Česku meziročně vzrostl o 22, 68 %.

Graf č. 14 Srovnání dovozu zboží a služeb ČR a SR v letech 2005-2015

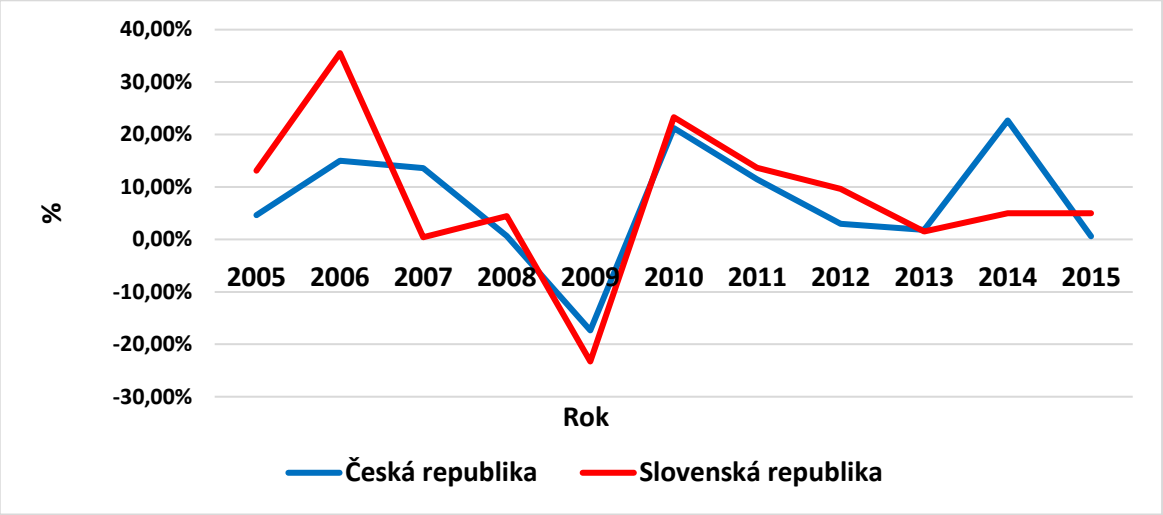

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSÚ statistického úřadu SR

V grafu č. 13 a 14 jsou tedy zaznamenány pouze meziroční změny v procentech, pokud bude hodnocen zahraniční obchod obou zemí z pohledu salda, pak by na tom byla lépe Česká republika, jelikož zaznamenává kladné hodnoty salda již od roku 2005, záporná je tedy pouze v prvním roce pozorování, tedy v roce 2004. Saldo zahraničního obchodu Česka má tedy od roku 2005 rostoucí tendenci a v roce 2014 zaznamenává saldo až 16,04 mld. EUR.

Slovenská republika má naopak záporné hodnoty salda zahraničního obchodu až do roku 2008, první kladou hodnotu zaznamenává až v roce 2009, tedy v roce, kdy vstoupila do eurozóny. První dva roky, kdy bylo zaznamenáno kladné saldo, tedy v roce 2009 a 2010 roste pomalejším tempem, ale v roce 2015 dosahuje až 4,74 mld. EUR. Lze tedy říci, že pro Slovenskou republiku z pohledu zahraničního obchodu bylo přijetí společné měny eura přínosem.

4.2.5 Státní rozpočet

Jak Česká a Slovenská republika hospodaří se státním rozpočtem je sledováno pomocí salda státního rozpočtu a státního dluhu v letech 2004-2015. Pro porovnání obou států je potřeba použít saldo státního rozpočtu k HDP v procentech, a také státní dluh k HDP v %.

4.3.5.1 Státní rozpočet České republiky

V tabulce č. 13 vidíme, jak hospodařil stát se státním rozpočtem od roku 2004. Česká republika má již od roku 1996 rozpočet schodkový, a ten měl po většinu doby rostoucí tendenci.

Tabulka č. 13 Státní rozpočet ČR v letech 2004-2015

Rok	Saldo státního rozpočtu v mld. Kč	Saldo státního rozpočtu/HDP v %	Státní dluh v mld. Kč	Státní dluh/HDP v %
2004	-93,70	-3,20	**592,90**	20,20
2005	**-56,40**	-1,80	691,20	22,20
2006	-97,30	-2,90	802,50	23,90
2007	-66,40	-1,80	892,30	24,40
2008	**-19,40**	-0,50	999,80	26,00
2009	**-192,40**	-5,10	1 178,20	31,30
2010	**-156,40**	-4,10	1 344,10	35,50
2011	-142,80	-3,70	1 499,40	39,20
2012	-101,00	-2,60	1 667,60	43,40
2013	-81,30	2,10	**1 683,30**	43,30
2014	-77,80	-1,80	1 663,70	39,00
2015	-62,80	-1,40	1 673,00	37,40

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČSÚ

Saldo státního rozpočtu ČR

Nejlépe za sledované období se vedlo roku 2008, kdy saldo státního rozpočtu dosahovalo jen -19,4 mld. Kč a podíl salda na HDP byl -0,5 %. Tento rok byl opravdovou výjimkou, protože v ostatních letech se saldo státního rozpočtu nedostává pod 50 mld. Kč. Největší saldo státního rozpočtu je zaznamenáno v roce 2009, a to -192,40 mld. Kč s podílem na HDP -4,10 %.

V roce 2008, bylo tedy dosaženo jednoho z nejlepších výsledků, co se týče salda státního rozpočtu. Příjmy dosahovaly 1 064,57 mld. Kč a celkové výdaje 1 083,94 mld. Kč, výsledek hospodaření tedy snížil deficit více než se čekalo.

Nejhorší hospodaření státního rozpočtu je hned v roce 2009, se schodkem -192,4 mld. Kč, s podílem na HDP -5,1 %, což bylo o 4,6 p.b. více než rok předchozí. Schodek je v tomto roce ovlivněn především finančním krytím přijatých dlouhodobých úvěrů, toto krytí je na účtech státních finančních aktiv záporné (mfcr.cz, 2010).

Od roku 2011 se saldo státního rozpočtu mírně snižuje a v roce 2015 dosahuje -62,8 mld. Kč a podílu na HDP -1,40 %, což je o 2,3 p.b. méně.

V roce 2014 se podařilo uskutečnit schodek nižší, než byl plánovaný, podílely se na tom především daně z přidané hodnoty a daně z příjmu právnických osob. U výdajů se spořilo hlavně u neinvestičních nákupů a sociálních dávek. Důvodem snižování státního schodku je především pozitivní vývoj české ekonomiky, HDP tedy roste, a to kladně ovlivňuje právě saldo (zpravy.e15.cz, 2015).

Rok 2015 se vyvíjel dobře, příjmy do státního rozpočtu dosahovaly 1 234,5 mld. Kč a výdaje 1 ,297,3 mld. Kč, schodek státního rozpočtu byl tedy 62,8 mld. Kč, což je o 15 mld. Kč méně než v roce 2014. V tomto roce nastal nejlepší výsledek salda státního rozpočtu od roku 2008 a poukazuje tak na oživení české ekonomiky, překonává se tedy dlouhodobá stagnace české ekonomiky. Příjmy meziročně rostly o 100,7 mld. Kč a největší podíl na tom měly daňové příjmy, zejména pak daň z příjmu právnických osob, spotřební daň z tabákových výrobků a spotřební daň z minerálních olejů. Naopak výdaje vzrostly o 85,7 mld. Kč, toto zvýšení výdajů mělo na svědomí především spolufinancování programů společných s Evropskou unií (mfcr.cz, 2016).

Státní dluh ČR

Státní dluh se vytváří nahromaděním schodku státního rozpočtu, jeho financování je prováděno pomocí státních dluhopisů, pokladničními poukázkami, půjčkami od Evropské banky nebo přímými půjčkami.

Státní dluh ve sledovaném období 2004-2015 stále roste, nejnižší hodnotu měl tedy v roce 2004, a to 592,90 mld. Kč a nejvyšší v roce 2013, tedy 1 683,30 mld. Kč, což je nárůst o 1 090,40 mld. Kč. V roce 2014 státní dluh poprvé od roku 1995 klesá, a to o 19,6 mld. Kč. Největší meziroční nárůst státního dluhu nastává v roce 2009, kdy vzrostl o 178,40 mld. Kč a v roce 2012 s růstem o 168,20 mld. Kč. V roce 2009 nastal tedy největší nárůst státního

dluhu a na každého českého obyvatele tak připadá dluh 84 tisíc korun. Důvodem takto velkého nárůstu státního dluhu jsou především domácí emise státních dluhopisů a půjčky, a to hlavně od zahraničního trhu a Evropské investiční banky.

Česká republika je se svým státním dluhem v poměru k HDP v porovnání se zeměmi Evropské unie podprůměrně, hůře jsou na tom i v Německu, Rakousku, Nizozemsku nebo Finsku.

Tempo zadlužení České republiky pomalu zpomaluje, v roce 2014 dokonce klesá. I v roce 2016 státní dluh opět klesl, a to o 59,6 mld. Kč na 1 613 bilionu a je tak nejmenší od roku 2011.

4.3.5.2 Státní rozpočet Slovenské republiky

V tabulce č. 14 je zobrazeno, jak hospodaří Slovenská republika se svým rozpočtem, konkrétně je znázorněno saldo státního rozpočtu a státní dluh. Slovenská republika měla kladné saldo pouze v roce 1993, tedy v době vzniku samostatného slovenského státu, od roku 1994 vykazuje saldo záporné. Státní dluh Slovenska se každoročně navyšuje.

Tabulka č. 14 Státní rozpočet SR v letech 2004-2015

Rok	Saldo státního rozpočtu v mld. EUR	Saldo státního roz-počtu/HDP v %	Státní dluh v mld. EUR	Státní dluh/HDP v %
2004	-2,3330	-2,33	14,5670	40,60
2005	-1,1250	-2,8	**13,6800**	34,10
2006	-1,0515	-3,5	15,2490	31,00
2007	**-0,7810**	**-1,9**	17,0260	30,10
2008	**-0,7040**	-2,2	19,4930	**28,50**
2009	-2,7910	-6,8	23,2360	36,30
2010	**-4,4330**	**-7,54**	27,8420	41,20
2011	-3,2750	-4,76	30,8460	43,70
2012	**-3,8100**	**-4,48**	37,9250	52,20
2013	-2,0230	-2,77	40,6000	**54,70**
2014	-2,9230	-2,8	40,7250	53,60
2015	-1,9320	-2,47	**41,2930**	52,50

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Eurostatu a statistického úřadu SR

Saldo státního rozpočtu SK

Jak můžeme vidět v tabulce č. 14, tak Slovensko vykazuje každoročně schodek státního rozpočtu. Nejmenší saldo je zaznamenáno v roce 2008 a to 0,71 mld. EUR a největší pak v roce 2010, tedy 4,43 mld. EUR. Zvýšení salda v roce 2010 je způsobeno především světovou hospodářskou a finanční krizí, kdy ze státního rozpočtu proudily vyšší výdaje a příjmy poklesy. Meziročně se tedy schodek státního rozpočtu zvýšil o 1,64 mld. EUR. Příjmy do státního rozpočtu stouply o 3,4 % a výdaje se zvýšily o 15 %.

Další větší navýšení státního salda je v roce 2011 a 2012, kdy částka dosahovala okolo 3,8 mld. EUR, důvodem je stálé doznívání světové krize. V roce 2012 dochází k většímu poklesu příjmů do státního rozpočtu až o 10 %, může za to snížení příjmů z rozpočtu Evropské unie.

Příjmy, které nepřišly do státního rozpočtu Slovenska z Evropské unie v roce 2012 přišly se zpožděním, ale na schodek v roce 2012 již neměly vliv. Za růst výdajů v tomto roce mohou především výdaje ministerstva dopravy na železniční společnosti a dále ministerstva obrany (Kurzy.cz, 2012).

Od roku 2012 se saldo neustále snižuje a v roce 2015 dosahuje 1,93 mld. EUR, což je od roku 2010 o 2,5 mld. EUR méně. Za zlepšení schodku může lepší výběr daní a také pozitivní vývoj ekonomiky státu.

Státní dluh SR

Státní dluh od počátku pozorování, tedy od roku 2004 neustále narůstá, jediným rokem, kdy je zaznamenán pokles o 0,8 mld. EUR je rok 2005, tedy rok po vstupu do Evropské unie. V tomto roce je rovněž státní dluh nejmenší a dosahoval 17,68 mld. EUR. Nejvyšší hodnota státního dluhu je tedy v posledním roce pozorování, a to 41,29 mld. EUR. Za dvanáct let sledování tedy vzrostl o 26,72 mld. EUR. Největší meziroční nárůst státního dluhu je v roce 2012 o 7,1 mld. EUR.

4.3.5.3 Komparace státního rozpočtu ČR a SR

Z důvodu, že Česká a Slovenská republika má odlišnou měnu, je potřeba pro porovnání státního rozpočtu použít saldo k HDP v procentech a dluh k HDP v procentech.

V grafu č. 15 je znázorněný vývoj salda státního rozpočtu České a Slovenské republiky v letech 2004-2015. Slovenská republika po celou dobu pozorování vykazuje záporné saldo státního rozpočtu. Nejhoršího výsledu dosáhlo Slovensko v roce 2010, kdy je saldo státního rozpočtu k HDP -6,7 %, naopak nejlepší hodnota je vykázána v roce 2007, a to -1,7 %. Česká republika zaznamenává nejlepší hodnoty salda státního rozpočtu k HDP v roce 2013, kdy dosahuje dokonce kladného čísla 2,1 %. Nejhorším rokem, co se týče salda je pro Česko rok 2009, kdy vykazuje hodnotu -5,1 %. Oba sledované státy vykazují nejhorší hodnoty v době světové hospodářské a finanční krize, kdy se snížily i příjmy do státních pokladen od Evropské unie. U obou zemí má saldo k HDP od roku 2010 rostoucí tendenci.

Graf č. 15 Srovnání salda státního rozpočtu ČR a SR v letech 2004-2005

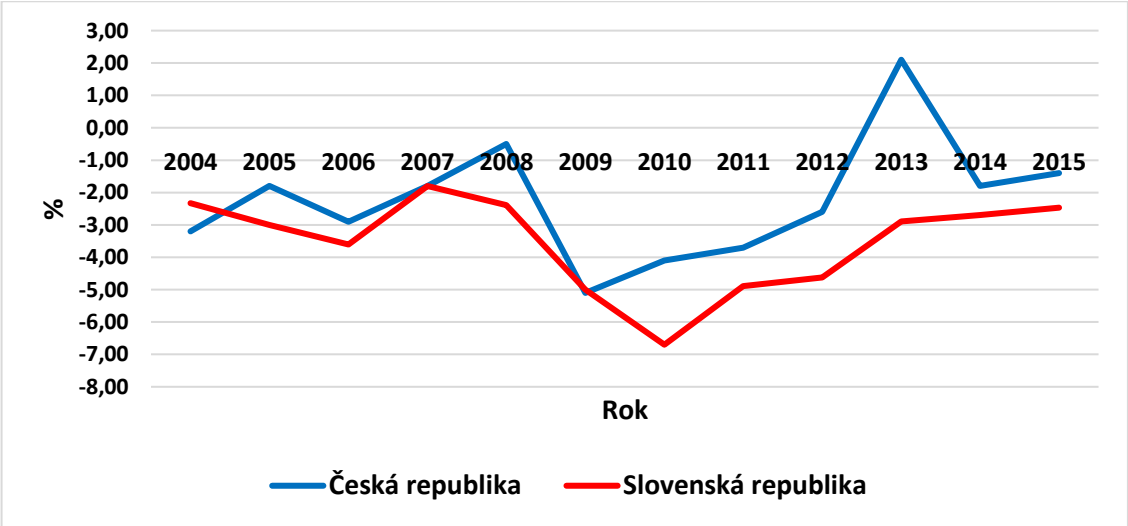

Zdroj: Vlastní zpracování na základe Eurostatu a statistického úřadu SR

V grafu č. 16 vidíme, že státní dluh k HDP u České i Slovenské republiky neustále narůstá. U Slovenska můžeme pozorovat státní dluh k HDP hned v prvním roce o 20,4 % větší. Slovensko tedy po celou dobu pozorování vykazuje dluh k HDP větší než Česko. U České republiky je největší nárůst zaznamenán v roce 2009, a to o 5,3 % dluhu k HDP, za příčinu to měla především světová krize a následné půjčky od Evropské investiční banky a zahraničního trhu. Naopak od roku 2013 do roku 2015 klesá. Největší pokles dluhu nastal v roce 2014, a to dokonce o 4,3 %. Slovenská republika vykazuje nejvyšší nárůst státního dluhu k HDP taktéž v roce 2009, kdy vzrostl o 7,8 % a v roce 2012 dokonce o 8,5 %. Od roku 2005 do roku 2008 Slovenský dluh k HDP postupně klesal. Největší pokles nastal

v roce 2005, kdy se dluh k HDP snížil o 6,5 %, od roku 2014 se státní dluh taktéž pomalu snižuje.

Graf č. 16 Srovnání státního dluhu ČR a SR v letech 2004-2015

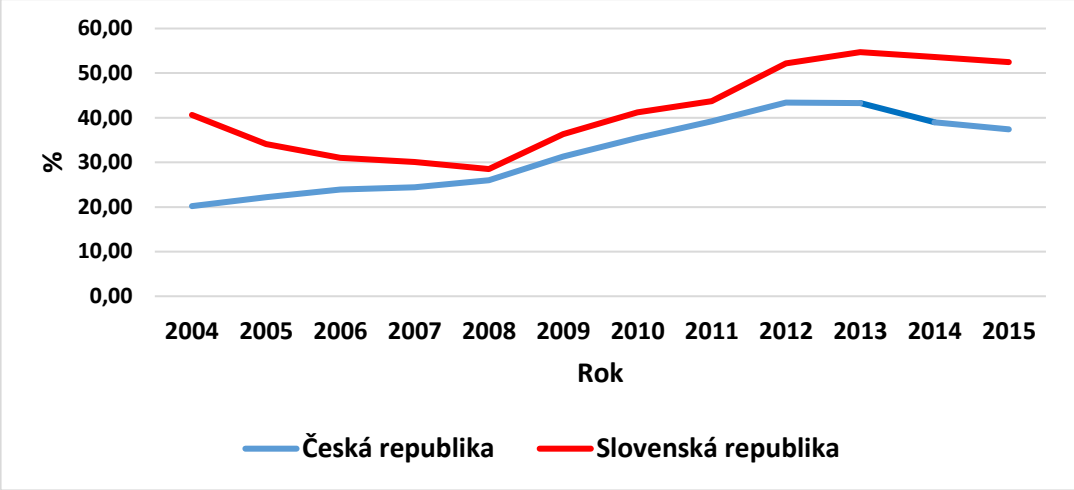

Zdroj: Vlastní zpracování na základe Eurostatu a statistického úřadu SR

4.2.6 Měnový kurz

Vstupem České a Slovenské republiky do Evropské unie se obě země zavázaly přijmout jednotnou měnu euro. Slovenská republika tento krok podstoupila již v roce 2009. Proto je v této kapitole hodnocen kurz slovenské koruny vůči euru pouze od roku 2004-2008. Naopak kurz české koruny vůči euru je hodnocen v letech 2004-2015.

4.3.6.1. Měnový kurz České republiky

V tabulce č. 8 můžeme vidět vývoj české koruny vůči euru od roku 2004-2015. Větší posílení koruny je zaznamenáno od roku 2005 do 2008, kdy právě v roce 2008 nastává největší vrchol snahy posílení koruny na 24,9 Kč za euro, což je tedy skok z roku 2004 o 7 Kč. V roce 2009 se začíná projevovat světová hospodářská a ekonomická krize a působí tak i na českou korunu, ta začíná oslabovat meziročně o 1,5 Kč. V dalších letech kurz české koruny stagnuje a pohybuje se tak mezi 24 Kč – 25 Kč. Na konci roku 2013 se ČNB uchýlila k oslabení české koruny na 27 Kč za euro a hodlá tento kurz držet minimálně rok a půl, což se ji v podstatě povedlo, jelikož kurz 27,3 Kč za euro pokračuje v roce 2015, následně pak i v roce 2016 dosahuje hodnoty 27,03 Kč.

Tabulka č. 15 Měnový kurz v ČR v letech 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Měnový kurz CZK/EUR	31,9	29,8	28,3	27,8	24,9	26,4	25,3	24,6	25,1	26,0	27,5	27,3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ČNB

4.3.6.2 Měnový kurz Slovenské republiky

Kurz Slovenské koruny vůči euru od roku 2004 posílil o 8,76 Ks, tedy ze 40,05 Sk/EUR na 31,29 Sk/EUR. Z toho vyplývá, že se podařilo slovenskému státu zhodnocení neboli zbohatnutí státu o více než 21 %. Definitivní kurz, za který Slovensko měnilo svou korunu za euro byl 30,126 SK/EUR, což je považováno za úspěch, jelikož tímto kurzem se bude přepočítávát slovenská koruna na euro.

Tabulka č. 16 Měnový kurz SR v letech 2004-2008

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Měnový kurz SKK/EUR	40,05	38,59	37,25	33,78	31,29

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Nbs

4.3.6.3 Komparace měnového kurzu ČR a SR

V tabulce č. 15 můžeme vidět, že kurz české koruny vůči euru je prochází určitými výkyvy, kdy v roce 2008 posílila na 24,9 Kč/EUR a v roce 2011 na 24,6 Kč/EUR. Největší oslabení česká koruna zaznamenává v roce 2004, kdy dosahuje až 31,9 Kč/EUR. V posledních dvou letech ČNB drží kurz české koruny okolo 27,2 Kč/EUR.

Vzhledem k tomu, že Slovenská republika se rokem 2009 zapojila do eurozóny snažila se svoji korunu, co nejvíce posílit, aby měla dobré vstupní podmínky, a tedy odpovídající kurz, za který bude slovenskou korunu přepočítávat právě na euro. Proto od roku 2004 slovenská koruna posiluje o 21 %.

4.3 Dopady přijetí eura na Slovensku

Slovenská republika se stala členem eurozóny k 1. 1. 2009, proto je tato část diplomové práce zaměřena na výkonost slovenské ekonomiky po přijetí společné měny euro. Určitý vliv na objektivitu tohoto vyhodnocení má i světová hospodářská a finanční krize, která by se Slovensku nevyhnula, tak či tak.

Co se týče hrubého domácího produktu, tak Slovenská republika vykazuje dlouhodobě rostoucí tendenci již od roku 1993, tedy od založení samostatného Slovenska. Slovensko rostlo od roku 2004 poměrně rychle, celkem tedy do roku 2008 o 37,43 mld. EUR. Poté se růst HDP poměrně zbrzdil a v roce 2009 dokonce meziročně pokles, což je ale následkem právě světové krize. Do roku 2015 HDP sice stále roste, ale od roku 2009 do roku 2015 pouze o 13,22 mld. EUR. Nemění se na tom ale fakt, že slovenské HDP roste po celou dobu rychleji než HDP Česka. Nelze ale tuto dobrou výkonnost ekonomiky přisuzovat euru, jelikož slovenská ekonomika rostla velmi rychle již před přijetím eura, vlastně od samého začátku Slovenské republiky. Důvodem, že slovenský HPD roste rychleji, než české je poloviční životní úroveň, s kterou Slovensko začínalo po rozpadu Československa. Také tam proběhly mnohem razantnější ekonomické reformy, menší míra přerozdělování rozpočtu, a tím se stává ekonomika Slovenska mnohem pružnější. Dalším důležitým faktorem jsou přímé zahraniční investice, u kterým by se dalo předpokládat, že se zavedením eura porostou. Opak je ale pravdou a Slovensko po vstupu do eurozóny vykazuje příliv zahraničních investic menší než Česká republika. Takže to, že by euro Slovensku v tomto směru pomohlo, se dá jednoznačně vyloučit.

Inflace na Slovensku procházela za celou dobu sledování velkými výkyvy od 7,5 % v roce 2004, až po deflaci 0,1 % v roce 2015 a 0,3 % v roce 2015. V době vstupu do eurozóny je zaznamenána inflace poměrně nízká 0,9 %, což je ale přiřazováno spíše vlivům světové finanční krize.

Podle ČNB na inflaci přijetí eura mělo jen malý vliv. Ceny se začaly zvyšovat jen nepatrně, zejména v restauračních zařízeních a dopravě, k žádným větším cenovým skokům však nedošlo (zavedenierua.cz, 2010).

S velkou nezaměstnaností se Slovenská republika potýká už od samého počátku. Od roku 2004, kdy dosahovala 18,8 %, se postupně snižovala až na 9,6 % v roce 2008. V době krize se nezaměstnanost opět začala zvyšovat a od roku 2009 lehce rostla. Po vstupu do eurozóny je nejmenší nezaměstnanost zaznamenána v roce 2015, a to 11,5 %. Průměrná nezaměstnanost v letech 2004-2008 před zavedením eura byla 13,9 % a po zavedení eura v letech 2009-2015 byl průměr 13,3 %. Tyto čísla tedy opět jasně naznačují, že euro na Slovensko žádné nové pracovní příležitosti nepřineslo.

Zahraniční obchod Slovenské republiky byl až do roku 2008 s mínusovým saldem, zlom nastal v roce 2009, kdy saldo zahraničního obchodu vzrostlo a od této doby jsou

zaznamenány pouze kladné hodnoty. V prvních dvou letech není nárůst zahraničního obchodu ještě tak znatelný, ale od roku 2011 začal růst rychlejším tempem. Znamená to tedy, že od vstupu Slovenska do eurozóny poklesl dovoz a začal růst vývoz zboží a služeb. Od roku 2009 tedy vzrostl vývoz o 31,28 mld. EUR. Koukneme-li se na Českou republiku, pak ale zjistíme, že i zde zahraniční obchod začal rapidně růst od roku 2011, je to tedy důsledek odeznění světové hospodářské a finanční krize a obchod se zahraničím se začal více rozvíjet. Čísla zahraničního obchodu Slovenska nám ale říkají, že euro jim v tomto směru do značné míry pomohlo.

Saldo státního rozpočtu od vstupu Slovenska do Evropské unie v roce 2004 klesá, a to až do roku 2008. V roce 2009 nastává opět velký zlom a saldo státního rozpočtu k HDP se propadá až na -6,8 %, což je o 4,6 % více než v roce 2008. Nejhorším rokem je pak rok 2010, kdy se naplno projevuje světová krize a saldo k HDP se dostává až na -7,54 %. V roce 2013 se ekonomika začíná lehce vzpamatovávat a je zaznamenána hodnota 2,77 %. Po vstupu do eurozóny má ale Slovensko stále větší saldo státního rozpočtu k HDP než Česká republika, v roce 2010 dokonce o 4 % HDP. Lze tedy vidět, že Slovensko se s krizí vypořádalo hůře, než Česká republika a zvýšilo si tak zadluženost státu.

Státní dluh tedy od roku 2004 neustále roste, největší nárůst dluhu k HDP je v roce 2009, zvýšil se až na 7,8 %. Podle guvernéra ČNB Slovenská republika zvolila jinou fiskální reakci na světovou krizi a propady poptávky mírnili značným nárůstem deficitu rozpočtu. Kdy se čisté vládní výpůjčky k HDP zvýšily z -2,1 % v roce 2008 na -8 % v roce 2009. Slovensko tedy vstoupilo do krize se zadlužením 28,50 % k HDP a vystoupila v roce 2012 s 52,20 % HDP. Česká republika vstoupila s dluhem 26 % k HDP a v roce 2012 vystoupila se 43,40 % k HDP (cnb.cz, 2014).

4.4 Zavedení eura v České republice

V této části diplomové práce jsou popsány konkrétní postupy při zavedení eura v České republice, včetně scénáře, strategie a harmonogramu. Dále jsou popsány výhody přijetí eura pro domácnosti a pro firmy a také, jaká nastanou rizika a nevýhody s přijetím eura. Na závěr je odvozena prognóza možných dopadů přijetí eura na Českou republiku.

4.4.1 Postup ČR v přípravách na zavedení eura

Tím že Česká republika vstoupila 1. května 2004 do Evropské unie se také zavázala, že převezme v budoucnu i společnou měnu euro. ČR přitom patří mezi země, na které se vztahuje výjimka, je to především z důvodů nesplnění podmínek pro přijetí jednotné měny. Evropská centrální banka pravidelně připomíná zemím, které vstoupili do Evropské unie jejich povinnost převzít společnou měnu, i když momentálně nesplňují podmínky přijetí, tak alespoň povinnost usilovat, aby v co nejkratší době byly tyto podmínky splněny. Z tohoto důvodu je tedy potřeba pracovat na určité strategii přijetí eura.

Strategie přijetí eura v ČR z roku 2003

Strategie z tohoto roku zahrnovala určité body, díky kterým se měla Česká republika zapojit do eurozóny, následně také zdůrazňoval očekávaná rizika, ale také přínosy. Dokument předpokládat vstup do eurozóny v letech 2009-2010, ale pouze za předpokladu ekonomické sladěnosti s ostatními zeměmi eurozóny, plněním maastrichtských kritérií a také sjednocení veřejných financí. Dalším krokem bylo vymezení podmínek, za kterých Česká republika vstoupím do eurozóny a také po jakou dobu bude setrvávat v ERM II. Vláda České republiky a Česká národní banka mají závazek hodnotit každým rokem připravenost přistoupení k eurozóně. V roce 2006 na základě tohoto pozorování bylo vyhodnoceno, že by neměla Česká republika usilovat o vstup do mechanismu ERM II, tím se vstup do eurozóny posunul až za hranici roků 2009-2010. Když ČR vstupovala do Evropské unie měla problém s vysokým schodkem veřejného rozpočtu, bylo potřeba tento schodek snížit pod hranici 3 % HDP do roku 2008. Vláda předložila orgánům Evropské unie Konvergenční program, který byl roku 2004 odsouhlasen, v tomto programu vláda zavádí reformu veřejných financí. Bylo potřeba redukovat objem veřejných výdajů. Celkové zdržení a neusilování o vstup do eurozóny také zavinila ekonomická krize, která začala probíhat v roce 2008, tato krize by měla negativní účinek na celkovou sladěnost ekonomiky (euroskop.cz, 2007)

Scénář jednorázového přechodu na euro

Vláda schválila přechod na společnou měnu euro pomocí tzv. velkého třesku, který je rozdělen do pěti fází.

1) První fáze je předpřípravná a je tedy ještě před zrušením výjimky, kterou má ČR vůči zavedení eura. Zde se stále používá pouze česká koruna (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).
2) Druhá fáze je přípravnou, ta je již po zrušení výjimky až den před vstupem do eurozóny. V této fázi se stále platí českou korunou, ale u veškerých plateb v obchodech, u výpisů z bank i u výplatních pásek jsou částky uvedeny v obojí měně, tedy v korunách i euru. Euro je zde přepočteno kurzem podle předem daného koeficientu. Tato fáze může trvat až půl roku (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).
3) Třetí fází je období duální cirkulace, zde nachází situace, kdy v den přechodu na euro, jsou všechny platby bezhotovostní prováděny v eurech, u hotovostních plateb je stále možnost využít obojí měnu, tedy jak euro, tak českou korunu. Postupem času se ale koruna vytrácí úplně a je plně nahrazena eurem. Tato fáze trvá 2 týdny a po celou dobu jsou obchodníci povinni vyplácet zákazníkům pouze eura (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).
4) Čtvrtá fáze je období mezi koncem duální cirkulace koncem duálního označení cen. Česká koruna zde není už používána vůbec, platí se výhradně eurem. Na výpisech z účtu i u cenovek v obchodech je ale pro přehlednost uváděna stále i cena v korunách. Pokud bylo zavedeno euro k 1. lednu, pak toto období potrvá do konce kalendářního roku (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).
5) Poslední fáze zavedení eura, zde už jsou veškeré platební transakce uvedeny pouze v eurech, uvádění cen v korunách zde bude pouze dobrovolné (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).

Harmonogram zavedení eura v ČR

O harmonogramu zavedení eura rozhoduje vláda České republiky a Česká národní banka, tyto dvě instituce rozhodnou, kdy vstoupí ČR do ERM II a také jak plní maastrichtská kritéria. Přijetí eura má pevně daný postup, kterým se vláda ČR musí řídit, tento postup je ale závislí právě na plnění konvergenčních kritérií.

1. etapa – tato etapa je do vstupu ČR do ERM II. Zde proběhnou první přípravy a změny, které jsou potřeba k zavedení jednotné měny, dále zde probíhá přístupová procedura do ERM II s Evropskou unií (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).

2. etapa – tato etapa probíhá od zahájení ERM II až po rozhodnutí, že ČR vstoupí do eurozóny. V této fázi se země připravuje na nové legislativní změny, upravuje informační systéme a je zahájena komunikační kampaň. Následné kroky jsou ovlivněny tím, jak si ČR povede v ERM II a také, jakým způsobem splňuje maastrichtská kritéria. Na konci této etapy jsou určeny následující kroky: vydává se zpráva konvergenčních kritérii, a to Evropskou centrální bankou a Evropskou komisí, ve které je zhodnocen stupeň udržitelnosti konvergence. Orgány EU pozitivně zhodnotí připravenost ČR na zavedení jednotné měny. Dále se vydá doporučení Evropskou komisí, ve kterém je požadováno po Radě EU zrušení výjimky pro ČR při zavedení eura. A na závěr se určí koeficient, pomocí kterého se bude přepočítávat česká koruna na euro (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).

3. etapa – tato etapa je v období mezi rozhodnutím Rady EU o zrušení výjimky pro zavedení eura, až do dne, kdy ČR vstoupí do eurozóny. Zde je brán ohled na připravenost země z technického hlediska. Je potřeba zabezpečit dostatečné množství eurobankovek a mincí, udělat velké zásoby také v ČNB a ostatních komerčních bankách. Obeznámit společnost s pravidly o povinném duálním označení cen, také dostatečně předzásobit maloobchod. Aktivně komunikovat a klást důraz na ochranu spotřebitele a na závěr je také zapotřebí provést přestup bankomatů a veškerých automatů, které fungují na mince (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).

4. etapa – tato etapa je poslední, je tedy po vstupu do eurozóny. Zde se uplatňují pravidla duální cirkulace a následně se stahuje z užívání česká koruna a mění se za euro. Dále se mění koruna za euro v centrální bance a ostatních komerčních bankách, ale až po období duální cirkulace. Dále je potřeba zdůraznit a dodržet období, po kterém je potřeba duálně označovat ceny Také je nutné sledovat vývoj cen a snažit se zabránit navyšování cen (Národní plán zavedení eura v České republice, 2007).

4.4.2 Výhody a nevýhody zavedení eura v České republice

V této části práce jsou uvedeny výhody a nevýhody, které by přineslo euro České republice. Výhody přijetí eura by se týkaly především sektoru domácností a firem.

Výhody přijetí eura pro domácnosti

Pro domácnosti se euro stane přínosem především při cestování, bude uchovávat hodnotu úspor, snazší bude také cenová porovnatelnost.

Levnější cestování

Při cestách do zahraničí si český občan nebude muset již měnit peníze. Levnější pro něj bude i platba platební kartou, jelikož si banky účtovat poplatky za převod měny.

Snadná cenová porovnatelnost

Ceny za zboží a služby jsou uvedeny ve stejné měně, pro spotřebitele je tedy potom jednoduší porovnání cen. Spotřebitel tedy nemusí přepočítávat jednu měnu na druhou a zjišťovat tak aktuální kurz.

Tato snadná porovnatelnost má vliv i na výrobce, jelikož porovnatelnost cen zvýší konkurenční tlak. Výrobce je pak nucen snížit ceny, zvýšit kvalitu a věnovat se pestřejší nabídce služeb a zboží (zavedenieura.cz, 2013).

Uchovávání hodnoty úspor

Stabilitu eura má na starosti Evropská centrální banka, instituce, která je vysoce důvěryhodná. Občané Česka se tedy nemusí bát, že po zavedení eura budou jejich úspory znehodnoceny. Další výhodou je jednodušší investování ne území eurozóny bez obav z kurzovního rizika (zavedenieura.cz, 2013).

Výhody přijetí eura pro podnik

Podniky v České republice z přijetí eura budou těžit nejvíce, hlavně pak podniky, která mají obchodní aktivity především v zahraničí. Zamezí se tedy nepředvídatelným kurzovým rozdílům a zvýší se tím stabilita podnikání. Mezi výhody pro podniky patří tedy odstranění kurzového rizika, snížení transakčních nákladů a nižší úrokové sazby.

Odstranění kurzového rizika

Při obchodu firmy se zahraničním trhem musí počítat se změnou měnového kurzu. Výkyvy měnového kurzu zatěžují především malé firmy nemalým rizikem. Zavedením eura se tyto komplikace eliminují, a sníží se tak pro podnik konkurenční nevýhoda (zavedenieura.cz, 2013).

Snížení transakčních nákladů

Pokud česká firma obchoduje se zahraničním trhem, vede si u banky devizové účty, na kterých ale bývají poměrně velké poplatky. Po zavedení jednotné měny se tyto poplatky nebudou muset řešit.

Nižší úrokové sazby

Po zavedení eura a odstranění kurzového rizika došlo v ostatních zemích eurozóny k poklesu úrokových sazeb, tím se zlevnily podnikové úvěry. U české koruny ale není tento efekt významný, jelikož česká měna je dlouhodobě stabilní a důvěryhodná (zavedenieura.cz, 2013).

Nevýhody a rizika zavedení eura

Při přechod na jednotnou měnu euro vznikají i určitá rizika, která se projeví především u nákladů při zavádění eura, u měnové politiky a také u inflace.

Jednorázové náklady na zavedení eura

Pokud se stát rozhodne přejit na společnou měnu euro, musejí s určitými náklady počítat především podniky. Ty totiž budou potřebovat upravit veškeré informační systémy, tak aby je bylo možné začít používat v jiné měně. Dalším nákladem bude přecenit veškeré boží a následně znovu vydat cenové katalogy (zavedenieura.cz, 2013).

Riziko vnímané inflace

Někteří obyvatelé států, které jsou již členy v eurozóny jsou přesvědčeni, že díky euru se zvýšila inflace. Podle statistický údajů se ale ceny nezvyšovaly, důkazem může být i Slovenská republika, kde se nepatrně zvýšila cena jen například v restauracích a v dopravě. Ceny u jiných sortimentů naopak klesaly.

Národní plán zavedení eura v ČR počítá s jistými opatřeními, které by měly minimalizovat rizika vnímání inflace. Proto bude i uzákoněna povinná označování duálních cen, to znamená, že po určitou dobu se budou ceny vyskytovat, jak v českých korunách, tak v eurech. V neposlední řadě bude tzv. černá listina těch podnikatelů, kteří budou využívat euro ke zvyšování cen (businessinfo.cz, 2008).

Ztráta samostatné měnové politiky

V případě přechodu České republiky na euro zaniknou veškeré pravomoci ČNB provádět měnovou politiku. Její pravomoci tak převezme Evropská centrální banka, která se už nebude ohlížet na potřeby české ekonomiky, ale bude brát v úvahu eurozónu, jako jeden celek (businessinfo.cz, 2008).

Zapojení České republiky do Evropského stabilizačního mechanismu

Tento mechanismus je určený k financování zemí eurozóny, které mají makroekonomické poruchy. Česká republika by tedy musela do pěti let splatit v hotovosti kapitál, který by činil cca 35 mld. Kč (zavedenieura.cz, 2013).

4.4.3 Prognóza možných dopadů zavedení eura v České republice

Pro zavedení eura v České republice je nyní stanoven termín mezi roky 2021-2026. Česká vláda přechod na jednotou měnu stále oddaluje z důvodů snahy zlepšení veřejných financí. Také chce dosáhnout přiblížení životní úrovně českých občanů ostatním vyspělejším státům Evropské unie. V této době je Česká republika z ekonomického hlediska na vstup do eurozóny připravena, splňuje veškerá maastrichtská konvergenční kritéria, stačí už jen vstoupit do Mechanismu směnných kurzů.

Co se týče hrubého domácího produktu, je velice pravděpodobné, že po přijetí jednotné měny z dlouhodobého hlediska HDP poroste, nelze ale přesně určit o kolik. Při zavedení jednotné měny se může stát, že kvůli jednorázovým větším nákladům na přechod HDP poklesne, to se dá ale předpokládat pouze z krátkodobého hlediska. Z toho dlouhodobého by mělo euro v oživení a růstu české ekonomice pomoci. Nelze tedy jednoznačně určit, že ekonomika po zavedení eura poroste mnohem rychleji, ale takřka s určitostí můžeme říci, že negativní vliv na ekonomiku mít nebude. Na hrubý domácí produkt mají taktéž velký vliv zahraniční investice, které Česká republika shání vcelku úspěšně, můžeme tedy předpokládat, že euro by v zahraničních investicích České republice pomohlo. Podíváme-li se na příliv zahraničních investic u Slovenské republiky, tak nastal po přijeti eura v roce 2009 velký propad. Důvodem ale může být i světová hospodářská krize, z dlouhodobého hlediska investice opět rostou, proto se dá podobný vývoj předpokládat i v Česku.

Co se týče inflace, bude velmi záležet, kdy Česká republika vstoupí do eurozóny. Důvodem bude stav úrovně české ekonomiky v souvislosti k vyspělejším státům eurozóny. Lze ale předpokládat větší růst inflace, než bude inflace v eurozóně. Na inflaci bude působit krátkodobě především zaokrouhlováni po přijetí eura a také snaha obchodníků zvýšit ceny, tyto faktory inflaci lehce zvýší. Pak jsou zde i faktory, které mají na inflaci dlouhodobý vliv, jde například zvýšení cenové transparentnosti a snížení kurzových rozdílů, tyto faktory by měly inflaci snižovat.

Pokud se zaměříme na nezaměstnanost a necháme se inspirovat mírou nezaměstnanosti před a po zavedení u Slovenské republiky, ale ji jiných států, které vstoupily do eurozóny, tak zjistíme, že jednotná měna nemá na nezaměstnanost takřka žádný vliv. Česká republika se momentálně řadí, mezi státy s nejnižší nezaměstnanosti v Evropské unii a neleze tedy přepokládat, že díky euru by se nezaměstnanost zvýšila nebo naopak snížila.

Zahraniční obchod České republiky po vstupu do eurozóny by měl růst rychleji. Vzhledem k tomu, že většina sousedících zemí již euro má a Česko obchoduje především se zeměmi eurozóny, bylo by v tomto případě euro přínosem. Odpadly by problémy s kurzovými rozdíly, veškeré poplatky za směnu měn a bankovní poplatky. V tomto případě můžeme vidět i u Slovenské republiky rychlejší růst zahraničního obchodu po přijetí eura.

5 Výsledky

Česká republika od roku 2013 plní kromě vstupu do ERM II všechny čtyři kritéria a bez větších potíží se dá předpokládat jejich plnění i do budoucna. Největší problém měla Česká republika s plněním kritéria vládního deficitu, které se ji podařilo splnit od roku 2004 do roku 2012 jen jednou, a to v roce 2008 s hodnotou 1,2 %. Kritérium cenové stability se Česku nepodařilo splnit od roku 2004 pouze třikrát. Zbylá dvě kritéria, tedy vládní dluh a dlouhodobé úrokové sazby se Česku daří plnit bez problémů. Slovenská republika měla naopak největší problém s kritériem cenové stability, které začala plnit až v roce 2007. Kritérium vládního deficitu neplní v letech 2005 a 2007 a do ERM II se Slovensko zapojilo již v roce 2006.

HDP obou zemí má podobné výkyvy, slovenská ekonomika roste ale od samého počátku rychleji než česká. Reálný HDP obou zemí má rostoucí tendenci až do roku 2007. Pro Českou republiku byl nejlepší rok 2006 s hodnotou 6,9 % HDP a pro Slovenskou republiku rok 2007 s 10,7 % HDP. Největší propad byl u obou zemí zaznamenán v roce 2009, kdy probíhala světová hospodářská a finanční krize. Hodnoty HDP se dostávají do mínusových částek, u Česka – 4,8 % a Slovenska -5,3 %. Česká republika zaznamenává pokles i v roce 2012 a 2013, kdy se hodnoty pohybují okolo -0,7 %. Slovenská republika rostla rychle již od samého vzniku státu, proto není možné rychlejší růst HDP přisuzovat přijetí eura. Důvodem rychlejšího růstu HDP Slovenska, než Česka je poloviční životní úroveň, se kterou začínalo. Dalším faktem, že euro růstu HDP Slovenska příliš nepomohlo jsou zahraniční investice, které po přijetí jednotné měny nevzrostly a jsou menší než u České republiky.

Inflace se u České i Slovenské republiky velmi lišila. Česko znamenává růst inflace až do roku 2008, kdy dosáhla největšího maxima, a to 6,3 %. Slovenská republika má nejvyšší hodnotu inflace hned v prvním roce, a to 7,5 %, v tomto roce je hodnota inflace v Česku o 4,7 % méně. Poté slovenská inflace postupně klesá, až do roku 2010, kdy dosahovala hodnoty 0,7 %. V roce 2012 inflace u obou zemí opět rostla a pohybovala se okolo 3,5 %. Na Slovensku v posledních letech pozorování, tedy v roce 2014 a 2015 dochází k deflaci a jsou zaznamenány hodnoty -0,1 % a -0,3 %, česká inflace se v těchto letech pohybuje okolo 0,3 %. U Slovenské republiky mělo euro na inflaci vliv jen velmi málo a ceny se zvýšily pouze v restauracích a dopravě, a to jen nepatrně.

Slovenská republika se v porovnání s Českou republikou stále potýká s velmi velkou obecnou mírou nezaměstnanosti. Průměrná obecná míra nezaměstnanosti za dvanáct sledovaných let je u Slovenska 13,5 %, u Česka potom 6,5 %. Slovensko vykazuje nejvyšší hodnotu nezaměstnanosti hned v roce 2004, a to 18,8 %, Česko má v tomto roce o 10,5 % méně. Nezaměstnanost obou zemí do roku 2008 klesá a dostává se na nejnižší hodnoty Česka i Slovenska, tedy 4,4 % a 9,6 %. V době světové krize v roce 2009 se nezaměstnanost obou zemí zvyšuje a tento nárůst zasahuje i do roku 2010. Rozdíly v nezaměstnanosti obou zemí jsou velmi velké, zatímco Česká republika se může v roce 2015 chlubit nejnižší nezaměstnanosti společně s Německem, tak Slovenská republika se se svojí nezaměstnaností pohybuje vysoko nad průměrem Evropské unie. U Slovenské republiky byla obecná míra nezaměstnanosti před zavedením eura 13,9 % a po zavedení eura 13,3 %. Je tedy zřejmé, že euro Slovensku v nezaměstnanosti taktéž nepomohlo.

Zahraniční obchod u České i Slovenské republiky od vstupu do Evropské unie roste. Slovenská republika má dokonce v roce 2006 meziroční nárůst vývozu o 43,52 %, což je nejvíce za sledované období. Na obě země zapůsobila světová hospodářská a finanční krize v roce 2009 a zahraniční obchod meziročně poklesl. U České republiky nastal pokles vývozu o 13,55 % a dovozu o 17,35 %, u Slovenské republiky klesl vývoz o 19,86 % a dovoz o 23,28 %. Krize na zahraniční obchod nepůsobila dlouho a hned v roce 2010 meziročně zahraniční obchod u obou zemí roste o 20 %. České republice se ještě daří v roce 2014, s meziročním růstem vývozu 22,77 %, u Slovenské republiky se od roku 2013 lehce zabrzdil a do roku 2015 rostl okolo 5 %. Od vstupu Slovenska do eurozóny, vykazuje saldo zahraničního obchodu kladné hodnoty, zvýšil se vývoz zboží a služeb a snížil dovoz. Od roku 2009 vzrostl tedy o 31,28 mld. EUR. Euro tedy Slovensku v zahraničním obchodu do značné míry prospělo.

Slovenská republika má po celou dobu sledování záporné saldo státního rozpočtu. Největší saldo k HDP zaznamenává v roce 2010, a to -6,7 %, naopak nejnižší saldo k HDP má v roce 2007, tedy 1,7 %. U České republiky je zaznamenána nejlepší hodnota salda k HDP v roce 2013, s hodnotou 2,1 %. Nejhorší pak v době světové krize -5,1 %. Od roku 2010 saldo státního rozpočtu u obou zemí roste. Slovenské republice i po vstupu do eurozóny saldo

státního rozpočtu stále roste více než České republice. Slovensko se tedy s krizí vyrovnalo hůře než Česko.

Státní dluh u obou zemí stále narůstá. Slovenská republika vykazuje státní dluh vyšší než Česká republika. Česko má největší dluh k HDP v roce 2009, a to 5,3 % a dále od roku 2013 začíná klesat. Slovensko má naopak největší dluh k HDP v roce 2012 s nárůstem o 8,5 %. Největší pokles dluhu má Slovensko v roce 2005, kdy se snížil o 6,5 %. Slovenská republika zvládla světovou krizi hůře, jelikož vstoupila do krize se zadlužením 28,50 % k HDP a vystoupila s 52,20 % k HDP v roce 2012. Slovensko totiž mírnilo propad poptávky nárůstem deficitu rozpočtu a tím se čisté vládní výpůjčky zvýšily v roce 2008 z -2,1 % na -8 % v roce 2009.

Po přijetí eura v České republice lze předpokládat růst hrubého domácího produktu, i když nelze přesně určit o kolik. Z krátkodobého hlediska je možné snížení HDP v důsledku velkých nákladů na zavedení jednotné měny. Z hlediska dlouhodobého by mělo euro české ekonomice pomoci, lze takřka s určitostí říci, že negativní vliv na ekonomiku mít nebude. Co se týče inflace, na tu bude z krátkodobého hlediska působit zaokrouhlování po přijetí jednotné měny, a také snaha obchodníků o zvyšování cen. Tyto faktory by inflaci zvýšily. Naopak z dlouhodobého hlediska by cenová transparentnost a vynechání kurzových rozdílů inflaci snížila. Přijetí jednotné měny by na nezaměstnanost v České republice nemělo vliv. Česku se daří dosahovat nejlepších výsledků v Evropské unii, co se týče nezaměstnanosti je malá pravděpodobnost, že euro by míru nezaměstnanosti zvýšilo nebo naopak snížilo. Zahraničnímu obchodu by se po přijetí eura mělo dařit lépe, odpadly by kurzové rozdíly, poplatky za vedení účtu ve dvojí měně, a také poplatky za směnu měn. Česká republika také nejvíce obchoduje se zeměmi eurozóny, takže lze předpokládat i po vzoru Slovenské republiky, že zahraniční obchod poroste rychlejším tempem.

6 Závěr

Diplomová práce je zaměřená na srovnání ekonomiky ČR a Slovenska z hlediska přijetí eura. Hlavním cílem práce je porovnat ekonomické ukazatele České i Slovenské republiky v letech 2004-2015 a následně zjistit, zda Slovensku přijetí eura pomohlo ve vývoji ekonomiky, či nikoliv. Dále určit možné dopady přijetí eura v České republice. Vývoj ekonomiky obou zemí byl ovlivněn mnoha faktory. Tím nejzásadnějším byla světová hospodářská a finanční krize, která na Českou ale i Slovenskou republiku dolehla v roce 2009. Tato krize může tedy do určité míry zkreslovat dopady přijetí eura na Slovensku, které bylo přijato taktéž v roce 2009.

Slovenská ekonomika od samotného vzniku státu rostla rychleji než ekonomika Česka. Důvodem byla především poloviční životní úroveň Slovenska, s kterou začínali. Dále proběhly razantnější ekonomické reformy a menší míra přerozdělování, to vše vedlo k tomu, že slovenská ekonomika je pružnější. Reálný HDP u obou zemí rostl až do roku 2007. Větší propad byl zaznamenán v roce 2009 s příchodem světové krize, kdy reálný HDP dosahoval záporných hodnot, konkrétně u ČR -4,8 % a SR -5,3 %. Česká republika zaznamenává dále mínusové hodnoty reálného HDP i v roce 2012 a 2013, které se pohybovaly okolo -0,7 %. Že by mělo euro na slovenský HDP větší vliv, lze vyloučit vzhledem k tomu, že rostlo již od samého počátku. Konkrétně od roku 2004 do 2008 vzrostl slovenský HDP o 37,43 mld. EUR a od roku 2009 do 2015 pouze o 13,22 mld. EUR. Dalším faktorem, který toto potvrzuje, jsou zahraniční investice, které u Slovenské republiky nevzrostly právě ani po přijetí eura. U České republiky se po přijetí eura předpokládá mírný růst HDP, bohužel nejde s přesnou určitostí říci o kolik. Z dlouhodobého hlediska by mělo tedy euro Česku prospět a pohlédneme-li na ostatní země eurozóny, tak lze s určitostí říci, že negativní vliv na ekonomiku mít nebude. Česká republika dosáhla největší hodnoty inflace v roce 2008 s hodnotou 6,3 %, Slovenská republika pak v roce 2004, s hodnotou 7,5 %. Další větší nárůst vykazují obě země v roce 2012 s hodnotami okolo 3,5 %. V době krize se inflace obou zemí vyznačuje poměrně nízkými hodnotami, u Česka 1 % a Slovenska 0,9 %. V posledních dvou letech pozorování Slovenská republika zaznamenává dokonce záporné hodnoty čili deflaci s hodnotami 0,1 % a 0,3 %. Na slovenskou inflaci mělo euro jen nepatrný vliv, ceny se zvyšovaly především v dopravě a restauračních zařízeních. U České republiky není taktéž předpokládán větší nárůst inflace po přijetí jednotné měny. Z krátkodobého hlediska by se

inflace zvýšila především kvůli obchodníkům, kteří by se snažili o navýšení cen a dále kvůli zaokrouhlování měny. Obecná míra nezaměstnanosti je u obou zemí velmi rozdílná, zatímco se Slovensko potýká ve sledovaném období s průměrnou mírou nezaměstnanosti 13,5 %, tak Česká republika má obecnou míru nezaměstnanosti 6,5 %. Do roku 2008 má nezaměstnanost obou zemí klesající tendenci, následně se projevuje ve zvýšení nezaměstnanosti světová hospodářská a finanční krize, která zasahuje až do roku 2010. Přijetí eura na slovenskou nezaměstnanost nemělo téměř žádný vliv, průměrná obecná míra nezaměstnanosti dosahovala do roku 2009 hodnoty 13,9 % a 13,3 % po roce 2009. U České republiky se také nepředpokládá zapůsobení eura na nezaměstnanost. Česko se momentálně střídá o nejnižší nezaměstnanost společně s Německem, takže jednotná měna by ji neměla nijak ohrozit. Zahraniční obchod má od roku 2004 u obou zemí rostoucí tendenci. Slovensko zaznamenalo největší nárůst vývozu v roce 2006, a to o 43,52 % a Česko 22,77 % v roce 2014. V době světové krize hodnoty zahraničního obchodu u obou zemí poklesly, ale hned v roce 2010 vzrostly o 20 %. Slovenská republika měla do roku 2009 záporné hodnoty salda zahraničního obchodu a od vstupu do eurozóny vykazuje hodnoty kladné. Euro tedy Slovenské republice v obchodování se zahraničním trhem pomohlo. U českého zahraničního obchodu můžeme taktéž předpokládat rychlejší růst po přijetí jednotné měny. Vzhledem k tomu, že největšími obchodními partnery jsou právě země eurozóny. Slovenská republika od samého počátku vykazuje státní dluh vyšší než Česká republika. Saldo státního rozpočtu má u obou zemí od roku 2009 do roku 2012 rostoucí tendenci, v následujících letech saldo Česka i Slovenska začíná klesat. Nejhorší hodnotu salda k HDP zaznamenalo Česko v roce 2009, a to -5,1 %, Slovensko pak -7,54 % v roce 2010. Slovenská republika má dlouhodobě vyšší saldo státního rozpočtu než Česko, a po roce 2009 roste rychleji, lze tedy říci, že se se světovou krizí vyrovnalo hůře. Vzhledem k tomu, že Slovensko má největší státní dluh hned k HDP v prvním roce pozorování, a to 40,60 %, tak do roku 2009 postupně klesá. Naopak Česká republika začíná v roce 2004 s poměrně malým státním dluhem 20,20 %, který do roku 2009 roste. V roce 2008 jsou si země se státním dluhem nejblíže, u Česka 26 % a Slovenska 28,50 %. Slovenská republika období světové krize zvládla hůře a vystoupila s větším zadlužením než Česko. Státní dluhy obou zemí po roce 2009 rostou.

7 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

1. BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.
2. BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERA. *Makroekonomie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.
3. BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velraba, 2007. ISBN 978-80-85860-19-1.
4. CIHELKOVÁ, Eva, Jana KŘÍŽKOVÁ, Hana KUNEŠOVÁ a David MARINČÍK. *Světová ekonomika: Nové jevy a perspektivy*. *2014*.Praha. ISBN 80-7179-311-6.
5. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy*. Praha: C.H.Beek, 2011. ISBN 978-80-7400-008-9.
6. FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.
7. HOLÝ, Dalibor. Nové ukazatele nezaměstnanosti. In: *Statistika a my: Měsíčník českého statistického úřadu* [online]. Praha: ČSU, 2013 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: http://www.statistikaamy.cz/2015/07/nove-ukazatele-nezamestnanosti/
8. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3258-9.
9. KOHOUT, Pavel. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 6. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3315-9.
10. LACINA, Lubor a Antonín RUSEK. *Evropská unie: Trendy příležitosti rizika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-077-2.
11. *Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice: Národní plán zavedení eura v České republice*. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2007.
12. PAULÍK, Tibor. *Základy makroekonomie.* Ostrava: Ostravská univerzita, 2008, 141 s. ISBN 80-86730026
13. PLCHOVÁ, Božena, Josef ABRHÁM a Mojmír HELÍSEK. *Česká republika a EU: Ekonomika - Měna, Hospodářská politika*. Praha: KRIGL, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.
14. SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.
15. SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna*. 2009. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5082-2.
16. URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-724-9.
17. VLČEK, Josef. *Ekonomie a ekonomika*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-478-9.

Internetové zdroje:

18. *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [online]. Praha, 2007 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/851-eurostrategie_070829.pdf
19. *Analýza vávoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2004* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věci, 2005 [cit. 2017-02-10].
20. *Analýza vávoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věci, 2005 [cit. 2017-02-10].
21. *BusinessInfo.cz: Ochranné prvky* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2008 [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-ochranne-prvky-3275.html
22. *Česká národní banka: Dohání nás Slovensko díky euru? – část 2* [online]. Praha: ČNB, 2014 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/singer_20140219.html
23. *Český statistický úřad: Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2013* [online]. 2014. Praha [cit. 2017-02-12]. ISBN 978-80-250-2537-6. ISSN 1109-13. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20549933/110913q4a-1+po+uprave.pdf/5bb293d9-0744-4405-9d6a-4f8fd02c615c?version=1.0
24. *Český statistický úřad: Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2015* [online]. 2016. Praha [cit. 2017-02-12]. ISBN 978-80-250-2537-6. ISSN 1109-13. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20549933/110913q4a-1+po+uprave.pdf/5bb293d9-0744-4405-9d6a-4f8fd02c615c?version=1.0
25. *E15.cz: Loňský deficit státního rozpočtu byl nejnižší od roku 2008* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: http://zpravy.e15.cz/burzy-a-trhy/makroekonomicka-data/lonsky-deficit-statniho-rozpoctu-byl-nejnizsi-od-roku-2008-1149939
26. EuroEkonóm.sk: Encyklopédia /Ekonomika a ekonómia Makroekonomické ukazovatele Slovenska 1993 – 2020 [online]. Bratislava, 2015 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: http://www.euroekonom.sk/ekonomika/ekonomika-sr
27. *Evropská centrální banka: Organizace* [online]. Německo: European Central Bank, 2016 [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/html/index.cs.html
28. *FinExpert.cz: Průměrná míra inflace v roce 2008 dosáhla 6,3 %* [online]. Praha, 2009 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://finexpert.e15.cz/prumerna-mira-inflace-v-roce-2008-dosahla-63-
29. *Hlavní tendence průmyslu a zahraničního obchodu v roce 2015 a úvahy o dalším vývoji* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2016 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/app/content/files/teritoria/mpo-vyvoj-zahranicniho-obchodu-160503.pdf
30. *HLAVNÍ VÝVOJOVÉ TRENDY ZAHRANIČNÍHO OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2005* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2006 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/app/content/files/zpravodajstvi-pro-export/zahranicni_obchod_2005.pdf
31. Kurzy.cz: Deficit státního rozpočtu Slovenska se ke konci března zvýšil na 1,155 miliardy eur [online]. Praha, 2012 [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: http://www.kurzy.cz/tema/detail/deficit-statniho-rozpoctu-slovenska-se-ke-konci-brezna-912777.html

32. *Kurzycz: Inflace - 2017, míra inflace a její vývoj v ČR* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: http://www.kurzy.cz/makroekonomika/inflace/
33. *Makroekonomická analýza zahraničního obchodu ČR – rok 2004* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2005 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z:http://www.businessinfo.cz/app/content/files/zpravodajstvi-pro-export/zahranicni_obchod_2004.pdf
34. Ministerstvo financí České republiky. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2016 [cit. 2017-02-10]. ISSN 2336-5110. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2016/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-26919
35. Ministerstvo financí České republiky. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2015 [cit. 2017-02-10]. ISSN 2336-5110. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2016/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-26919
36. Ministerstvo financí České republiky. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2015 [cit. 2017-02-10]. ISSN 2336-5110. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2016/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-26919
37. *Ministerstvo financí České republiky: Schodek státního rozpočtu za rok 2015 je o 37 mld. nižší než plánovaný* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/schodek-statniho-rozpoctu-za-rok-2015-je-23541
38. *Ministerstvo financí České republiky: Státní závěrečný účet za rok 2009* [online]. Praha, 2010 [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2009/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2009-2046
39. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2004* [online]. Praha, 2006 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: http://www.mpo.cz/dokument1795.html
40. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO v roce 2006* [online]. Praha, 2007 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: http://www.mpo.cz/dokument1795.html
41. Výročná správa 2004 [online]. Bratislava: NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA, 2005 [cit. 2017-02-25]. ISBN ISBN 978-80-8043-154-9. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/VSNBS04.pdf
42. Výročná správa 2007 [online]. Bratislava: NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA, 2008 [cit. 2017-02-25]. ISBN ISBN 978-80-8043-125-9. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/VSNBS07.pdf
43. Výročná správa 2009 [online]. Bratislava: NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA, 2010 [cit. 2017-02-25]. ISBN ISBN 978-80-8043-154-9. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/VSNBS09.pdf
44. VÝROČNÁ SPRÁVA 2013 [online]. Bratislava: Národná banka Slovenska, 2014 [cit. 2017-03-03]. ISBN 978-80-8043-166-2. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS13.PDF

45. *Zavedení eura v České republice: Členské státy eurozóny* [online]. V Praze: Ministerstvo financí, 2014 [cit. 2016-09-12]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony
46. *Zavedení eura v České republice: Delorsova zpráva* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2013 [cit. 2016-09-30]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/d-2334
47. *Zavedení eura v České republice: Delorsova zpráva* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2013 [cit. 2016-09-30]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/d-2334
48. *Zavedení eura v České republice: Maastrichtská kritéria* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2013 [cit. 2016-09-12]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria#MaKr_1
49. *Zavedení eura v České republice: Ochrana euromincí* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2013 [cit. 2016-09-27]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-eurominneed/ochrana-eurominci
50. *Zavedení eura v České republice: Vzhled eurobankovek* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2013 [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-eurominneed/vzhled-eurobankovek
51. *Zavedení eura: Brettonwoodský řád* [online]. V Praze: Ministerstvo financí, 2014 [cit. 2016-08-23]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-eura/brettonwoodsky-
52. *Zavedení eura: První poznatky o vlivu zavedení eura na Slovensku* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2010 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2010/prvni-poznatky-o-vlivu-zavedeni-eura-na-1757
53. *Zavedení eura: Výhody pro podniky* [online]. Praha, 2013 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-podniky
54. *Zavedení eura: Výhody pro spotřebitele* [online]. Praha, 2013 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-spotrebitele

Seznam grafů:

Graf č. 1 Poptávková inflace....17
Graf č. 2 Nabídková inflace....18
Graf č. 3 Ochranný účinek cla....24
Graf č. 4 Měnový kurz....26
Graf č. 5 Depreciace jenu....27
Graf č. 6 Kritérium cenové stability ČR v letech 2004-2019....41
Graf č. 7 Kritérium vládního dluhu ČR v letech 2004-2019....42
Graf č. 8 Kritérium vládního deficitu ČR v letech 2004-2019....43
Graf č. 9 Kritérium dlouhodobých úrokových zazeb ČR v letech 2004-2019....44
Graf č. 10 Srovnání HDP ČR a SR v letech 2004-2015....49
Graf č. 11 Srovnání inflace ČR a SR v letech 2004-2015....52
Graf č. 12 Srovnání obecné míry nezaměstnanosti ČR a SR v letech 2004-2015....56
Graf č. 13 Srovnání vývozu zboží a služeb ČR a SR v letech 2005-2015....62
Graf č. 14 Srovnání dovozu zboží a služeb ČR a SR v letech 2005-2015....63
Graf č. 15 Srovnání salda státního rozpočtu ČR a SR v letech 2004-2005....68
Graf č. 16 Srovnání státního dluhu ČR a SR v letech 2004-2015....69

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1 Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií ČR v letech 2004-2019....40
Tabulka č. 2 Maastrichtská konvergenční kritéria SR v letech 2004-2008....45
Tabulka č. 3 Reálné HDP ČR v letech 2004-2015....46
Tabulka č. 4 Reálné HDP SR v letech 2004-2015....48
Tabulka č. 5 Inflace ČR v letech 2004-2015....50
Tabulka č. 6 Inflace SR v letech 2004-2015....51
Tabulka č. 7 Obecná míra nezaměstnanosti ČR v letech 2004-2015....53
Tabulka č. 8 Obecná míra nezaměstnanosti SR v letech 2004-2015....54
Tabulka č. 9 Zahraniční obchod ČR v letech 2004-2015....57
Tabulka č. 10 Zahraniční obchod ČR s vybranými státy....59
Tabulka č. 11 Zahraniční obchod SR v letech 2004-2015....60
Tabulka č. 12 Srovnání zahraničního obchodu ČR a SR v letech 2005-2015....61
Tabulka č. 13 Státní rozpočet ČR v letech 2004-2015....64
Tabulka č. 14 Státní rozpočet SR v letech 2004-2015....66
Tabulka č. 15 Měnový kurz v ČR v letech 2004-2015....70
Tabulka č. 16 Měnový kurz SR v letech 2004-2008....70

Seznam příloh:

Příloha č. 1První strana staré série eurobankovek....90
Příloha č. 2 První strana nové série eurobankovek....90
Příloha č. 3 Národní strany euromincí....90
Příloha č. 4 Návrh národní strany eurominc ČR....90

8 Přílohy

Příloha č. 1První strana staré série eurobankovek

Zdroj: zavedenieura.cz, 2013

Příloha č. 2 První strana nové série eurobankovek

Zdroj: zavedenieura.cz, 2013

Příloha č. 3 Národní strany euromincí

Zdroj: senica.sk, 2008

Příloha č. 4 Návrh národní strany euromince ČR

Zdroj: zavedenieura.cz, 2014